

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम



पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

नियमित खोप कार्यक्रमको सुदृढीकरण लागि स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि खोप सम्बन्धि तालिम संचालनमा प्रशिक्षकहरूको लागि निर्देशिका-२०७८ (Facilitator's Guideline)



नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा
बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा
टेकु, काठमाण्डौ



१

६ महिनाको उमेर सम्म
स्तनपान मात्र गराउने



२

राम्ररी पकाएको र
सुरक्षित खाना खुवाउने



३

साबुन पानीले
मिचिमिचि हात धुने



४

दुध र पानी उमालेको
मात्र खुवाउने



५

सधैँ सफा चर्पीको प्रयोग गर्ने
र बच्चाको दिसा चर्पी मै फाल्ने



६

बच्चालाई जन्मे देखि १५ महिना
मित्रमा सबै खोपहरू पूरा गर्ने

प्राक्कथन

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको पहिलो प्राथमिकता प्राप्त र जनस्वास्थ्यको सफल कार्यक्रम हो। खोप अति सवेदनशिल वस्तु हो। खोपकै माध्यम बाट खोप बाट वचाउन सकिने रोगहरूको नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन सम्भव हुन्छ। यस बाट दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गरि समग्र विकासमा टेवा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ। यो कार्यक्रम बाट मासिकरूपमा देसैभरको वडा टोल सम्म सरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्था मार्फत खोप सेवा उपलब्ध भईरहेको र यो कार्यक्रममा विभिन्न तह, निकाय र ठूलो संख्यामा स्वास्थ्यकर्मीहरूको संलग्नता भई रहेको छ। हामीले दिएको खोप सेवा गुणस्तरिय र प्रभावकारी भएको यकिन गर्नु र सबै संलग्न निकाय र व्यक्तिहरूले सो बारे जिम्मेवारी महशुस गरि अपनत्व लिन पनि उत्तिकै जरुरी छ।

खोप कार्यक्रमको प्रभावकारीयोजना, संचालन र खोपकोल्डचेन व्यवस्थापन गरी गुणस्तरिय खोप सेवा प्रदान गर्नु यो कार्यक्रमको प्रमुख दायित्व हो। राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा दिनानुदिन नयाँ खोपहरू थपिदै गईरहेको एवं कतिपय मापदण्डहरू परिवर्तन र अध्यावधिक भईरहेको हुन्छ। खोप सेवामा ठूलो संख्यामा संलग्न सबै सरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्थाका विभिन्न तहका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय खोपसेवा प्रदान गर्न समय सापेक्ष उनीहरूको ज्ञान र सीप अभिवृद्धि र अध्यावधिक गर्न आवश्यक छ। तसर्थ यो कार्यक्रम बाट निरन्तर तालिम संचालनको लागि विभिन्न तहमा वार्षिकरूपमा बजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था गरिदै आएको छ। विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रम बाट कार्यक्रममा थप सुधार र व्यवस्थापन गर्ने क्षमता विकास गर्न गुणस्तरिय र प्रभावकारी तालिम संचालन गर्नु पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण पक्ष हुन आउँछ।

परिवार कल्याण महाशाखा, बालस्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखाको अगुवाईमा राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमका समग्र पक्ष र अध्यावधिक विवरण समेटेर सन्दर्भ पुस्तिका, तालिम संचालन प्रस्तुतिकरण सामाग्री समेत तयार भएकोमा खुशि व्यक्त गर्दै धन्यवाद दिन चाहन्छु। यसै सन्दर्भमा सबै तहका नयाँ तथा पुराना स्वास्थ्यकर्मीहरूको सैद्धान्तिक तथा व्यवहारिक ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गरी गुणस्तरीय खोप सेवा संचालनको लागि तालिम संचालनमा सहजता र एकरूपता कायम गर्न यो तालिम संचालन प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका तयार गरि वितरण गर्न लागेकोमा अत्यन्त खुशी व्यक्त गर्दछु। यो निर्देशिकाले खोप तालिममा सहजकर्ताहरू लाई मार्गदर्शन गर्ने र तालिम संचालनमा सहजता तथा एकरूपता भई तालिम प्रभावकारी हुने अपेक्षा गरेको छ। सबै तहका सहजकर्ताहरू सबैले यो निर्देशिकाको अनुशरण गर्नु हुने कुरामा पूर्ण विश्वास लिएको छु।

खोप तालिम बाट प्राविधिक, व्यवहारिक र सैद्धान्तिक ज्ञानसिप विकास गर्न आवश्यक पर्ने विधि, प्रकृया, तालिम संचालन तालिका, आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्न सूचि, अभ्यास सामाग्री, तालिम मुल्यांकन र प्रतिवेदनको प्रकृया र ढाँचा, सन्दर्भ सामाग्री समेत समावेस गरि यो निर्देशिका तयार गर्न अथक प्रयास गरि योगदान पुऱ्याउने परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, प्रादेशिक स्वास्थ्य/स्वास्थ्य तथा जनसंख्या/सामाजिक विकास मन्त्रालय, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ती व्यवस्थापन केन्द्र, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानिय तह, विश्व स्वास्थ्य संगठन, युनिसेफ, वाटर एड लगाएतका संलग्न सबै ब्यक्तित्वहरू लाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा, यो निर्देशिकाको प्रयोग बाट तालिम प्रभावकारी रूपमा संचालन भई खोप कार्यक्रमको समग्र सुधार हुने अपेक्षा लिएको छु।

धन्यवाद।

डा. दिपेन्द्र रमण सिंह
महानिर्देशक
स्वास्थ्य सेवा विभाग

हाम्रो भनाई

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको पहिलो प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम हो । यस कार्यक्रमको माध्यम द्वारा लक्षित समूहका बालबालिकाहरूलाई गुणस्तरीय खोपसेवा प्रदान गरी खोपवाट बचाउन सकिने रोगहरूबाट हुने विरामी दर र ती रोगहरूबाट हुने अपाङ्गता दरमा समेत कमी ल्याई शिशु तथा बाल मृत्युदर घटाउनु यो कार्यक्रमको मुख्य लक्ष्य रहेको छ । नेपाल सरकार बाट निशुल्क उपलब्ध गराएका खोपहरू तालिका बमोजिम बालबालिकाहरूलाई प्रदान गर्न देसैभरी मासिक नियमित रुपमा सबै(सरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्थाहरू बाट समेत संस्थागत , बाह्य र घुम्ती खोप केन्द्र मार्फत् नियमित रुपमा खोप सेवा संचालन गरिदै आएको छ । खोप सेवा प्रदान गर्न सरकारी तथा निजि स्वास्थ्य संस्थाका विभिन्न तहमा ठूलो संख्यामा संलग्न स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई प्रभावकारी तथा गुणस्तरीय खोपसेवा प्रदान गर्न उनिहरूको ब्यवहारिक तथा सैद्धान्तिक ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गरि निरन्तर अध्यावधिक अति जरुरी हुन्छ ।

हाल राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा हाल १३ वटा खोपहरू समावेश भएको र नयाँ खोपहरू बिस्तार भईरहेको अबस्थामा बिगत लामो समय देखि खोप सेवा प्रदान गर्दै आएका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई खोप सम्बन्धी ज्ञानको पुनर्ताजगी र नयाँ प्रवेश गरेका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई आधारभूत ज्ञान अभिवृद्धि र सीप विकास गर्न खोप सम्बन्धि तालिमको निरन्तर आवश्यक हुन्छ । सोहि अनुसार तालिम प्याकेज, प्रस्तुतिकरण सामाग्रीहरू समेत तयारी गरि तालिमलाई निरन्तरता दिन वाषिक जिल्लातह सम्म तालिम संचालनको बजेट समेत विनियोजन भएको छ । देशको परिवर्तित संरचना अनुसार सबै तहका नयाँ तथा पुराना स्वास्थ्यकर्मीहरूको सैद्धान्तिक तथा ब्यवहारिक ज्ञान र सीप अभिवृद्धि गरी गुणस्तरीय खोप सेवा संचालन ब्यवस्थापन गर्न तालिम संचालनमा संलग्न सहजकर्ताहरूलाई सहजता र तालिममा एकरूपता कायम गर्न यो प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका तयार गरिएको छ । तालिम संचालनका सबै पक्ष (विधि, प्रकृया,सन्दर्भ सामाग्री, तालिम संचालन तालिका आदि) समावेश गरि सुक्ष्म रुपमा सविस्तार सहित तयार भएको यो निर्देशिकालेलाईएको छ । यसै आ.व.मा यो निर्देशिका लगायत सन्दर्भ पुस्तिका, तालिम संचालन प्रस्तुतिकरण सामाग्री समेत तयारी र छपाई गरि सबै तहमा उपलब्ध गराउने लक्ष्य लिईएको छ । तसर्थ संलग्न सबै सहजकर्ताहरू र सरोकारवालाहरू सबैले यो निर्देशिकाको अनुशरण गर्नु हुने कुरामा विश्वास लिएका छौ ।

खोप तालिम प्रदान गर्ने प्रशिक्षकहरूको लागि मार्गदर्शन गर्ने र खोप तालिमबाट बाट अपेक्षा गरिएको ज्ञान सीप, बिकासको लागि आवश्यक विधि, प्रकृयाहरू र सन्दर्भ सामाग्रीहरू समेत समावेश गरि तयार गरिएको यो निर्देशिका तयार गर्न अथक प्रयास गरि योगदान पुऱ्याउने परिवार कल्याण महाशाखा, व्यवस्थापन महाशाखा, प्रादेशिक स्वास्थ्य/स्वास्थ्य तथा जनसंख्या/सामाजिक विकास मन्त्रालय, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ती ब्यवस्थापन केन्द्र, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, स्वास्थ्य कार्यालय, स्थानिय तह, विश्व स्वास्थ्य संगठन, युनिसेफ, वाटर एड लगाएतका संलग्न सबै ब्यक्तित्वहरू लाई धन्यवाद दिन चाहन्छौ ।

सागर दाहाल

प्रमुख

बाल स्वास्थ्य तथा खोप शाखा

डा. विवेक कुमार लाल

निर्देशक

परिवार कल्याण महाशाखा

विषय सूचि

प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका तयारीमा संलग्न व्यक्तिहरूको नामावली

प्राविधिक सल्लाहकार

१. डा. दिपेन्द्र रमण सिंह महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग
२. डा.विवेक कुमार लाल निर्देशक, परिवार कल्याण महाशाखा
३. डा. राहुल प्रधान विश्व स्वास्थ्य संगठन
४. डा. भिम सिंह तिंकरी पूर्व निर्देशक, परिवार कल्याण महाशाखा
५. डा. तारानाथ पोखरेल पूर्व निर्देशक, परिवार कल्याण महाशाखा

निर्देशिका तयारीमा संलग्न व्यक्तिहरू

१. सागर दाहाल प्रमुख, बालस्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा
२. डा. भलक गौतम, पूर्व प्रमुख बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा, परिवार कल्याण महाशाखा
३. विजय कुमार भ्ना, ब.ज.स्वा.प्र., प्र.स्वा.निर्देशनालय, मधेश प्रदेश
४. शम्भु ज्ञावली, .ज.स्वा.प्र, सामाजिक बिकास मन्त्रालय गण्डकी प्रदेश
५. शतिस विष्ट .ज.स्वा.प्रशासक स्वास्थ्य कार्यालय, बाग्मती प्रदेश
६. रोशनलाल चौधरी, ब ज स्वा प्र, स्वास्थ्य निर्देशनालय, लुम्बिनी प्रदेश
७. डा. अभियान गौतम जनस्वास्थ्य प्रशासक, ईपिडिमियोलोजि तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा
८. चेतननिधि बाग्ले, जन स्वास्थ्य प्रशासक, राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिमकेन्द्र, टेकु
९. गोकर्ण गिरी ब जन स्वास्थ्य अधिकृत स्वास्थ्य कार्यालय, बर्दिया, लुम्बिनी प्रदेश
१०. रमेश बाह्रकोटी ब.ज. स्वा.अ.स्वास्थ्य कार्यालय, भ्नापा, प्रदेश १
११. अमर दवाडी ज.स्वा.अ., स्वास्थ्य कार्यालय, लमजुङ्ग, गण्डकी प्रदेश
१२. करुणा भट्टराई ज.स्वा.अ. स्वास्थ्य निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश
१३. सञ्जय कुमार महासेठ ज.स्वा.अ. बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवाशाखा, परिवार कल्याण महाशाखा
१५. वडेबाबु थापा वरिष्ठ.फार्मसी.अधिकृत व्यवस्थापन महाशाखा
१६. भरत भण्डारी खोप अधिकृत बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवाशाखा, परिवार कल्याण महाशाखा
१७. बसन्तकुमार श्रेष्ठ ज.स्वा.अ. बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा, परिवार कल्याण महाशाखा
१८. अन्जु वस्नेत ज.स्वा.अ. बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा, परिवार कल्याण महाशाखा
१९. स्वतन्त्रराज जोशी ई. व्यवस्थापन महाशाखा
२०. ओम प्रसाद उपाध्याय खोप अधिकृत, व्यवस्थापन महाशाखा
२१. शान्तीराम खतीवडा खो.अ.,स्वास्थ्य निर्देशनालय बाग्मती
२२. उदेस श्रेष्ठ खोप अधिकृत, स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रदेश नं. १
२३. उर्मिला राई नर्सिङ्ग अधिकृत, स्वास्थ्य कार्यालय सुनसरी, प्रदेश नं. १
२४. एक नारायण लम्साल खोप अधिकृत स्वास्थ्य कार्यालय, म्याग्दी
२५. मिन राज जोशी ज.स्वा.नि. स्वास्थ्य निर्देशनालय,सुदुरपश्चिम प्रदेश
२६. मोहदत्त ढकाल ज. स्वा. नि. स्वास्थ्य निर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश
२७. शंकर बाबु दुवाडी स्वास्थ्य शाखा प्रमुख बेनिघाट रोरङ्ग गा.पा. धादिङ्ग
२८. हरि प्रसाद आचार्य, को.चे.नि., प्रदेश स्वा. नि. बुटवल
२९. डा. दिपेशमान शाक्य WHO/IPD
३०. प्रदिप श्रेष्ठ UNICEF
३१. धिरेन्द्र भुजेल WaterAid
३२. डा. रामु शर्मा, SMO -WHO/IPD
३३. बेकी प्रसाई, युनिसेफ
३४. नवराज खड्का, युनिसेफ

खोप सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि तालिम पाठ्यक्रम ढांचा (Course Design)



परिचय (Introduction)

नेपालबाट बिफर रोग उन्मुलन भए पश्चात् विस्तारित खोप आयोजनाको रुपमा आ.व. २०३४/३५ सालदेखि नियमित खोप सेवा प्रारम्भ भएको हो। हाल खोप सेवाले आमा र बच्चाहरूको मृत्युदर घटाउन, रोग लाग्ने दरमा कमी ल्याउन र अपाङ्गतादर घटाउन उल्लेख्य भूमिका खेलेको सबैमा विदितै छ। हामीले खोप सेवाको विस्तार सँगै यस सेवाको प्रभावकारीता र गुणस्तरीयतामा ध्यान दिएमा मात्र कार्यक्रमको सार्थकता रहन्छ। एकातिर शत प्रतिशत लक्षित बालबालिकाहरूलाई खोप सेवा दिनु परिरहेको छ भने अर्को तर्फ खोप उत्पादन देखि सेवा प्रदान गर्दा सम्म यसका प्राविधिक प्रकृयाहरू पुरा गर्दै विविध पक्षहरूमा गुणस्तर कायम राख्नु आवश्यक छ। यी सबै कार्यको लागि तालिमले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने छ, भन्ने विश्वास लिईएको छ।



प्रशिक्षक निर्देशिकाको लक्ष्य (Goal of Trainers' Guideline):

गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी तालिम संचालनमा सहजता र एकरूपता ल्याउनु।



तालीम संचालन प्रकृया (Method/Process of Training)

यो तालीम दक्षतामूलक र वयस्क सिकाईका सिद्धान्तका आधारमा संचालन हुने हुँदा सहभागीहरूको सक्रिय संलग्नता गराउने प्रकृयाहरू अपनाइने छ। जसले गर्दा ज्ञान र सीपमा सहभागीहरू दक्ष हुनेछन्। यो तालिममा सहभागीहरूलाई अभ्यासद्वारा सीप प्राप्त गर्ने अवसर प्रदान गरिनेछ, साथै प्रशिक्षकहरूले अभ्यासका लागि प्रष्ट रूपमा निर्देशन, अवलोकन र सघाउ पुर्याउनेछन्। सुधार गर्नुपर्ने अवस्था भएमा तुरुन्त सुधार गराउने छन्। प्रशिक्षार्थीले सीप सिक्ने मार्गदर्शनमा उल्लेख गरिए अनुसारका चरण वा कार्य गरिरहेको बेला प्रशिक्षकहरूले अवलोकन गर्ने र रचनात्मक पृष्ठपोषण गर्नेछन्। सहभागीहरूको सक्रिय सहभागिताको लागि उनीहरूले यस भन्दा अघि प्राप्त गरेका तालिम र पूर्व अनुभवहरूलाई मन्थन गरी पूर्व ज्ञान, सीप र अनुभवलाई कदर गर्दै सिकाई प्रक्रियालाई सहजिकरण गरिनेछ। तालिमको मुख्य उद्देश्य प्राप्तिको लागि तालिमका विषय बस्तु समेटेर तयार गरिएको प्रस्तुतिकरण सामग्री यस निर्देशिकामा उल्लेख गरे अनुसारका विधि र प्रकृया विशेष गरी ROPES MODEL अवलम्बन गरि प्रस्तुतिकरण गर्नु पर्ने छ। तालीममा उपलब्ध स्रोत, साधनको प्रभावकारी ढंगबाट प्रयोग गरी तालिम सञ्चालन गर्नु पर्नेछ।



तालिमको उद्देश्य

यस ४ दिने तालीमका उद्देश्यहरू निम्न रहेका छन् :

- १) राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, उपलब्धी र चुनौतिबारे जानकारी गराउने ।
- २) राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा उपलब्ध खोपहरू र खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू बारे जानकारी गराउने ।
- ३) खोप प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई गुणस्तरीय खोप सेवा प्रदान गर्न ज्ञान र सीपको विकास एवं आफ्नो भूमिका एवं जिम्मेवारी महसुस गराउने ।
- ४) खोप, कोल्डचेन र खोप सामाग्रीको ब्यबस्थापनबारे जानकारी गराउने ।
- ५) खोप पश्चात हुने अबाञ्छित घटना (AEFI) र सोको व्यवस्थापन तथा भि.पि.डी.सर्भिलेन्स सम्बन्धी जानकारी गराउने ।
- ६) खोप कार्यक्रममा प्रयोग हुने अभिलेख र प्रतिवेदन फारमहरू बारे जानकारी गराउने ।
- ७) खोप सुचकहरूको विश्लेषण, तथ्याङ्कको प्रयोग सम्बन्धी ज्ञान एवं सीप अभिवृद्धि गराउने ।
- ८) पूर्णखोप घोषणा र दिगोपनाको प्रक्रिया तथा भूमिकाको बारेमा स्पष्ट गराउने ।
- ९) खोप ऐन २०७२ र नियमावली २०७४ का बारे जानकारी गराउने
- १०) खोप कार्यक्रमको शुक्ष्म योजना महत्व बुझाई सुक्ष्मयोजना तयार गर्न ज्ञानसीप बिकास गर्ने



तालीम प्याकेजको अवधि : ४ दिन



तालीम प्याकेजका भागहरू: (Parts of Training Package)

यस तालीम प्याकेजका निम्न भागहरू हुनेछन्:

सहभागी तथा सन्दर्भ पुस्तिका (Participant's Hand Book):

यो तालिमको समयमा अध्ययन र अभ्यास गर्ने तथा कार्य स्थलमा सन्दर्भ सामाग्रीको रुपमा प्रयोग गर्ने महत्वपूर्ण सहयोगी पुस्तिका हो । यसमा प्रभावकारी रुपमा खोप सेवा प्रदान गर्न आवश्यक ज्ञान र सीप प्रदान गर्ने सामग्रीहरू एकिकृत रुपमा राखिएको छ । तालीममा सीप सिक्ने चरणहरू, कार्य स्थानमा कार्य सम्पादन गर्ने मार्गदर्शन, अभ्यास गर्ने फारामहरू समेत पुस्तिकामा समावेश गरिएको छ । यो पुस्तिका खोप सेवामा संलग्न सबै तहका स्वास्थ्यकर्मीहरू तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीहरूको लागि आवश्यक सैद्धान्तिक र ब्यवहारिक ज्ञान वृद्धिको लागि आवश्यक विषय बस्तु समेटेर तयार गरिएको छ ।

श्रव्य दृश्य सामग्रीहरू (Audio Visual Material):

तालिममा सिकाइलाई प्रभावकारी बनाउन प्रशिक्षकले मल्टी मिडिया, भिडियो, मेटाकार्ड, न्यजप्रिन्ट, पावर पोटिन्ट प्रस्तुतिकरण स्लाईड आदिको प्रयोगको लागि निर्देशित एवं तयारी गरिएको छ। प्रशिक्षकले निर्देशिकामा उल्लेख भए अनुसार सामग्रीको व्यवस्थापन र प्रयोग गर्नु पर्नेछ।

प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका (Trainer's Training Guideline):

यो पुस्तिका प्रशिक्षकले तालिम संचालन गर्दा प्रयोग गर्ने निर्देशिका हो। यसमा पाठ्यक्रमको ढाँचा, दैनिक तालिका, सिकाइको मार्गदर्शन, अभ्यास गराउने निर्देशिका, अभ्यास फारामहरू, अभ्यासको उत्तर तालिका, प्रत्येक सेसनका उद्देश्यहरू र पाठ संचालन गर्ने प्रकृया/विधि, मूल्यांकन प्रकृया, तालीम मूल्यांकन प्रश्नावली आदि रहेका छन्। प्रशिक्षकले यही निर्देशिकालाई अनुशरण गरी तोकिएको समयमा निर्धारित विधि/प्रकृया अपनाई तालिमको उद्देश्य हासिल गराउनु र तालिमको गुणस्तर कायम गर्दै तालिम संचालन गर्नु पर्ने छ।



मूल्यांकन (Evaluation):

तालीमका सहभागीहरूले निर्धारित उद्देश्य अनुसार ज्ञान, सीप र धारणा कति हासिल गरे भनी मापन गर्ने कार्य नै तालीम मूल्यांकन हो। सहभागी तालीममा दक्ष भए नभएको एकिन गर्ने आधारहरू निम्न छन् :

१. **ज्ञान:** उत्तर परिक्षा प्रश्नावलीमा कम्तीमा ८५% अंक प्राप्त गरेको।
२. **सीप:** सम्पादन गर्नुपर्ने सीप मार्गदर्शनका चरणहरू अनुसार अभ्यासका क्रममा सीप उत्कृष्ट रूपमा प्रदर्शन गर्न सकेको (प्रशिक्षकले चेकलिष्ट हेरी अवलोकन गरी निश्चित गरेको आधारमा) हुनु पर्छ।
३. **धारणा:** तालीममा सहभागीहरूको सकारात्मक धारणा, सक्रिय सहभागिता र अवलोकनद्वारा प्राप्त ज्ञान र सीपलाई कार्य क्षेत्रमा उतार्ने मौखिक प्रतिबद्धता जनाएको आधारमा।



तालीम पाठ्यक्रम (Course Syllabus):

यो ४ दिने पाठ्यक्रम जिल्ला, स्थानीय तह तथा स्वास्थ्य संस्था स्तरको खोप सेवा संग सम्बन्धित सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई खोप सेवा संग सम्बन्धित ज्ञान, सीप र धारणा अभिवृद्धिमा केन्द्रित रहनेछ।



सिकाइका विधिहरू (Learning Methodology):

१. अन्तरक्रियात्मक प्रस्तुतीकरण
२. समूह छलफल
३. व्यक्तिगत तथा समूहकार्य
४. भूमिका अभिनय (Role Play)
५. घटना अध्ययन (Case study)
६. प्रदर्शन (Demonstration)
७. फिल्ड अवलोकन तथा Simulation अभ्यास
८. सिकाइका सामग्रीहरूको प्रयोग (Use of Learning Materials)



तालीमका सहभागीहरू (Participants of the training)

यस तालीमको लागि सहभागीहरू निम्नानुसार रहनेछन् :-

सरकारी तथा नीजी/गैरसरकारी स्वास्थ्य तथा शिक्षण संस्थामा कार्यरत खोप कार्यक्रममा संलग्न स्वास्थ्यकर्मीहरू

(अ.हे.ब., अ.न.मी., सि.अ.हे.व, हे.अ., स्टाफ नर्स, मे.अ. आदि .)

सहभागी छनौट गर्दा नदोहोरिने गरी यस अधि तालिम नलिएका, नयाँ नियुक्ति लिई आएका, खोप कार्यमा प्रत्यक्ष संलग्न स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई प्राथमिकता दिई छनौट गर्नु पर्नेछ। विगत २ वर्ष देखि खोप तालिम नपाएका तर खोप सेवामा संलग्न स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई समेत यो तालिममा क्रमःश सहभागी गराउनु पर्दछ। तालिम प्रदायक संस्थाले तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरूको विवरण Excel Sheet मा अद्यावधिक गरि राख्नु पर्नेछ। यस तालिममा प्रति समूह सहभागी २०-२५ जना हुनेछ।



स्रोत व्यक्ति/सहजकर्ता (Resource persons/Facilitator)

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग, परिवार कल्याण महाशाखा, बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा, ब्यबस्थापन महाशाखा, प्रदेश स्वास्थ्य/सामाजिक विकास मन्त्रालय, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, प्रदेश स्वास्थ्य आपुति ब्यबस्थापन केन्द्र का प्रमुख एवं सम्बन्धित अधिकृत, तथा विषय विज्ञहरू, प्रादेशिक तथा जिल्ला स्तरका प्रमुखहरू, कार्यक्रम फोकल पर्सन,संयोजकहरू एवं अन्य साभेदार संस्थाका प्रतिनिधिहरू यस तालिमको स्रोत व्यक्ति तथा सहजकर्ता हुनेछन्। सहजकर्ता प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम प्राप्त भएको हुनु पर्नेछ। प्रति समूहमा ५ जना सम्म प्रशिक्षकहरू हुनेछन्।



मूल्यांकन विधि (Evaluation Methods):

प्रश्नावली

- प्रशिक्षकद्वारा सहभागीहरूलाई प्रश्नावली प्रयोग गरि तालिम कार्यक्रमको मूल्यांकन गर्ने ।
- प्रदर्शन तथा प्रस्तुतिकरण गर्न लगाउने ।
- अभ्यास कार्यको प्रत्यक्ष मूल्यांकन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।



प्रशिक्षकको लागि निर्देशन

१. प्रशिक्षकले प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका तथा तालिम सञ्चालन तालिकाको पूर्णरूपमा पालना गर्नुपर्नेछ ।
२. स्रोत व्यक्ति तथा सहजकर्ताहरूलाई सेसन बाँडफाँड गरी अग्रिम योजना बनाउनु पर्नेछ ।
३. तालिम सञ्चालन स्थान, मिति र समयका वारेमा सहभागी तथा सहजकर्ताहरूलाई अग्रिम जानकारी गराउनु पर्नेछ । साथै सहभागी तथा सहजकर्ता तोकिएको समयमा अनिवार्य उपस्थित हुन जानकारी र समन्वय गर्नु पर्दछ ।
४. तालिमको समयमा सीप विकासको लागि भ्याक्सिन स्टोर र खोप केन्द्र सञ्चालन हुने MCH Clinic/ खोप केन्द्रका (जिल्ला स्तरीय तालिमको हकमा मात्र) सम्बन्धित व्यक्तिहरूलाई अग्रिम जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
५. खोप तालिमको लागि आवश्यक पर्ने कन्डिसनिङ गरेको ४ आईस प्याक र फोम प्याड सहितको भ्याक्सिन क्यारियर, सबै प्रकारका खोपहरू र घोलक तथा सिरिञ्जहरू (खोलेको, नखोलेको, भि.भि.एम. ठिक भएको र नभएको), खोप रजिस्टर, कार्ड, समायोजन फारम, सेफ्टी बक्स, प्लास्टिक भोलाहरू कुनै स्थानको ३ वर्षको समायोजन गरेको खोपको प्रगति विवरण, माग आपूर्ति फारम, डिफिल्टर अनियमिता खोज पुर्जा, जीप लक व्याग, नयाँखोप तालिका (रङ्गिन फ्लेक्समा) आदि सम्बन्धित सेसन अगावै व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
६. तालिम सञ्चालनको लागि चाहिने ल्यापटप, मल्टिमिडिया, मेटाकार्ड, न्यूजप्रिन्ट, स्टेशनरी, मूल्यांकन प्रश्नावली आदि सामग्रीहरू अग्रिम व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
७. एक सेसनमा कम्तिमा १ जना सहजकर्ता, १ जना अवलोकन कर्ता तथा रिपोर्टरको व्यवस्था गरी छुट तथा थप कुराको लागि समन्वय गर्नुपर्नेछ ।
८. प्रत्येक दिनको अन्तमा सहजकर्ताको बैठक बसी त्यस दिनको समीक्षा गरी अर्को दिनको योजना तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

९. तालिम सम्पन्न भएपछि सहभागी विवरण (संख्या, पद आदि) तालिमको प्रभाव/उपलब्धि र सुझाव सहित प्रतिवेदन तयार गरी सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन गर्नुपर्नेछ ।
१०. तालिम पश्चात सहभागीहरूलाई प्रमाण पत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
११. प्रत्येक सेसन **ROPES Model** (रोप्स विधि) अनुसार सञ्चालन गर्नु पर्नेछ ।

R = Review : अघिल्लो पाठको समीक्षा, सो पाठबाट सिकेका मुख्य-मुख्य बुदाहरू समेटेर प्रश्नहरू सोध्दै आएका उत्तरहरू अपूर्ण भएमा सो पाठको मुख्य कुरा र महत्व बताउँदै स्पष्ट पारिदिने ।

O = Overview : सेसनको - उद्देश्य, सिकाई विधि, समय आदि स्पष्ट गर्दै सेसन सञ्चालन गर्ने

P = Presentation : निर्देशिकामा उल्लेख भएको सिकाई विधिको अनुशरण गरि यो सेसनको मुख्य विषय बस्तु स्पष्ट र सरल भाषाको प्रयोग गरी सेसन सञ्चालन गर्ने । प्रस्तुतिकरण गर्दै गर्दा आवश्यकताको आधारमा सहभागीहरूको प्रयाप्त सहभागिता गराई छलफल गर्ने

E= Evaluation : सेसनको उद्देश्य अनुसार सहभागी हरूको ज्ञान, सीप,धारणा र व्यवहार थाहा पाउन सहजकर्ताले खुल्ला र सरल प्रश्नहरू सोध्ने, छलफल गर्ने कार्यमा जोड गर्ने । पाठको अन्त्यमा निर्देशिका वमोजिम सहभागीहरूको मुल्याङ्कन गर्ने ।

S= Summery : सेसन समापन गर्नुअघि सेसनका मुख्य मुख्य विषयबस्तुहरूको सारासं प्रस्तुत गर्ने । मुल्यांकनको आधारमा विशेष जोड गर्नुपर्ने कुराहरू प्रष्ट्याउने र व्यवहारमा लागु गर्न गराउन प्रोत्साहन गर्दै सेसन अन्त्य गर्ने ।





४ दिने खोप तालिम संचालको लागि अभ्यास, प्रदर्शन, प्रस्तुतिकरण गर्न अग्रिम तयारी गर्नु पर्ने अति आवश्यक सामग्री र तयारी चेकलिष्ट

प्रति समुह :

१. खोप तालिम संचालन दैनिक तालिका कम्तिमा एक टेबलमा २ प्रति हुने गरि पहिलो दिननै वितरण गर्न फोटाकपि गरेर राख्ने : कम्तिमा १२ देखि १५ प्रति
 २. सहभागि संख्याको आधारमा पूर्व परिक्षा प्रश्नावली एक समुहमा ३० प्रति प्रिन्ट वा फोटोकपि गरेर तयार गर्ने
 ३. पहिलो दिन नै शुरुमा नै सबै प्रकारको खोप, भ्याक्सिन क्यारियर र आईसप्याक सहित तयार गर्ने
 ४. दोस्रो दिन शुरुमा नै सबै प्रकारको खोप, घोलक, २ वटा भ्याक्सिन क्यारियर (आईसप्याक कन्डिसनिङ्ग गरेको र नगरेको सहित),
 ५. दोस्रो दिनको लागि सबै प्रकारको खोपहरू, सिरिन्जहरू, बाल स्वास्थ्य कार्ड, पूर्णखोप कार्ड, खोप रजिष्टर, ट्यालि सिट, सेफटी बक्स, डोमी वा उपयुक्त प्रकारको फलफुल आदि
 ६. समुह कार्यको समयमा अनुगमन गर्ने चेकलिष्ट कम्तिमा १० प्रति
 ७. तेस्रो दिनको लागि खोपकेन्द्र स्तरको ट्यालिसिट सहभागि संख्यामा ५ प्रति थप गरेर र स्वास्थ्य संस्था स्तरको सुक्ष्मयोजना फारम कम्तिमा ५ सेट
 ८. तेस्रो दिनको लागि खोप कार्यक्रम संग सम्बन्धित अभिलेख तथा प्रतिवेदन फारमहरूको नमुना सबै प्रकारको ।
 ९. खोपको प्रगति तथा खोपको आम्दानी खर्च र खेर जानेदर विश्लेषण गर्न एक टेबलमा २ प्रति विवरण / तथ्यांक
 १०. चौथो दिनको लागि ए.ई.एफ.आई. किट (adrenallin inj. र 1 ml syringe), ए.ई.एफ.आई प्रतिवेदन र अनुसन्धान फारम ४ सेट, केस स्टडी प्रति सहभागि १ प्रति वा ३ जनाको समुहमा कम्तिमा १ प्रति
 ११. खोप ऐन १ सेट
 १२. अन्तिममा मुल्यांकन गर्ने सामग्री (प्रश्नावली वा क्विजको सामग्री स्लाईड)
 १३. तालिम प्रिटेष्ट र पोष्टटेष्ट मुल्यांकन फारम
 १४. समग्र तालिम मुल्यांकन तथा पृष्ठपोषण फारम
 १५. सहभागिको आधारमा तालिम प्रमाण पत्र
- (अन्य : बोर्ड मार्कर ४ वटा, मेटाकार्ड ५० प्रति, न्यूजपेपर २० प्रति)

तालिम संचालनका लागि विस्तृत कार्यतालिका

खोप सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि ४ दिने खोप सम्बन्धी तालिम सञ्चालन तालिका

पहिलो दिन			
समय	क्रियाकलाप	शिक्षण विधि	जिम्मेवारी
१०:००-१०:४५	नाम दर्ता तथा उद्घाटन परिचय स्वागत तथा उद्देश्य माथि प्रकाश पूर्व परीक्षा अपेक्षा संकलन र सामुहिक मान्यता	प्रबचन, प्रस्तुतिकरण	सहभागी सहजकर्ता
१०:४५- ११:०० चिया समय			
१०:४५-१२: १५	सेसन १ : खोपको परिचय, महत्व र राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको परिचय, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, उपलब्धि र चूनाति	मस्तिष्क मन्थन, छलफल, प्रस्तुतिकरण, अध्ययन र प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता
१२:१५- १२: ३०	सेसन २ : बारम्बार प्रयोग हुने शब्दावलीहरू	मस्तिष्क मन्थन, छलफल, प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता
१२:३०-१: ३०	सेसन ३ : खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र त्यस बिरुद्धका खोपहरू बि.सि.जी., रोट्टा, पोलियो (ओपिभी), एफ.आई.पि.भी., पि.सि.भी.	मस्तिष्क मन्थन, छलफल, प्रदर्शन, प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता
१:३० -२: ०० खाजा			
१:३०-२:००	सेसन ३ क्रमशः खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र त्यस बिरुद्धका खोपहरू बि.सि.जी., रोट्टा, पोलियो (ओपिभी), एफ.आई.पि.भी., पि.सि.भी.	मस्तिष्क मन्थन, छलफल, प्रदर्शन, प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता
२:००-४:००	सेसन ४ : खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र त्यस बिरुद्धका खोपहरू क्रमशः पेन्टा, दादुरा रुबेला, जे.ई., टि.डी., एच.पि.भि., टाईफाइड	मस्तिष्क मन्थन, छलफल, प्रदर्शन, प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता

४:००-४:४५	सेसन ५ : दिनभरको सेसनको मुल्यांकन र सारँश	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर	सहभागी सहजकर्ता
४:४५- ५:००	दिनभरको मुल्यांकन,सहजकर्ता बैठक	छलफल र भोलिको तयारी	सहजकर्ता

दोश्रो दिन

समय	क्रियाकलाप	शिक्षण विधि	जिम्मेवारी
१०:००-१०:३०	पहिलो दिनको पुनरावलोकन	सहजिकरण प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर	सहभागीहरूबाट
१०:३०-११:१५	सेसन १ : खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन खोप कोल्डचेन, खोपको बनावट, प्रकार र बिशेषता, खोप सुरक्षित राख्ने प्रकृया र भण्डारण	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर	युनिसेफ

११:१५-११: ३० चिया

११:३०-१:३०	सेसन २ : खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन नीति क. <ul style="list-style-type: none"> आइसप्याक कन्डीसनिङ्ग भि.भि.एम.को अनुगमन बहुमात्रा भ्याक्सिन भायलको प्रयोग बन्डलीङ्ग सुरक्षित सुइ निति ख. कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यानदिनुपर्ने कुराहरू <ul style="list-style-type: none"> सुरक्षित खोपको आधारहरू 	प्रस्तुतिकरण, छलफल,प्रदर्शन, प्रश्नोत्तर	युनिसेफ
------------	--	--	---------

१:३० - २:०० खाजा

२:००-२:४०	सेसन ३ क : खोप सेसनको योजना, संचालन र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिकाबारे जानकारी खोप केन्द्र जानु अघि सरसफाई सेसन संचालन खोप केन्द्र संचालन गर्दा परामर्शको प्रकृया र मुख्य बुँदाहरू खोप केन्द्र संचालन पश्चात गर्नु पर्ने कार्यहरू	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर,समुहकार्य, प्रदर्शन	सहभागी सहजकर्ता वाटर एड
-----------	---	---	-------------------------

२:४०-४:२०	सेसन ३ ख : प्रदर्शनी १. अभिनय : खोप सेसन जानु अधिको तयारी प्रदर्शन २० मिनेट २. सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन संचालन प्रदर्शन ३० मिनेट ३. खोप सेसन संचालन: ५० मिनेट (खोपहरू दिने र परामर्शको प्रदर्शन २ समुह २५- २५ मिनेट) ४. यहि समुहले सेसन पश्चात गर्ने कार्य पनि गराउने	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर, समुहकार्य, प्रदर्शन	सहभागी सहजकर्ता वाटर एड
४:२०-४:४५	सेसन ४ : दिन भरीको सारंश र छलफल		सहजकर्ता
४:४५-५:००	सहजकर्ता बैठक	छलफल	सहजकर्ता
तेस्रो दिन			
समय	क्रियाकलाप	शिक्षण विधि	जिम्मेवारी
१०:००-१०:३०	अघिल्लो दिनको पुनरावलोकन र आजको सेसनहरू बारे जानकारी	प्रस्तुतिकरण, छलफल	सहभागी र सहजकर्ता
१०:३०-१: ००	सेसन १ : नियमित खोप सुदृढीकरण र पूर्णखोप सुनिश्चितताको लागि सूक्ष्मयोजना तयारी तथ्यांक विश्लेषण सूक्ष्मयोजनाको परिचय, महत्व, सूक्ष्मयोजना तयारी प्रकृया, प्रयोग र विशेषता, सूक्ष्मयोजना तयारी अभ्यास	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रदर्शन, समुहमा अभ्यास	सहजकर्ता र सहभागीहरूको समुह
१:००-१: ३० खाजा			
१:३०- २:३०	सेसन २ : अभिलेख, प्रतिवेदन, प्रगति अनुगमन तथा र यसको प्रयोग	प्रस्तुतिकरण, छलफल	सहभागीहरू समुह तथा सहजकर्ता
२: ३० -३:३०	सेसन ३ : पूर्ण खोप घोषणा प्रकृया, जिम्मेवारी र योजना तयारी	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर, अभ्यास	सहभागी तथा सहजकर्ता

३:३०- ४:१५	सेसन ४.खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको सर्भिलेन्स परिचय, महत्व, रोगहरू (AFP -Polio, Measles like illness -Measles/Rubella, AES -JE and NNT -Neonatal Tetanus) र सर्भिलेन्सको प्रकृया रोग निवारण, उन्मुलनको रणनीतिहरू (पोलियो, दादुरा रुवेला)	छलफल, प्रस्तुतिकरण	सहभागि तथा सहजकर्ता डब्लु.एच.ओ.
४:१५-४:४५	सेसन ५ : खोप प्रगति, कोल्डचेन, सुक्ष्मयोजनाको मुख्य बृंदाहरूको संक्षेपिकरण	छलफल, प्रस्तुतिकरण	सहजकर्ता
४:४५ -५:००	सहजकर्ता बैठक	छलफल	सहजकर्ता
चौथो दिन			
समय	क्रियाकलाप	शिक्षण विधि	जिम्मेवारी
१०:००-१०:३०	अघिल्लो दिनको पुनरावलोकन र आजको सेसनहरूको जानकारी	प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर, प्रदर्शन	सहभागीहरू र सहजकर्ता वाट
१०:३०-११:४५	सेसन १ : खोप पश्चात हुन सक्ने अवान्छित घटना (AEFI) परिचय प्रकार, कारण, सामान्य तथा गम्भिर खालको अवस्थामा हुने चिन्ह लक्षण, ए.ई.एफ.आईको व्यवस्थापन, ए.ई.एफ.आई.किटको व्यवस्थापन र प्रयोग तथा स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका, ए.ई.एफ.आई.को अभिलेख तथा प्रतिवेदन	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर	सहभागि तथा सहजकर्ता डब्लु.एच.ओ.
११:४५-१२:३०	सेसन २: खोप ऐन तथा नियमावली	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर	सहजकर्ता
१२:३०- १:३०	सेसन ३ : नियमित खोप सुदृडीकरण, महामारी देखा परेमा गर्नु पर्ने कार्य तथा ORI	प्रस्तुतिकरण, छलफल	सहजकर्ता
१:३०- २:०० खाजा			
२:००- ३:००	सेसन ४: तालिम पश्चात गरिने मूल्यांकन	प्रस्तुतिकरण, छलफल, प्रश्नोत्तर, उत्तर परिक्षा, क्वीजआदि	सहभागि तथा सहजकर्ता

३:००- ४:००	सेसन ५: सारांश तथा प्रतिवद्धता	पहिलो दिन देखि कै मुख्य बुंदाहरू समेटेर र अन्तिम मुल्यांकनको आधारमा सबै सहभागिलाई सहभागि गराई सारांश गर्ने (प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर, छलफल र प्रतिवद्धता लिने)	सहभागि तथा सहजकर्ता
४:००- ५:००	कार्यक्रम समापन, प्रशासनिक कार्य	औपचारिक	

प्रदेश सरकार
सामाजिक विकास मन्त्रालय
स्वास्थ्य निर्देशनालय....

स्वास्थ्य कार्यालय,.....



खोप लगाउने स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि खोप सम्बन्धी तालिमको
पूर्व परिक्षा प्रश्नावली

तलका वाक्यहरू ठीक बेठिक भनेर चिन्ह लगाउनुहोस् ।

१. सबै भ्याक्सिनहरू +२ देखि +८ डिग्री से. मा भण्डारण गर्न सकिन्छ ।
२. सबै भ्याक्सिनहरू तातोले बिग्रन्छन् भने कुनै भ्याक्सिन चिसोले पनि बिग्रन्छन ।
३. भ्याक्सिनहरू डोमेस्टिक रेफ्रिजेरेटरमा सुरक्षित साथ राख्न सकिन्छ ।
४. दुई वटा जिवित खोपहरू एकै दिनमा दिनु हुदैन ।
५. खोप लगाए पश्चात संयोगवश घट्ने घटनाहरू AEFI अन्तर्गत पर्दैनन् ।

तलका प्रश्नहरूमा दिइएका उत्तर मध्ये सही उत्तरमा मात्र गोलो चिन्ह लगाउनुहोस् ।

६. नियमित खोप कार्यक्रममा एफ.आई. पि.भी. खोपको उचित मात्रा कति हो ?

- (क) १ मि.लि. (ख) ०.०५ मि. लि.
(ग) ०.५ मि.लि. (घ) ०.१ मि.लि.

७. आइस प्याक कण्डिसनिङ्ग नगरेमा बिग्रन सक्ने भ्याक्सिनहरू कुनकुन हुन् ?

- (क) डि.पि.टी.-हेप बी- हिब, टि.डी., एफ.आइ.पी.भी, पि.सी.भी, रोटा
(ख) ओ.पि.भि, डि.पि.टी.-हेप बी, दादुरा-रुबेला
(ग) दादुरा-रुबेला, एफ.आइ.आइ.पी.भी, बिसिजी, टि.डी,
(घ) पि.सी.भी, ओ.पि.भि, डि.पि.टी.-हेप बी- हिब

८. कुन कुन भ्याक्सिनहरू खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी आफैले तयार गर्नुपर्ने हुन्छ ?

- (क) एफ.आइ.पी.भी., डिपिटी, पी.सी.भी (ख) पेण्टा, टि.डी, ओ.पि.भि.रोटा,
(ग) रोटा, बि.सि.जी, दादुरा-रुबेला, जे.ई. (घ) बि.सी.जी, दादुरा-रुबेला, जे.ई.

९. मासुमा (Intra -muscular) दिइने खोपहरू कुन कुन हुन् ?

- (क) डि.पि.टी.-हेप बी- हिब, पि.सी.भी, टी.डी., टि.सि.भी.
(ख) डि.पि.टी.-हेप बी- हिब, टि.डी, रोटा
(ग) डि.पि.टी.-हेप बी- हिब, दादुरा-रुबेला र पि.सि.भी
(घ) टि.डी, दादुरा-रुबेला, जे.ई., बि.सि.जी.

१०. हाल Intra dermal दिइने खोपहरू खोपहरू के के हुन् ।

- (क) रोटा र एफ.आई.पि.भी (ख) एफ.आई.पी.भी., बि.सि.जी र जे.ई.
(ग) दादुरा-रुबेला र जे.ई (घ) एफ.आई.पि.भी र बि.सि.जी

११. छाला र मासु बीच (Sub -cutaneous) दिइने खोपहरू कुन कुन हुन्?

- (क) बि.सि.जी., डि.पि.टी.-हेप बी- हिब (ख) एफ.आई.पी.भी. र बि.सि.जी
(ग) दादुरा-रुबेला र जे.ई. (घ) टि.डी र जे.ई.

१२. नियमित खोपमा पि.सि.भी खोप कुन उमेरमा दिइन्छ?

- (क) ६, १० र १२ हप्तामा (ख) ६, १० हप्ता र ९ महिना
(ग) ६, १० हप्ता र १२ महिना (घ) ६ हप्ता, १२ हप्ता र ९ महिनामा

१३. खोप छुट भएको वा ड्रपआउट भएको बच्चालाई कति उमेर सम्ममा खोप पुरा गराउनु पर्दछ ?

- (क) १२ महिना सम्ममा (ख) २३ महिना सम्ममा
(ग) ३५ महिना सम्ममा (घ) ५९ महिना सम्ममा

१४. हाल बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति (Multi Dose Vaccine Vial Policy -MDVP) मा तलका मध्ये कुन कुन खोपहरूमा लागु भएको छ ?

- (क) बि.सि.जी., डिपिटी-हेप बी-हिब, टि. डी, रोटा
(ख) दादुरा-रुबेला, टि.डी, एफ.आई.पी.भी.
(ग) डिपिटी-हेप बी-हिब, टि.डी, पि.सि.भि, ओ पि भि. र टि.सि.भी.
(घ) दादुरा-रुबेला, बि.सि.जी., जे.ई., पि.सी.भी

१५. एउटा स्वास्थ्य संस्थामा ४ बटा खोप केन्द्र छन, त्यहा पेन्टा १, २ र ३ मात्रा सबैको मासिक सरदर ३७ डोज खोप लगाउछन् भने त्यो स्वास्थ्य संस्थामा मासिक पेन्टा कति भायल खोप आवश्यक होला?

- (क) ३ भायल (ख) ४ भायल
(ग) ५ भायल (घ) ६ भायल

१६. भ्याक्सिन भायल मनिटर (भि.भि.एम) केको सूचक हो ?

- (क) चिसोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने
(ख) तातोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने
(ग) म्याद सकिएको देखाउने
(घ) चिसो र तातोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने

१७. राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत सर्भिलेन्स भईरहेको रोगहरू कुन कुन हुन् ?

- (क) क्षयरोग, हेपाटाइटिस-बी, शंकास्पद दादुरा-रुबेला, नवशिशु धनुष्टंकार
(ख) हेपाटाइटिस-बी, अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात, निमोनिया, भ्यागुते रोग, क्षयरोग
(ग) क्षयरोग, भ्यागुते रोग, अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात, शंकास्पद दादुरा-रुबेला
(घ) अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात (ए.एफ.पी), शंकास्पद दादुरा-रुबेला, नवशिशु धनुष्टंकार, एक्यूट इन्सेफलाइटिस सिन्ड्रोम (ए.ई.एस)

१८. तलका वाक्य मध्ये कुन वाक्य गलत हो ?

- क) नेपालबाट पोलियो रोग उन्मुलन भई सक्यो ।
ख) NDHS २०१६ अनुसार नेपालका करिब १ प्रतिशत बालबालीकाले कुनै पनि खोप पाएका छैनन र तिनीहरू हाम्रै कार्य क्षेत्रमा पनि हुन सक्छन
ग) NDHS २०१६ अनुसार खोप शुरु गरेका बालबालिका मध्य अन्तिम खोप लिन करिव २१ प्रतिशत बालबालिकाहरू छुटीरहेको देखिएको छ ।
घ) दक्षिण एशियाबाट सन् २०२३ सम्ममा दादुरा रुबेला रोग निवारण गर्ने लक्ष राखिएको छ, यसको लागि नियमित खोपमा दादुरा रुबेला खोपको दुवै मात्राको कभरेज सबै तहमा ९५ प्रतिशत भन्दा माथि भई कायम रहेको हुनु पर्दछ ।

१९. आवश्यक खोप तथा खोप सामग्रीलाई संगै सप्लाई गर्ने प्रकृत्यालाई के भनिन्छ ?

- (क) बण्डलिङ्ग (ख) EEFO
(ग) Cold Chain (घ) Logistic Management

२०. नयां तालिका अनुसार .एफ.आई.पि.भी. खोप खोप नियमित खोपमा कुन उमेरमा दिइन्छ ?
- (क) ६ हप्ता र १२ हप्तामा (ख) ६ हप्ता र १४ हप्तामा
(ग) १४ हप्ता र ९ महिनामा (घ) ६ हप्ता र १० हप्ता
२१. खोप केन्द्रमा सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन कसले संचालन गर्नु पर्दछ ?
- (क) महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका (ख) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख
(ग) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी (घ) संघ संस्थाको प्रतिनिधि
२२. पूर्णखोप घोषणाको लागि कुन उमेर समुहको बच्चाको खोप सर्वेक्षण गरी पूर्णखोपको पहिचान र विश्लेषण गरिन्छ ?
- (क) ० देखि १५ महिनासम्म (ख) ० देखि १२ महिना
(ग) १६ देखि २३ महिना (घ) ५ वर्ष भित्र
२३. बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिका खोपहरू (डि.पी.टी.हेव.वी.हिव, ओ.पि.भि, पि.सि.भी.टि.डी. टि.सि.भी)आज खोलिएको खोपको भायल वाह्य खोप सेसनमा कतिदिन सम्म प्रयोग गर्न सकिन्छ ?
- (क) ६ घण्टा सम्म (ख) ३ दिन सम्म
(ग) ७ दिन सम्म (घ) २८ दिन सम्म
२४. खोप घोल्नु अघि भ्याक्सीन भायल र घोलक कम्तीमा कति समय अघि देखि समान तापक्रममा राख्नु पर्छ ?
- (क) कम्तीमा ६ घण्टा (ख) कम्तीमा १२ घण्टा
(ग) कम्तीमा २४ घण्टा (घ) कम्तीमा ४८ घण्टा
२५. खोप सेसन संचालन गर्दा भ्याक्सीन भायललाई मा राखि संचालन गर्नु पर्छ ।
- (क) टेबल माथि फोम प्याडमा
(ख) भ्याक्सीन क्यारीयर भित्र फोम प्याडमा
(ग) कण्डीसनिङ्ग गरेको आईस प्याकको प्वालमा
(घ) भ्याक्सीन क्यारीयर भित्रको जिपलक ब्यागमा

तालिम संचालन



१

पहिलो दिन

१. नामदर्ता

२. उद्घाटन सत्र

३. तालिमा वातवरण सृजना



समय:

४५ मिनेट



उद्देश्य :

- यस सत्रको अन्त्यमा सहभागीहरू एक आपसमा परिचित हुनेछन् ।
- तालिम संचालनको उद्देश्य, तालिम संचालन प्रकृया र सहभागिको भूमिका बारेमा जानकारी पाउने छन् ।



आबश्यक सामाग्री :

प्रशिक्षक निर्देशिका, सहभागी पुस्तिका, स्टेशनरी, कम्प्यूटर, प्रोजेक्टर, मार्कर, न्यूज प्रिन्ट र मास्कीड टेप आदि ।



क्रियाकलाप :

लघु प्रवचन, छलफल, प्रस्तुतिकरण तथा खेल आदि ।

उद्घाटन (सके सम्म छोटो गर्ने)

अध्यक्षता तथा आसन ग्रहण गराउने ।

स्वागत मन्तव्य : सहभागीहरूलाई सर्वप्रथम यस तालिममा स्वागत गर्नुहोस् ।

परिचय : परिचय गराउदा सहभागि संख्या र समयको आधारमा प्रशिक्षकले व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ । समयको बचत र सजिलोको लागि परिचय गर्न स्लाईडमा बुदाहरू राखिएको छ । सहजकर्ताले स्लाईड देखाएर परिचय गर्ने प्रकृयाबारे बताउनु होस् र परिचय गराउनु होस् :

परिचय दिदा नाम, पद, संस्था, कार्य अनुभव र खोप कार्यमा भोगेको समस्या र राम्रो उपलब्धि (खोप कोल्डचेन सामाग्रीको उपलब्धता, कोल्डचेन अवस्था, प्रगति, ड्रपआउटको अवस्था, आईएफआई, खोप संचालनमा अन्यबाट सहयोग, विकटता आदि बारे वताउन सहजिकरण गर्नुहोस्) भन्न लगाउनुहोस् र बुंदाहरू न्युजप्रिन्टमा टिपोट गर्ने । समय भएमा वा प्रशिक्षकले आफूसंग भएका रमाईलो प्रकृयाबाट पनि अन्य तरिकाले परिचय गराउन सकिन्छ तर सके सम्म विषय बस्तु संग सम्बन्धित गराएर गर्नु पर्दछ ।

तालिमको उद्देश्य : अगाडी नै (तालिमपुस्तिका/निर्देशिकाबाट) उद्देश्य न्युजप्रिन्टमा लेखेर तयार गरेर लाने र न्युजप्रिन्टमा लेखिएको तालिमका उद्देश्यहरू देखिने ठाउँमा टाँसेर राख्नुहोस् । स्लाईड देखाएर स्रोत व्यक्ति वा सम्बन्धित व्यक्ति वाट उद्देश्य प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् ।

उद्घाटन सत्र समापन



तालिमको लागि वातवरण सृजना

अपेक्षा संकलन : सहभागीहरूलाई आफुले प्राप्त गरेको स्टेसनरी/ कपिमा यस तालिमबाट सिक्न चाहेका कुनै २ वटा महत्वपूर्ण अपेक्षा लेखेर सुरक्षित साथ राख्न भन्नुहोस् र तालिमको अन्त्यमा ३ जनाको समुहमा अपेक्षा समायोजन गराएर वहाँहरूले लेखेका अपेक्षा पढ्न लगाई पुरा भए नभएको यकिन गरि पुरा नभएका अपेक्षालाई प्रष्ट्याउनुहोस् ।

तालिम तालिका र प्रशासनिक ब्यवस्थाको बारे जानकारी :

- तालिमको क्रममा आवश्यक पर्ने आर्थिक/प्रशासनिक व्यवस्था, स्टेसनरी तथा खाजाबारे जानकारी गराउने ।
- तालिमको विधि, सामग्री, पुस्तिकाहरू र तालिम कार्य तालिकाबारे जानकारी गराउने । तालिम कार्यतालिका अगाडीनै प्रिन्ट गरेर कम्तिमा २ जनालाई एक प्रति उपलब्ध गराउने ।
- तालिमको प्रकृया बारे जानकारी गराई सबैको, सबै सेसनमा, समान र सकृय सहभागिताकोबारे विशेष जोडका साथ बताउने

सामुहिक मान्यता:

- तालिमलाई प्रभावकारी बनाउन के के गरेमा सहज होला भनि पालै पालो मस्तिष्क मन्थन गराउँदै बुंदा टिपोट गर्दै धन्यवाद दिनुहोस् । स्लाईड देखाएर केहि उल्लेख भएका कुरामा सहमति लिनु होस् ।
- त्यसपछि प्रशिक्षकले अनुसूचिमा रहेको शपथ अगाडी नै प्रिन्ट गरेर ल्याएको र हामी नयां

तरिकाबाट आचार संहिताको शपथ गर्छौं, जुन सामुहिक वाचन र दस्तखत गर्ने छौं भनि बताउनु होस् र एक जना सहभागी लाई पढ्न लगाएर सबैले वाचन गरेर शपथ गराई सबैलाई दस्तखत गराउनु होस्। फोटोकपि गरेर तालिम हलमा देखिने ठाउँमा टाँस्नु होस् ।

अनुसूचि बमोजिम वा प्रशिक्षक आफैले अगाडी नै सामुहिक मान्यता र प्रतिबद्धता (समयको पालना, सहभागिता, अरुको आदर सम्मान, मोबाईल नवजाउने, खोप कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्ने छौं, सबै बालवालिकालाई पूर्णखोप दिएको यकिन गर्ने छौं, खोपको खेर जाने दर घटाउन अधिकतम प्रयत्नशिल रहने छौं आदि भनि) कार्डवोर्ड वा न्युजप्रिन्टमा लेखि तयार गरेर लगेको सपथमा सबै सहभागीलाई सहि गराउने र सबैले देख्ने ठाउँमा टाँस्ने ।

जिम्मेवारी बाँडफाड : आवश्यकता अनुसार सहभागीहरू मध्येबाट पत्येक दिनका लागि तालिमको व्यवस्थापक पुनरावलोकन कर्ता र मनोरन्जन कर्ता चयन गरी नाम लेखेर टाँस्ने र उनीहरूको जिम्मेवारीबारे जानकारी गराउने । (यसरी जिम्मेवारी दिँदा समावेशी हुने र नदोहोरिने गरी दिने ।) हरेक दिनको पाठको अन्त्यमा त्यस दिनको कार्यक्रम कस्तो रह्यो सो मूल्याङ्कन गर्न मुड चार्ट टाँसि दिने र प्रत्येक सहभागीलाई मूल्याङ्कन गर्न लगाउने ।

तालिमको बारे जानकारी : सेसन शुरु गर्नु भन्दा अगाडि तालिम संचालन प्रकृया, तालिम पुस्तिकाको प्रयोग, सहभागीको भूमिकाबारे प्रष्ट पार्नुहोस् ।

पूर्व परिक्षा : तालिममा सहभागी हुनु पूर्व सहभागीहरूको ज्ञान तथा धारणाबारे जानकारी प्राप्त गर्न निर्धारित प्रश्नावली वितरण गरी पूर्व मूल्याङ्कन संचालन गर्ने ।

- निर्देशिकामा संलग्न प्रश्नावली सहभागी संख्याको आधारमा अगाडीनै प्रिन्ट गरेर राख्नु पर्दछ ।
- प्रश्न प्रत्येक व्यक्ति लाई दिई समय २० मिनेट दिनु पर्दछ ।
- सोहि दिन वा अर्को दिनको शुरुमा प्रशिक्षकहरूले उत्तर परिक्षण गरि अहिले सरदर स्कोर मात्र बताउने र तालिममा मुख्य ध्यान दिनु पर्ने विषय बस्तु पहिचान गरि तालिममा जोड्ने

सेसन १

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको परिचय

क. खोपको परिचय र महत्व

ख. राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, उपलब्धि, र भाति कार्य



समय:

१ घण्टा ३० मिनेट



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- खोपको परिचय, यसको महत्वको बारेमा जानकारी प्राप्त गरी बताउन सक्नेछन् ।
- खापसेवाबाट हुने फाईदा र प्रभावको बारे जानकारी गराइ खोप कार्यक्रम र दिगो विकासको सम्बन्ध बारे जानकारी गराउने
- नेपालको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, उपलब्धि, र चुनौति बारे जानकारी गराउने
- रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मूलन कसरी सम्भव छ ? पूर्णखोपको महत्व र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका बारे महसुस गराउने
- सहभागीहरूलाई खोप सेवा किन संचालन भएको हो र कभरेज, गुणस्तरको महत्व र स्वास्थ्यकर्मीहरूको दायित्व बारे जानकारी गराई आफ्नो भूमिकाबारे महसुस गराउने



आवश्यक सामग्री :

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट प्रिजेन्टेशन



सिकाई विधि :

प्रवचन, छलफल, प्रस्तुतिकरण, आदि ।

पाठको जानकारी गराउदै सेसनको माथि उललेखित पहिलो २ वटा उद्देश्य बताउनुहोस्



कृयाकलाप : क खोपको परिचय र महत्व

🕒 | ३० मिनेट

खोप भनेको के हो ? खोप र औषधिमा के फरक होला ? हाल कुन कुन खोपहरू प्रयोग हुदै आएका छन् ? जस्ता प्रश्नहरू पालै पालो सोध्नुहोस् र उत्तरहरूलाई प्रोत्साहन गर्दै खोपले रोग लाग्नबाट नै बचाउने भएकोले यो महत्वपूर्ण कार्यक्रम हो भनि बताउनु होस् । त्यस पछि

केही सहभागीहरूलाई खोप किन दिएको होला र खोप कार्यक्रमबाट परिवार, समुदायमा र राष्ट्र लाई के फाइदा होला ? र कसरी ? होला जस्ता प्रश्नहरू पालै पालो सोध्नुहोस् र उत्तरहरूलाई प्रशिक्षकले टिपोट गर्दै जानुहोस् ।

- त्यसपछि खोपको परिचय र महत्व भन्ने स्लाईड देखाई छोटो जानकारी गराउनुहोस् र आवश्यकता अनुसार प्रष्ट्याउनुहोस् ।
 - » खोपको परिचय बताउदै खोप र औषधिमा फरकबारे छलफल गरी खोपको महत्व बताउदै
 - » रोगहरूबाट बचाउन खोपहरू करिव २६० वर्ष देखि मानव जातिमा खोप शुरुभएको र हाल विश्वमा ३० वटा भन्दा धेरै खोपहरू प्रयोगमा रहेको जानकारी गराउदै खोपको इतिहासको बारेमा भन्नुहोस् ।
- खोपको महत्व भन्ने स्लाईडहरू देखाई केहि सहभागीहरूलाई पालैपालो पढ्न लगाई खोपको महत्वबारे ब्याख्या गर्नुहोस् ।
 - » खोपले रुग्णता दर, मृत्युदर घटाउनु का साथै स्वस्थ नागरिक वन्न र उत्पादनशिलता बढाई गरिवी घटाउन सहयोग हुने कुरा प्रष्ट्याउनु होस् ।
 - » हाल दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिको लागि सबैको प्रतिबद्धता छ, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त भई सम्वृद्धि र विकास भयो भनि मापन गर्ने सूचक के के होलान ? भनि केहि सहभागिलाई सोधि छलफल चलाउदै स्लाईड देखाएर ति सुचक प्राप्तमा खोपको महत्वबारे प्रष्ट याउनुहोस्
 - » यि सूचक प्राप्तिको लागि नेपाल सरकारले सबैको लागि अनिवार्य आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था गरेको छ भन्दै आधारभुत स्वास्थ्य सेवामा के के सेवाहरू छन भनि सोध्दै छलफल गर्नुहोस् र स्लाईड देखाएर खोप एक मुख्य आधारभुत सेवा हो भनि प्रष्ट पादै यसबाट दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्न सहयोग पुग्ने, त्यसैले सरकारले खोपलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको छ, हामी खोप सेवा दिने जिम्मेवार सरकारका प्रतिनिधि हौ, हाम्रो ठूलो भुमिका छ भनि जानकारी गराउनु होस् ।

अब हामी राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको बारेमा छलफल गर्छौं भनि

स्लाईडमा भएको खोपको महत्वको स्लाईड देखाएर खोपले रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्न सकिन्छ भन्दै परिभाषा बताउनु होस् । फोटो भएको स्लाईड देखाउँदै हाल यस्ता विरामीहरू तपाइको कार्यक्षेत्रमा देख्नु हुन्छ ? भनि केहि सहभागि लाई सोध्दै हाल यस्ता विरामी किन नभएको होला ? यदि खोप कार्यक्रम नभएको भए कस्तो अवस्था हुन्थ्यो होला भनि छलफल गराउनुहोस् ।



कृयाकलाप : ख राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको परिचय

 ६० मिनेट

अब नेपालको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, उपलब्धि, र चुनौति बारे छलफल गरिने बताउँदै

यो सेसन अति महत्वपूर्ण रहेको, यो सेसनमा हामी सरकारको नीति, रणनीति, खोप सेवा संचालनको उद्देश्य आदि जस्ता मुख्य कुरामा छलफल गर्छौं भनि सहभागिको ध्यान केन्द्रित गर्नु होस् । अब :

नेपालमा खोप सेवा कहिलेबाट शुरु भएको होला ? हाल राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेश भएका खोपहरू, के के छन् ? लक्षित समूहको कुन हो ? आदि बारेमा सहभागीलाई पालैपालो सोधी छलफल चलाउनुहोस् । साथै खोप सेवा कसरी र कहाँ सञ्चालन भईरहेको छ भनी सोध्नुहोस् र उत्तरको लागि प्रोत्साहन गर्दै धन्यवाद दिनुहोस् । किन खोप सेवा बाह्य सेसनबाट संचालन गरेको होला ? सोध्दै सेवाको पहुचको बारेमा बताउनु होस् । हामीले के परिणामको लागि खोप लगाई रहेका छौं ? भनि पुनः सचेतिकरण गर्नु होस् ।

अब हामी यो सेसनमा खोप कार्यक्रम किन संचालन गरेको होला? र कसरी संचालन गर्नु पर्छ ? खोपबाट कसरी रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्न सकिन्छ ? र यसबाट राष्ट्र लाई के फाईदा हुन्छ, हाम्रो भूमिका के हुनेछ भन्ने बारेमा चर्चा गर्ने छौं । यो सेसन यो तालिमको अति महत्वपूर्ण सेसन हो भनि ध्यानाकर्षण गराउँदै:

अधि हामीले खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको फोटो हेरेको थियौं, खोपकै कारणले यस्ता विरामी कम भएका छन्, अब हामीले पनि यस्ता विरामी समुदायमा देखा पर्न नदिन सबै वच्चालाई सबै खोप पुरा गराउनु पर्छ यो हाम्रो जिम्मेवारी हो भनि जोडगर्दै

खोप कार्यक्रमको परिचयको स्लाईड देखाउदै, छलफल गर्दै

- सरकारको प्राथमिकताको, लागत प्रभावकारी र सफल कार्यक्रम
- लक्षित समुह र खोपहरू
- खोप केन्द्र संचालन नीति
- उपलब्ध खोपहरू र विस्तार बचाउने रोगहरू
- बाह्य खोप सेसन र पहुंचको बारे प्रष्ट पार्नुहोस् र यस्ता महत्वपूर्ण खोपहरू हामीले निशुल्क दिईरहेका छौं भनि बताउनु होस् ।

अब खोप कार्यक्रमको लक्ष, उद्देश्यको स्लाईड देखाई

खोप कार्यक्रमको व्यवस्थापन र संचालनको लागि सरकारले खोपको ५ वर्षे योजना बनाएको हुन्छ, जसलाई बहुवर्षिय खोप योजना हो । हाल हामी २०१७ - २०२१ योजनाको कार्यान्वयनमा छौं । यो योजनाको लक्ष उद्देश्य पुरा गर्न हामी राज्यका प्रतिनिधि हौं, हाम्रो भूमिका ठूलो हुन्छ भनि जानकारी दिनु होस् ।

- १ जना सहभागिलाई खोप योजनाको दुरदृष्टि र ध्येय पढन लगाउदै : दुर दृष्टिको खोपबाट बचाउने रोगहरूको शुन्य अवस्था भन्नाले के हो ? सम्भव छ छैन होला भनि छलफल गर्नु होस् ।
- त्यसै गरी अको सहभागिलाई खोप योजनाको ध्येय पढ्न लगाई ब्याख्या गर्न लगाउनु होस् र रोग शुन्य अवस्था वनाउन सकिन्छ तर जब सबै खोप, सबैजनालाई र गुणस्तरीय खोप दिईन्छ भन्दै, तपाईं हाम्रो खोप कार्यक्रममा के कस्तो अवस्था छ ? यदि सबै खोप सबैलाई र गुणस्तरीय खोप दिएमा रोग लाग्छ ? भनि छलफल गर्नु होस् ।

तर अबै खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू देखा परिरहेको छ, महामारी भई रहेको छ, बच्चाको मृत्यु समेत भै रहेको छ, के कारणले होला ? भनि केहि सहभागि लाई सोध्दै बुंदा टिप्ने र कभरेज कमहुनु, ड्रपआउट धेरै हुनु, सेवा गुणस्तर नहुनु नै मुख्य समस्या रहेको जानकारी गराउनु होस् ।

- त्यस पछि उद्देश्यको स्लाईड देखाई रोग शुन्य अवस्था वनाउन खोप सेवाको उद्देश्यहरू :
 - » रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मूलन गर्न खोप सेवा संचालन गरेको हो, यसको लागि
 - » खोपको कभरेज सबै तहमा उच्च र समान हुनु पर्दछ, सबै बच्चाले सबै खोप पाएको सुनिश्चित गर्नु पर्दछ, र

- » हामीले दिईने खोप सेवा गुणस्तरीय हुनु पर्ने मुख्य बुदामा जोड दिदै प्रष्ट्यानु होस् र आफ्नो कार्यक्षेत्रमा यो कुराहरूको सुनिश्चितता कसले गर्नु पर्दछ भनि सोध्दै हामी जो जहां छौ तहाको जिम्मेवारी हाम्रै हो, भनि बताउदै सम्भव छ, छैन? गर्नु पर्दछ, पढैन जस्ता प्रश्न गरि गर्ने पर्ने कुरामा प्रोत्साहन गर्नु होस् ।
- यस पछि कार्यक्रमको उपलब्धि र चुनौति भन्ने स्लाईड देखाउदै
- खोप सेवाबाट नै बालमृत्युदरमा कमी भै सहस्राब्दि लक्ष हासिल भएको
- पोलियो शुन्य अवस्थामा, दादुरा रुवेला लगायत अन्य रोगहरू समेत नियन्त्रणमा रहेको
- सन् २०२३ सम्ममा पोलियो उन्मूलन र दादुरा रुवेला निवारण गर्नु छ, भन्दै

हाम्रा अग्रजलाई यो उपलब्धिको लागि धन्यवाद दिऔ र हामी पनि गर्व गरौ भन्दै ताली पिट्न लगाउनुहोस् ।

- खोप कार्यक्रमको अबको लक्षहरू स्लाईड देखाएर जोड गर्दै बताउनु होस् ।
 - » खोप कार्यक्रम नेपाल सरकारको प्राथमिकता १को कार्यक्रम रहेको, संविधान तथा खोप ऐनबाट पनि खोप कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखेको, दिगो विकास लक्ष र समृद्धि हांसिल गर्न सहयोग गर्ने जिम्मा पनि हाम्रै भएकोले सोको लागि सबैलाई खोप प्रदान गरी रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मूलन गर्नपर्ने लक्ष रहेको जुन तपाईं हाम्रै जिम्मा भएको भनि पुन विशेष जोडका साथ सम्झाउदै प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।
 - » यस अघिको समयमा र अहिले हाम्रो पालामा खोप कार्यक्रममा के फरक छ, चुनौति कसलाई धेरै होला अहिले र पहिले र किन ? भन्दै केहि सहभागिलाई सोध्दै अहिले प्राप्त उपलब्धि बचाउन र थप लक्ष्य (पोलियो उन्मूलन, दादुरा निवारण, रोगहरू पुर्ण नियन्त्रण गर्न) हांसिल गर्न चुनौति छ, र यो हाम्रै दायित्व हो भनि प्रष्ट्याउनु होस् ।
- अब खोपको कभरेज अवस्था, अवसर र चुनौतिको स्लाईड प्रस्तुत गर्नुहोस् :
 - » हाल बाल मृत्युदर घटेको, धेरै उपलब्धि हांसिल गरेको तर भन्ने चुनौति बढेको छ, भन्दै NDHS २०१६को खोप कभरेज, जिल्ला पालिकाको हालको कभरेज अवस्था देखाई विश्लेषण गर्न लगाउनु होस्
 - » हाल ९९ प्रतिशत बच्चाले खोप शुरु गरेता पनि खोपको कभरेज घट्टै गएको र २१ प्रतिशत बच्चाले पूर्णखोप प्राप्त नगरेको तथ्यांकले देखाएको छ, यो नै हाम्रो चुनौति र यो पुरा गर्ने दायित्व हामीमा रहेको भन्दै यदि यस्तै अवस्था रहेमा के रोगहरू नियन्त्रण, निवारण, उन्मूलन सम्भव छ ? भन्दै सहभागिलाई छलफलमा सहभागि गराउनु होस् ।

- अब यस्तो अवस्था भई रहनुमा के कारण होला ? तपाईंहरूकोमा यस्तो कभरेज कम हुने, ड्रपआउट हुने समस्या छ, छैन ? के गरेमा यस्तो समस्या हल गर्न सकिएला ? आदि प्रश्नहरू सोधि यस्तो अवस्थामा सुधार गर्नु नै खोप कार्यक्रमको मुख्य पक्ष हो, जुन तपाईं हाम्रो नै जिम्मामा छ भनि प्रष्ट्याउनु होस् ।
- अब अवसर र चुनौतिको स्लाईड देखाई
 - » पछाडी बसेका सहभागि लाई पालै पालो पढ्न लगाई अगाडी वसेका सहभागिलाई व्याख्या गर्न लगाउनु होस् । सहजकर्ताले
 - करिव ९९ प्रतिशत बच्चाहरूले खोप शुरु गरेको हाम्रो लागि ठूलो अवसर हो,
 - तर ड्रपआउट धेरै हुनु, दादुरा रुवेला दोस्रो मात्राको कभरेज अति न्यून हुनु हाम्रो प्रमुख चुनौति हो । तसर्थ हामीले खोप छुट भएका र ड्रपआउट बच्चाको खोजि गरि खोप दिलाउनु नै अबको हाम्रो जिम्मेवारी भएको कुरा विशेष जोड दिदै प्रष्ट पार्नुहोस् ।



मुल्यांकन

- अब सहभागिहरू लाई पालै पालो तलका प्रश्नहरू सोध्दै :
 - » रोग नियन्त्रण, निवारण, उन्मूलन गर्न खोप कार्यक्रम कस्तो हुनु पर्दछ ? कभरेज र ड्रपआउट ?
 - » खोप कभरेज घटेमा के के हुन सक्छ ? सबै तहमा समान कभरेज भएको, ड्रप आउट भए नभएको कसरी पहिचान गर्ने ?
 - » कभरेज बढाउन र ड्रपआउट घटाउन के के गर्न सकिन्छ ? मुख्य जिम्मेवारी कसको होला ?
 - » खोप लिन नहुने अवस्थाहरू कुन कुन होलान ?

उत्तरको लागि धन्यवाद दिदै सरकारले प्राप्त उपलब्धि कायम राख्न र लक्ष्य प्राप्त गर्न विशेष उद्देश्य राखि ठूलो लगानी गरिरहेको र यस लाई पुरा गर्न हाम्रो नै दायित्व हो भन्दै :

सारंशको स्लाईड देखाई एक एक बुदा पढ्न लगाई मुख्य मुख्य कुरामा जोड गर्दै तपाईंको ठूलो भूमिका रहेको बताउनु होस् र पुनः कार्यक्रम के के गरेर र कसले सुधारने भनि सोध्दै के हामी सुधार गर्न सक्छौ ? हामी प्रतिबद्ध हुन्छौ भनि पुन सोध्दै ल सबैले ताली पिटौ, प्रतिबद्धता जनाऔ भनि तालि पिट्न लगाउनुहोस् र सबैले आफ्नो दायित्व सम्भिक कार्य गरौ, देसको लागि योगदान गरौ, अब पहिले भन्दा फरक सोच र कार्यशैली आवश्यक हुने कुरामा जोड गर्दै शुभकामना छ भनि प्रोत्साहन गर्दै सेसन समाप्त गर्नु होस् ।

सहजकर्तालाई जानकारीका लागि सारंश नोट :

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको उद्देश्य माथि जोड दिँदै कति प्रतिशत कभरेज हासिल भएको छ भन्नु भन्दा पनि आफ्नो क्षेत्रमा कुनै पनि वच्चा नछुटेको यकिन गरी पूर्णखोप उपलब्ध गराएको निश्चित गर्न सबै तहमा समान कभरेज भएको लेखाजोखा गर्नु पर्नेमा जोड गर्नुहोस् ।

किनकि प्राप्त उपलब्धि कायम राख्न सबै तहमा ९५ प्रतिशत भन्दा माथि सबै खोपको कभरेज हुनु जरुरी हुने कुरा बताउनु होस् । यस्तो अवस्थाबाट बचाउन प्रत्येक स्वास्थ्यकर्मीको अहम् भूमिका हुने बारे प्रष्ट पार्नु होस् ।

महंगा र महत्वपूर्ण खोपहरूको सदुपयोग र बालबालिकाको सुरक्षा गरी देशको समृद्धिमा टेवा पुर्‍याउन खोप लगाई दिने होईन अब खोप लगाउनु पर्छ भन्ने भावनाबाट हामी प्रेरित हुनु पर्नेमा सबै जिम्मेवार हुने कुरामा व्याख्या गर्नुहोस् ।

नेपालमा बि सं २०३४ सालबाट बिफरको उन्मुलन भएको र सन् २०१०बाट नेपालमा पोलीयो शुन्य भएको, दादुरा रुवेला र जे.ई पूर्ण नियन्त्रण भएका जानकारी दिँदै यसमा सम्पूर्ण स्वास्थ्यकर्मीहरू धन्यवादका पात्र रहेको बताउदै सबैलाई पुन ताली बजाउन लगाउनुहोस् ।

सबै बालबालिकालाई खोज र खोपको नीति अनुरूप खोप सेवाप्रदान गर्न र निरन्तर अनुगमन गर्न उत्प्रेरीत गर्नुहोस् ।

सेसन २

प्रतिरोधात्मक क्षमता र खोप कार्यक्रममा प्रयोग हुने शब्दावलीको परिचय



समय :

३० मिनेट सेसनको



उद्देश्य

- खोपले कसरी रोगबाट बचाउछ
- क्षमताशक्ति कसरी प्राप्त हुन्छ र
- बारम्बार प्रयोग भइरहने शब्दावली (Terminologies) बारे जानकारी गराउने



कृयाकलाप

सहजकर्ताले अधिल्लो सेसनको पुनरावलोकन गर्दै केहि सहभागिलाई

मुख्य के के कुरा जानकारी भयो ? खोप किन दिएको रहेछ ? उद्देश्य हांसिल गर्न खोप प्रगति कस्तो हुनु पर्ने रहेछ ? हामीले कसरी सबै बच्चाले खोप पाएको सुनिश्चित गर्न सक्छौ र केको लागि जस्ता प्रश्नगर्दै छलफल गरेर रोग शुन्य बनाउदै रोगहरू नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्न सबै बच्चाले खोप प्राप्त गरेको सुनिश्चित गर्न अति जरुरी भएको बताउँदै,

यो सेसनको विषयबस्तु बारे बताउनु होस्

केहि सहभागिहरूलाई रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता भनेको के हो ? कसरी प्राप्त हुन्छ ?, आदि सोध्दै छलफल गर्नुहोस् र स्लाईड देखाई खोप र खोपबाट प्राप्त हुने Immunity बारे प्रष्ट्याउनु होस् ।

यस पछि

खोप कार्यक्रम सँग सम्बन्धित शब्दावली बारे जानकारी

सहभागि हरू लाई यो तालिम लगायत कार्य क्षेत्रमा बाराम्वार केहि शब्दहरू प्रयोग भई रहन्छन्, यस्ता शब्दावली बारे जानकारी राख्नु राम्रो हुने र सहभागि पुस्तिकामा यसको वारेमा ब्याख्या सहित रहेको र सहभागिले अध्ययन गर्नु पर्ने जानकारी गराउनु होस् । त्यस मध्य खोप संग

सम्बन्धित र बारम्बार आई रहने शब्दहरू बारे सामान्य जानकारी गराउन :

मुख्य शब्दहरू (Terminology)को स्लाईड देखाउदै भ्याक्सिन (खोप), रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता (Immunity), नियन्त्रण (Control), निवारण (Elimination), उन्मुलन (Eradication), कभरेज (Coverage), ड्रपआउट (Dropout), खोप खेर जाने दर (Wastage Rate) पूर्णखोप, खोज र खोप, Ice Pack Conditioning, VVM, MDVP, Bundaling, खोप पश्चात हुनसक्ने अवान्छित घटना (AEFI), Surveillance, आदि मुख्य शब्दहरूको बारेमा सहभागीलाई पालैपालो पढ्न लगाई प्रष्ट पार्नुहोस् । अन्य शब्दावलीहरू सहभागीलाई अध्ययन पुस्तिकामा भएको जानकारी गराउँदै अध्ययन गर्न प्रेरित गर्नुहोस् ।



सेसन मूल्याङ्कन:

सत्रको अन्तमा सहभागीहरूलाई मुख्य मुख्य प्रश्नहरू सोध्दै र आवश्यकता अनुसार प्रष्ट्याउदै प्रश्नोत्तर विधिको माध्यमबाट मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

- खोपको महत्व के होला (हाल सम्मको उपलब्धि) र खोप केको लागि दिईएको रहेछ ?
- खोपको किन दिएको रहेछ ? (रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्न)
- उन्मुलन भनेको के होला ?
- कुन रोग निवारण गर्ने लक्ष छ ?

यो कार्यमा स्वास्थ्यकर्मीको (तपाईंको भूमिका के होला) आदि पालैपालो सोधि **सारंशको स्लाईड देखाएर** पहिलो सेसन देखि कै सारांस गर्दै कार्य क्षेत्रमा अनुसरण गर्न उत्प्रेरित गर्नु होस् । सवैलाई धन्यवाद दिनुहोस् ।

सेसन ३

खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेस भएका खोपहरू (बि.सि.जि, रोटा, पोलियो (ओपिभी), एफ.आई.पि.भी, पि.सि.भि)

रोगहरू: क्षयरोग, रोटा भाइरसबाट हुने झाडापखाला, पोलियो, स्ट्रेपटोकोकस निमोनिया, भ्यागुतेरोग, लहरेखोकी, धनुष्टकार, हेपाटाइटिस बि, हेमोफिलस इन्फ्लुइन्जा बि, दादुरा रुबेला, जापानिज इन्सेफलाईटिस, टार्इफार्इड (मयादेज्वरो), पाठेघरको मुखको क्यान्सर,

रोग बिरुद्ध दिइने खोपहरू: बि.सि.जी., रोटा, ओरलपोलियो, एफ.आई.पि.भी, पि.सि.भी, डिपिटी.हेपबी.हिब, दादुरा-रुबेला, टार्इफार्इड खोप (टिभ्याक), जे.ई, टि.डी. र एच.पि.भी



उद्देश्यहरू:

यस सत्रको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको सामान्य जानकारी र ति रोग लागेमा हुन सक्ने जटिलताको बारेमा जानकारी गराउने (रोगको परिचय, सर्ने तरिका, चिन्ह लक्षण र रोकथामका विधि)
- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेस भएका खोपहरू, तिनिहरूको प्रकार र विशेषता (ताप वा चिसो संवदनशिल, बनावट) बताउन सक्नेछन्
- खोप भायलहरू हेरेर खोपको पहिचान गर्न सक्ने छन् ।
- बि.सि.जी., रोटा, ओ.पी.भि., एफ.आई.पी.भी. पि.सी.भी., खोपको बनावट, भण्डारण र खोप प्रदान गर्ने उमेर, मात्रा, दिइने पटक, दिइने माध्यम, खोप तयार गर्ने विधि, सावधानी आदिबारे बताउन सक्नेछन् ।
- खोपका सामान्य असरहरू र खोप दिन हुने र नहुने अवस्था बताउन सक्नेछन् ।
- खोप र घोलकको तापक्रम तथा घोलने खोपहरू घोल्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू बताउन सक्ने छन्
- बहुमात्रा खोप नीतिका खोपहरू र अन्य खोपहरूमा फरक र प्रयोग विधि बताउन सक्ने छन् ।



आवश्यक सामग्री :

प्रस्तुतिकरण स्लाईड, सहभागी पुस्तिका, अवलोकन तथा प्रदर्शनको लागि सबै खोपहरू घोलक सहित (भ्याक्सिन क्यारियर सहित), पावर प्वाइन्ट, मार्कर, न्यूज प्रिन्ट, मास्कङ्ग टेप, आदि ।



सिकाई बिधि:

प्रवचन, छलफल, मस्तिष्क मन्थन, प्रदर्शन, प्रश्नोत्तर, खेलहरू, आदि ।



क्रियाकलापहरू :

ROPES मोडलको चरण अनुसार अधिल्लो पाठको पुनरावलोकन गर्दै यो पाठको बारेमा जानकारी दिनुहोस् ।

सहभागीहरूलाई यस अधि सम्मको मुख्य सिकाइ र बुझाई के के भयो भनि सोध्दै खोप कार्यक्रम किन र कसरी चलाउनु पर्ने रहेछ ? किन सबै खोपको कभरेज सबै तहमा समान हुनु पर्ने रहेछ ? ड्रपआउट हुनको कारणहरू के होला र कसरी कम गर्न सकिन्छ ? सोध्दै कभरेज र गुणस्तर बारे छोटो जानकारी दिदै **अब यो सेसनमा**

हामी खोप र खोपबाट बचाउने रोगहरूको बारेमा चर्चा गर्ने छौं भन्दै विशेष गरि खोप हरूको बारेमा (बनावट, विशेषता, मात्रा, पटक, लगाउने स्थान, भण्डारण, असरहरू र ध्यानदिनु पर्ने कुरा आदि) छलफल गर्ने छौं भनि बताउनुहोस् । स्वास्थ्यकर्मीहरूको लागि यो अति महत्वपूर्ण पक्षहो भनि ध्यानकर्षण गराउनु होस् ।

सहभागिलाई राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा समावेश भएका खोपहरू के के हुन् र के के रोगबाट बचाउछ, भनी पालैपालो सोधी आएका उत्तरहरूलाई धन्यवाद दिदै छलफल गर्दै जानुहोस् ।

- मथिका खोपहरू (बि.सि.जी., रोट्टा, ओ.पी.भि., एफ.आई.पी.भी., पि.सी.भी., डि.पी.टी, हेप.बी. हिब (pentavalent), दादुरा रवेला, जे.ई., टि.डी.) अगाडि नै भ्याक्सिन क्यारियरमा ल्याएर राख्ने
- सहभागीहरूलाई बसेकै स्थानमा ४ वा ५ जनाको समुह हुन भन्नुहोस
- सहभागिहरूलाई भ्याक्सिन क्यारियरमा भएका खोपहरू मध्ये **समुह १** ले विसिजी, **समुह २** ले रोट्टा, **समुह ३** ले बिओपिभी **समुह ४** ले एफआई.पी.भी, र **समुह ५** ले पि.सि.भी भिक्त लगाई यो भ्याक्सिनको बारेमा समुहमा छलफल गरि (खोपको नाम, बनावट, प्रकार, भण्डारण, प्रयोग विधि, ध्यानदिनु पर्ने कुरा र बचाउने रोग आदिबारे) कपिमा बुदाँ टिप्न भन्नु होस्, यसको लागि ६ मिनेट समय दिई सो पछि समुहको १ जनालाई प्रस्तुत गर्न लगाउनु होस् ।

यस पछि **खोप तथा रोगहरूको स्लाईड देखाई** खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र सम्बन्धित खोपको बारेमा

- रोगहरूको सामान्य परिचय : कारण, चिन्ह लक्षण, सर्ने माध्यम, रोग लागेमा हुन सक्ने Complication र रोगबाट बचाउने उपाय बारे प्रश्नोत्तर, सहभागिलाई पढ्न लगाएर र प्रस्तुतिकरण गरेर जानकारी गराउदै रोगहरूको विस्तृत जानकारी सहभागि पुस्तिकामा भएको बताउदै र अध्ययन गर्न प्रोत्साहन गर्दै हामी आज खोपको बारेमा धेरै छलफल गर्ने छौं र खोप कार्यक्रममा यो अति महत्वपूर्ण छ भनि बताउनु होस्।
- खोपको बारेमा सहभागिहरूलाई उनीहरूको ज्ञान र अभ्यास बुझ्न पालैपालो प्रत्येक खोपको बारेमा तपाईं कसरी प्रयोग गर्दै हुनुहुन्छ भनि खोपको भायल देखाउदै
- खोपको प्रकार (तयारी वा तयार गर्नु पर्ने, मृत वा जिवित), ताप वा चिसो संवेदनशील, मात्रा डोज, लगाउने पटक, स्थान, माध्यम, सामान्य असर, कुन प्रकारको खोप बहुमात्रा वा अन्य, VVM कहां छ, प्रयोग अवधि भनि सोध्दै प्रष्ट पार्दै जानुहोस् । घोल्ने खोप भए ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूमा, घोलकको र खोपको तापक्रम बारेमा विशेष जोड दिदै प्रष्ट्याउनु होस् । **खोपको स्लाईड प्रदर्शन गरि मुख्यबुदा दोहान्याउदै प्रष्ट पार्नु होस् ।**

वेला वेला सहभागी पुस्तिकामा अध्ययन गर्न र याद गर्नुपर्ने कुराहरूलाई पुनः स्मरण गराउन जोड दिनुहोस् ।

अन्तमा सत्रको सारांश बताउदै मुल्यांकन गरी पाठको अन्त्य गर्नुहोस् ।



सेसन मूल्याङ्कन:

सेसनको अन्त्यमा सहभागिहरूलाई पालै पालो तलका मुख्य मुख्य प्रश्नहरू सोधी प्रश्नोत्तर विधिको माध्यमबाट मूल्याङ्कन गर्नुहोस्

मूल्याङ्कनका लागि प्रश्नहरू :

- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा कति वटा रोगहरू बिरुद्धका खोपहरू समावेश छन् र कुन कुन रोगबाट बचाउछ भनि पालै पालो सोध्नुहोस् ।
- सबै खोपको भण्डारण तापक्रम कति हो भनि केहि सहभागि लाई सोध्नुहोस् ।
- पेन्टा भ्यालेन्ट भ्याक्सिनले कुन कुन रोग बिरुद्ध जोगाउँछ ।
- तातो र चिसो संवेदनशील खोपहरू कुन कुन हुन छलफल गराई प्रष्ट पार्नुहोस् ।
- धेरै चिसोबाट बिग्रने खोपहरू के के हुन र कसरी बचाउने सोध्दै प्रष्ट पार्नुहोस् ।

- भि.भी.एम. कहां कहां हुन्छ र किन र के को सुचक हो भनि सोधदै प्रष्ट्याउनु होस् ।
- एक पटक खोलेर पुन प्रयोग गरिने (:मख)खोपहरू कुन कुन छन भनि सोधी छलफल चलाउनु होस ।
- घोल्नु पर्ने खोपमा ध्यान दिनु पर्ने मुख्य कुराहरू के के हुन भनि सहभागि लाई पालै पालो सोध्नु होस र प्रष्ट पार्नुहोस् ।
- खोपदिन नहुने अवस्थाहरूको बारेमा जानकारी गराउनुहोस् र खोप पश्चात हुने सामान्य असर वारे छलफल गराउनुहोस् ।
- खोपबाट हुनसक्ने अवाञ्छित घटना वारे सोध्दै कार्यक्रममा हुन सक्ने त्रुटी वारे बताउनुहोस् ।

अन्तमा सारंश स्लाईड देखाई मुखय बुदा प्रष्ट पादै अनुशरण गर्न प्रोत्साहन गर्नुहोस् र प्रतिबद्धता लिनुहोस् ।

सेसन ४

खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू र त्यस विरुद्धका खोपहरू क्रमशः (डि.पी.टी, हेप.बी.हिब (pentavalent), दादुरा रवेला, जे.ई., टाईफाईड खोप, टि.डी र एच.पि.भि.)



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्त्यमा सहभागीहरूले निम्न खोपहरू र बचाउने रोगहरूको बारेमा

- सामान्य जानकारी पाई कारण, चिन्ह लक्षण, सर्ने माध्यम, रोग लागेमा हुन सक्ने जटिलता र रोगबाट बचाउने उपायबारे बताउन सक्ने छन् ।
- डि.पी.टी,हेप.बी.हिब (pentavalent), दादुरा रवेला, जे.ई., टाईफाईड खोप, टि.डी. र एच.पि.भि. टाईफाईड खोपको बनावट, भण्डारण मात्रा र खोप प्रदान गर्ने उमेर, तयार गर्ने विधि, खोप दिने स्थान र तरीकाबारे बताउन सक्नेछन् ।
- नया खोप एच.पी.भी.को बारेमा जानकारी पाउनेछन् ।
- खोप दिन नहुने अवस्था छुट्याउन सक्नेछन् ।
- खोपको सामान्य र प्रतिकूल असरहरू बताउन सक्नेछन् ।



आवश्यक सामाग्री :

सहभागी पुस्तिका, आवश्यक भ्याक्सिन, सिरिन्ज, पावर प्वाइन्ट, मार्कर, न्यूज प्रिन्ट, मास्कीङ टेप, खोप भएको भ्याक्सिन क्यारियर ।



सिकाई विधि:

प्रवचन, छलफल, मस्तिष्क मन्थन, प्रश्नोत्तर, समुहकार्य, प्रदर्शन ।



क्रियाकलापहरू :

अघिल्लो सत्रको पुनरावलोकन गर्दै के खोपहरू, कस्तो कस्तो प्रकारका खोपहरू रहेछन् (पाउडर, भोल, तातो चिसो संवेदनशिल, जिवित, मृत आदि) यस सत्रको जानकारी गराउनुहोस् । साथै रोगहरू छोटो जानकारी गराउदै :

सहभागीहरूलाई ५ समुहमा विभाजन गरी टोली नेता तोक्ने र सो नेतालाई डि.पी.टी-हेप.बी-हिब (pentavalent), दादुरा रुबेला, जे.ई., टाइफाइड र टि.डी. लेखीएका कागजका टुक्राहरू रोज्न लगाउनुहोस् सोहि अनुसारको खोप भ्याक्सिन क्यारियरबाट निकालि वितरण गर्नुहोस् ।

सहभागीहरूलाई प्रस्तुतीकरण तयारीको समय १० मिनेट र प्रस्तुतीकरण ५ मिनेट तोकिएको जानकारी गराउनुहोस् र यस कार्यमा एक एक जना सहजकर्ताले सहजीकरण गर्नुहोस् ।

प्रत्येक समुहलाई न्युज प्रिन्ट र मार्कर वितरण गरी तोकिएको खोपको बनावट,भण्डारण गर्ने तापक्रम, मात्रा र खोप प्रदान गर्ने उमेर, तयार गर्ने विधि, खोप दिने (Site) स्थान र तरीकाका साथै खोप दिन नहुने अवस्था, सामान्य असर आदिबारे प्रस्तुतीकरण तयार गर्न (सहभागी पुस्तिकाको प्रयोग गरेर) लगाई प्रत्येक समुहलाई पालैपालो प्रस्तुत गर्न लगाउनुहोस् । समुहको प्रस्तुतिकरण संगै प्रत्येक रोग र खोपको स्लाई देखाउदै सहभागीहरूको प्रस्तुतीकरणमा थपघट गर्नुपर्ने केही विषय बस्तु बताउदै प्रष्ट पादै जानुहोस् ।

प्रस्तुतिकरण सके पछि १- २ जना सहभागीहरूलाई यस अघि र हाल छलफल भए पछि खोपहरूको बारेमा के फरक पाउनु भयो ? केहि नयां ज्ञान सिप सिक्नु भयो ? भनि सोध्नुहोस् र उत्तरको लागि धन्यवाद दिनुहोस् ।



सेसन मूल्याङ्कन:

अब तलको प्रश्नहरूको छलफलबाट सेसनको मुल्यांकन गर्नुहोस् ।

मूल्याङ्कनका लागि प्रश्नहरू :

- टि.डी खोपको तालिका र मात्रा बारे पालै पालो सोध्दै प्रष्ट पार्नुहोस् ।
- नवशिशु धनुष्टङ्कार निवारणमा टि.डी. खोपको महत्व बारे प्रष्ट पार्नुहोस् ।
- रोट्टा भाइरस खोप बारे प्रश्न गरि यस बारे बुझेको एकिन गर्नुहोस् ।
- दादुरा रुबेला खोप कति मात्रा दिईन्छ र दोस्रो मात्राको महत्व, कसरी सबै वच्चालाई पुरा गराउन सकिन्छ,उपायवारे छलफल गराउनुहोस् ।
- जे.ई खोप तयारी र प्रयोग विधि बारे पालै पालो सोधी प्रष्ट पादै जिवित खोप बारे महत्वपूर्ण बुँदाबुदा वारे छलफल चलाउनुहोस् ।
- दादुरा निवारण र CRS नियन्त्रणको राष्ट्रिय नीति को वारेमा छलफल गराई प्रष्ट पार्नुहोस् ।
- खोप र घोलकको समान तापक्रमको महत्व, घोलेको समय उल्लेख गर्नुपर्ने कारण, प्रयोग अवधि वारे जोड गर्दै प्रष्ट पार्नुहोस् ।

सेसन ६

दिन भरको संक्षेपिकरण

पहिलो दिनको संक्षेपिकरण ३० मिनेट (सबै सहजकर्ताहरू र सहभागिबाट) : सहभागिहरूलाई आज दिन भर छलफल गरेको विषयबस्तुको बारे र सहभागिले आज सिकेका मुख्य कुराको बारेमा पुन स्मरण गर्न हामी छलफल गर्छौं भनि ध्यानाकर्षण गराउनु होस्

- सहभागिलाई पालै पालो आज तपाईंले सिकेको मुख्य कुरा भन्नुहोस् भनि भन्न लगाउने । (खोप कार्यक्रमको महत्व, उपलब्धि, पूर्णखोप र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिकाबारे)
- खोपको भण्डारण, जिवित र मृत खोपबारे ।
- खोप र घोलक तथा तयार गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुरा, घोलक पनि खोपको एक अभिन्न अङ्ग हो भन्ने बारे ।
- खोप दिंदा हुन सक्ने असर बारे र दिन नहुने अवस्था बारे ।
- खोप दिदा अभिभावकलाई भन्नु पर्ने महत्वपूर्ण सन्देश वारे छलफल गराउने ।
- खोप दिने स्थान र माध्यम आदिबारे सबै सहभागीलाई पालै पालो सोधी छलफल गराई प्रष्ट्याउनु होस् ।
- यस पछि सारंश भन्ने स्लाईड देखाई मुख्य बुदा भन्दै, पढ्न लगाउदै मुख्य मुख्य कुरामा जोड गर्दै तपाइको ठूलो भूमिका रहेको बताउनु होस् र पुनः कार्यक्रम के के गरेर र कसले सुधारने भनि सोध्दै के हामी सुधार गर्न सक्छौं ? हामी प्रतिवद्ध हुन्छौं भनि पुन सोध्दै ल सबैले ताली पिटौ, प्रतिवद्धता जनाऔं भनि तालि पिट्न लगाउनुहोस् र सबैले आफ्नो दायित्व सम्भक्त कार्य गरौं, देसको लागि योगदान गरौं, अब पहिले भन्दा फरक सोच र कार्यशैली आवश्यक हुने कुरामा जोड गर्दै शुभकामना छ भनि प्रोत्साहन गर्दै सेसन समाप्त गर्नु होस् ।
- सहभागिलाई भोलिको लागि समय तथा तयारीको छलफल गराई सहमति गराएर सबैलाई धन्यवाद दिदै समापन गर्नुहोस् ।
- यस दिनको अन्तमा सहजकर्ताहरूको बैठक बसी समग्र पाठको समीक्षा तथा कार्य विभाजन गर्नुहोस् ।

२ दोस्रो दिन

पहिलो दिनको पुनरावलोकन र आज छलफल गर्ने सेसन माथी प्रकाश



समय:

३० मिनेट

सहजकर्ताले पहिलो दिनको पाठका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको सारंशबारे केहि सहभागिहरूलाई : हिजो दिनभरमा तपाईंले सिकेको तपाईंलाई महशुस भएको कुनै कुरा भन्नुहोस् भन्दै १. खोपकार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य के हो वा खोप किन दिएको रहेछ ? २. खोप कार्यक्रमको मुख्य चुनौति के रहेछ ? खोपको कभरेज कस्तो हुनु पर्ने रहेछ? पूर्णखोपको महत्व के रहेछ ? आदि जस्ता प्रश्न पालै पालो सोध्दै रोगहरूको रोकथाम, नियन्त्रण र उन्मुलन गर्ने मुख्य उद्देश्यको लागि खोप दिएको तर हाम्रो चुनौति भनेको ड्रपआउट धेरै हुनु र कभरेज कमहुनु नै हो । यसको लागि यि महंगा खोपहरूको उपयुक्त तरिकाले तालिका अनुसार सबै बालबालिकाहरू लाई दिने कार्य तपाईं हाम्रो नै हो भन्दै

खोप कार्यक्रममा एउटा पक्ष कभरेज हो भने अर्को अति महत्वपूर्ण पक्ष गुणस्तरीय खोप सेवा हो, तसर्थ अब हामी खोपको गुणस्तर कायम कसरी गर्न सकिन्छ र हाम्रो भुमिका के हुन्छ भनि आज छलफल गर्छौं भनि बताउनु होस् ।

सेसन १

खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन



समय:

४५ मिनेट



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्तमा सहभागीहरूले निम्न कुराहरूको ज्ञान हासिल गर्नेछन् ।

- कोल्डचेन र यसको महत्व बताउन सक्ने छन् ।
- खोप बनावट र भण्डारणको आधारमा खोपको प्रकार बताउन सक्नेछन् ।
- खोप बिग्रने सम्भावना कहां कहां हुन्छ र कसरी बचाउन सकिन्छ, भन्ने कुरा बताउन सक्नेछन् ।



आवश्यक सामाग्री :

खोपहरू, सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट प्रिजेन्टेशन, न्यूज प्रिन्ट, मार्कर



सिकाई बिधि :

प्रवचन, प्रदर्शन, प्रश्नोत्तर, छलफल, मस्तिष्क मन्थन, आदि ।

सेसनको मुख्य प्रस्तुति :  ३५ मिनेट

अब यो सेसनमा खोप कोल्डचेन, खोपको बनावट, विशेषता, खोपको भण्डारण आदिबारे छलफल गर्ने छौं भनि जानकारी गराउदै यो सेसनको उद्देश्य बताउनु होस् ।

केहि सहभागिलाई कोल्डचेन भन्नाले के बुझिएला भन्दै मस्तिष्क मन्थनगर्दै कोल्डचेनको स्लाईड देखाउदै कोल्डचेन र यसको प्रणाली बारे बताउदै गुणस्तरिय खोपको लागि खोप दिउन्जेल सम्म हाम्रो खोप उचित कोल्डचेन ब्यवस्था (तोकिएको तापक्रममा) भएको एकनहुनु पर्नेमा जोड गर्नुहोस् । कोल्डचेनको लागि हामीले के के गरि रहेका छौं ? भनि केहि सहभागिलाई सोध्दै छोटो छलफल गर्दै रेफ्रिजेरेटरमा खोप भण्डार, आईस प्याकको प्रयोग,तापक्रम अनुगमन, भिभिएमको प्रयोग, कोल्डबक्स र भ्याक्सिन क्यारिएरको प्रयोग आदि बारे बताउदै जिल्ला कोल्डरूम सम्म कोल्डचेन ब्यवस्था राम्रो भएको र त्यांहा देखि तल खोप केन्द्र सम्म समस्या हुने र हामी यहि बारेमा छलफल गछौं भनि बताउनु होस् ।

त्यस पछि, पत्रपत्रिकामा आउने गरेका समाचारहरूको स्लाईड देखाउदै खोप सवैको चासोको विषय भएको र संचार माध्यममा बेला बेला विभिन्न प्रकारका समाचारहरू आइ रहन्छन्, जसबाट कार्यक्रम तथा हामीलाई समेत असर गर्न सक्ने भएकोले कार्यक्रम व्यवस्थापन र गुणस्तरमा सजग हुन जरुरी छ भनि सचेत गराउनु होस् ।

विषयमा प्रवेश गर्दै केहि सहभागीलाई हामीले प्रयोग गर्ने खोपहरू बनावटको आधारमा कस्ता कस्ता छन् ? भण्डारणको आधारमा के के विशेषता वा फरक छ ? भनि सोध्दै आएका उत्तरलाई प्रष्ट्यादै (पाउडर र भोल, जिवित र मृत)र भण्डारणको आधारमा खोप (ताप संवेदनशिल र चिसो संवेदनशिल) हुने बताउदै केहि सहभागिलाई ताप संवेदनशिल र चिसोबाट संवेदनशिल खोप हरू के के हुन भनि पालै पालो सोध्दै टिपोट गर्नुहोस् ।

अब खोपको बनावट र प्रकारको स्लाईड देखाउदै छलफल चलाउदै प्रष्ट्याउनु होस् ।

यस पछि, खोप भण्डारण, खोप खेर जाने, बिग्रने अवस्थाको बारेमा स्लाईड देखाउदै छलफल चलाई प्रष्ट पार्नु होस् ।

कोल्डचेनमा देखिएको नयाँ चुनौतीहरू: तथा केही तथ्यहरूलाई जोड गरि प्रस्तुत गर्नुहोस् । यस्ता समस्या हामीले नै कम गर्न सकिने कुरा बताउदै महशुस गराउनुहोस् । साथै रेफ्रिजेरेटरमा उपयुक्त तरिकाले खोप भण्डारण नगर्दा समेत तातो वा चिसोले बिग्रने खोपहरू बिग्रन्छन् भन्दै रेफ्रिजेरेटरमा खोप भण्डारण गर्ने तरिका स्लाईड देखाई प्रष्ट पार्नुहोस् ।



मूल्याङ्कन बिधि : 🕒 | १० मिनेट

यस सत्रको अन्तमा सहजकर्ताले सहभागीहरूलाई मुख्य मुख्य प्रश्नहरू सोध्दै छलफल चलाउने र आवश्यकता अनुसार प्रष्ट्याउने ।

मूल्याङ्कनका लागि प्रश्नहरू :

- भण्डारणका आधारमा खोप कति प्रकारका हुन्छन् ?
- जमेर बिग्रने खोपहरू के के हुन् ?
- कुन कुन तहमा खोप बिग्रने सम्भावना धेरै हुन्छ?
- स्वास्थ्य संस्था र खोपकेन्द्र स्तरमा खोपको सुरक्षा कसरी गर्न सकिन्छ ?
- तापले बिग्रनेको जानकारी दिने सूचकलाई के भनिन्छ ?
- खोप सुरक्षित राख्न अपनाइने प्रकृया केके के हुन् ?

सारांसको स्लाईड स्लाईड देखाउदै

- खोपको जीवन नै कोल्डचेन हो । खोपको गुणस्तरको मुख्यआधार नै खोपको सुरक्षित भण्डारण र सुरक्षित ढुवानी हो ।
- सवै खोपहरू ताप शंवेदनशिल हुन्छन र तर केहि खोपहरू धेरै चिसो संग अति शंवेदनशिल हुन्छन ।
- ताप शंवेदनशिल खोपहरू भि.भि.एम.बाट अनुगमन गर्न सकिन्छ
- खोपहरू तातोबाट भन्दा चिसोबाट धेरै विग्रने गरेका छन ।
- खोपहरू भण्डारणमा भन्दा ढुवानीको समयमा चिसोबाट विग्रने सम्भावना ४ गुणा बढी हुने गरेको छ ।
- डोमेस्टिक रेफ्रिजेरेटरमा खोप कहिल्यै भण्डारण गर्न हुन्न ।

नोट : यि सवै अवस्थामा सुधार हामीबाट नै सम्भव छ । भनि प्रष्ट्याउनु होस् ।

सेसन २

खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन नीति

क. आइस प्याक कन्डीसनिङ, मिमिएम, बहुमात्रा भ्याक्सीन भायलनीति, बण्डलिङ र सुरक्षित सुई नीति

ख. खोप कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र सरक्षित खोपको आधारहरू



समय:

२ घण्टा



उद्देश्य:

यस पाठको अन्तमा सहभागीहरूले निम्न कुराहरू हासिल गर्नेछन् ।

- खोप सुरक्षित तरिकाले राख्ने प्रकृयाहरू र नीति बारे बताउन सक्नेछन् ।
- खोप सुरक्षित राखी गुणस्तरीय खोप भएको एकिन गर्ने तरिका र भूमिका बारे बताउन सक्ने छन् ।
- बहुमात्रा भाएल नीतिका खोपहरू र प्रयोग गर्न सक्ने हर्तहरू बताउन सक्ने छन् ।
- VVM को प्रयोग, Ice Pack conditioningको तयारी प्रदर्शन गर्न सक्ने छन् ।
- बन्डलिङ, सुरक्षित सूई नीति र महत्व बारे बुझि व्यवस्थापनको लागि महशुस गर्ने छन् ।
- खोपका गुणस्तर कायम राख्न तथा खोप खेर जाने दर घटाउनका लागि आफ्नो भूमिका वताई जिम्मेवारी महशुस गर्ने छन् ।



आवश्यक सामग्री:

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट प्रिजेन्टेशन, न्यूज प्रिन्ट, मार्कर र खोपहरू, Ice-Pack, Vaccine Carrier



सिकाई बिधि :

प्रवचन, प्रदर्शन, प्रश्नोत्तर, छलफल, मस्तिष्क मन्थन

क्रियाकलापहरू:

अघिल्लो सेसनको सिकाई र बुझाई बारे छलफल गर्दै सबै खोपहरू तातोबाट विग्रन्छन् र केहि खोपहरू धेरै चिसोबाट विग्रन्छन् भनि बताउदै अब यो सेसनमा खोप कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन गर्दा खोपको सुरक्षा र गुणस्तर कसरी कायम राख्न सकिन्छ, र राष्ट्रिय नीति के छ भन्ने बारेमा छलफल गरिने, यो अति महत्वपूर्ण सेसन रहेको बताउदै यो कार्य यहांहरूले गरि नै रहनु भएको छ, हामी अनुभव आदान प्रदान गर्दै छलफल गर्ने छौं भनि सबैमा सहभागिताको लागि अनुरोध गर्नु होस् ।

यस पछि सहभागीहरू मध्ये केहि लाई भ्याक्सिन विग्रनबाट बचाउन हाम्रो कार्य क्षेत्रमा के के गरिरहनु भएको छ ? भनि सोध्दै (VVM हेर्ने, कन्डिसनिङ गर्ने) आएका उत्तर बोर्डमा टिप्नुहोस् । खोप खेर जाने अवस्थाबाट बचाउन हाम्रो कार्य क्षेत्रमा के के गरि रहेको छ ? भण्डारण, ढुवानी र खोप सेवा सञ्चालन गर्दा के के गरि रहेका छौं ? भनी सहभागीलाई पालैपालो सोधी छलफल गराउनुहोस् र टिपोट गर्नुहोस् ।

अघिल्लो सेसनमा हामीले छलफल गरिसक्यौं, खोप कसरी विग्रन्छन्, खोपहरूको विशेषता आदि बारे । तसर्थ खोप सुरक्षित राख्न अपनाउने प्रक्रियाहरूको लागि केहि नीतिहरू छन्, अब हामी सो बारेमा छलफल गर्छौं भन्दै :

अब खोप सुरक्षित राख्ने प्रकृया र नीतिको स्लाईडहरू प्रस्तुत गर्दै प्रत्येक नीतिको मुख्य मुख्य बुँदाहरूको व्याख्या गर्दै आवश्यकता अनुसार मस्तिष्क मन्थन, सहभागिलाई पढ्न लगाउने, प्रदर्शन गर्ने र गर्न लगाउने आदि गर्दै सेसन बढाउनु होस् ।

आईसप्याक कन्डिसनिङ



उद्देश्य :

- आईसप्याक कन्डिसनिङको महत्व आवश्यकता बताउन सक्नेछन् ।
- आईसप्याक कन्डिसनिङ गर्न सक्षम हुनेछन् ।



क्रियाकलापहरू :

तपाईंहरूकोमा खोप प्राप्त हुदाँ, ढुवानी गर्दा आईस प्याक कस्तो आउछ ? (पग्लिएको वा जमेको) किन पगलेको होला भन्दै केही सहभागिलाई सोध्दै कन्डिसनीङ गर्ने प्रकृयाको स्लाईड देखाउदै व्याख्या गर्नुहोस् ।

हाल खोप सेवामा तपाईंहरूको क्षेत्र/स्वास्थ्य संस्थामा खोप कसले ढुवानी, वितरण गर्छ ? कस्तो आईस प्याक प्राप्त हुन्छ ? भनी पालैपालो सोध्दै छलफल गर्नुहोस् ।

सहभागीहरूलाई “कन्डिसन गरिएको आईसप्याक भनेको के हो ? कसरी गर्ने ? स्लाईड देखाई पालैपालो पढ्न अनुरोध गर्नुहोस् र आवश्यकता अनुसार व्याख्या गर्नुहोस् ।

आईसप्याक कन्डिसन (अनुकूलित) कसरी गर्ने ?

१ जना सहभागीहरूलाई आईसप्याक Conditioning कसरी गर्ने भनि भ्याक्सिन क्यारियमा भएका Conditioning नभएको Ice Pack दिएर Conditioning गर्न लगाउदै व्याख्या गर्नु होस् ।

सामान्यतया खोप ढुवानी तथा वितरण कार्यालय सहयोगी ले गर्ने र उनीहरू लाई यस्को बारेमा ज्ञान कम हुने हुदा हामीले चिसोवाट विग्रने खोपहरू लाई बचाउन उनीहरूलाई बाराम्वार सम्झाउन आवश्यक हुन्छ, भनि विशेष जोड गरि सम्झाउनुहोस् ।

नोट: हालका खोपहरू धेरैजसो चिसो संग संवेदनशिल छन् । धेरै चिसोवाट खोपहरू बचाउन खोप बुझ्दा र वितरण गर्दा आईसप्याक कण्डिसनिङ्ग भएको यकिन गर्नु पर्दछ । यसको लागि खोप ढुवानी गर्ने व्यक्तिलाई पटक पटक सम्झाउने र अनुगमन गर्नुका साथै खोप केन्द्र जानु अघि समेत सोको यकिन गर्नु पर्दछ । आईसप्याक कण्डिसनिङ्ग गर्दा चाहिएको सवै आईसप्याक, कोठाभित्र, सफाटेवलमा कन्डिसन गरेर, आईसप्याकको बाहिरी भाग पुछेर सुख्खा बनाएर मात्र कोल्डबक्स र क्यारियरमा राख्नु पर्ने कुरा बताउनु होस् ।

Domestic Refrizerator / Freeze मा खोप भण्डारण गर्न नहुने कुरामा प्रष्ट पार्नुहोस् । जमेको शंका लागेमा खोप प्रयोग नगर्न सम्झाउनुहोस् ।

नोट : १. हालको नयां र महंगा खोपहरू चिसोवाट धेरै विग्रने र सोवाट बचाउन Ice Pack Conditioning एक मात्र उपाय भएकोले गुणस्तरीय खोपको लागि यो प्रकृया हामीले कडाईका साथ लागु गर्नुपर्ने कुरामा विशेष जोड गर्नु होस् ।

केहि खोपहरू नजम्दै पनि धेरै चिसोले विग्रन्छन्, तसर्थ खोप ढुवानीमा र बुझ्दा धेरै चिसो वाट खोप विग्रिए नविग्रिएको एकिन गरेर मात्र खोप दिनु पर्छ भन्ने कुरा प्रष्ट पार्नुहोस् ।

भ्याक्सिन भायल मनिटर (VVM)

निम्न विषयमा छलफल चलाउनुहोस् ।

भ्याक्सिन क्यारियरवाट सबै खालका भि.भि.एम. भएको भ्याक्सिन (बिकोमा, पेटमा, भि.भि.एम १,२,३,४) हरू राखी सहभागीलाई पालैपालो भिक्न लगाई निम्न लिखित प्रश्नहरू गर्नुहोस् ।

- भि.भि.एम. किन फरक फरक ठाउँमा भएको होला?
- भि.भि.एम. १, २, ३ र ४ ले के बुझाउँछ ?
- भि.भि.एम. केको सूचक हो ?
- भि.भि.एम. ले चिसोको संकेत गर्छ, गर्दैन ?

तपाईंहरू भि.भि.एम.को प्रयोग कहाँ कहाँ र केको लागि गर्नु हुन्छ ? भनि सहभागीहरूलाई पालैपालो सोधी आएका उत्तरहरू टिपोट गर्नुहोस् ।

प्रशिक्षकले भ्याक्सिन भायल लिई भि.भि.एम. देखाउँदै भि.भि.एमको स्लाईड प्रदर्शन गरी भि.भि.एम.को परिभाषा र महत्वबारे प्रष्ट पार्नुहोस् ।

भ्याक्सिन भायल मोनिटरका प्रकारहरूको बारेमा स्लाईड देखाउँदै व्याख्या गर्नुहोस् । भ्याक्सिन भायल मोनिटरको अवस्था पहिचान गर्न अभ्यास गराउनुहोस् (प्रदर्शन) । स्लाईडमा भएका विभिन्न चरणका भि.भि.एम. देखाई सहभागीहरू बिच प्रश्नोत्तर गर्दै प्रयोग गर्न मिल्ने र नमिल्ने अवस्था र भि.भि.एम. परिवर्तन हुने कारण, खोप भण्डारण, वितरणमा कोल्डचेनको महत्वबारे व्याख्या गर्नु होस् ।

यस पछि खोप कार्यक्रम तथा खोप सुरक्षित राख्न र यकिन गर्न भि.भि.एम.को महत्व के के होला ? भनी केहि सहभागीहरूलाई पुन सोध्दै भि.भि.एम.को महत्व भन्ने स्लाईड देखाई यसबाट खोप सेवा संचालनमा ठूलो सहयोग हुने, तातो संवेदनशिल खोपहरू प्रयोगको लागि निर्णय गर्न सकिने, खोप खेर जानेदर घटाउन सकिने आदि फाईदाबारे बताउनुहोस् ।

नोट: भि.भि.एम. भ्याक्सिन सुरक्षित राख्ने र गुणस्तर मापन गर्न महत्वपूर्ण सूचक हो । तर भि.भि.एम. तातोको कारणले खोपहरू विग्रिए नविग्रिएको मात्र अनुगमन गर्ने सूचक हो ।

तसर्थ विशेष गरी स्वास्थ्य संस्था स्तरमा सबै स्वास्थ्यकर्मीले यसको प्रयोग तथा अनुगमन गर्नुपर्दछ । भि.भि.एम.ले तातो वाट भ्याक्सिन विग्रदै छ, छैन भन्ने सूचक बाहेक अन्य (चिसोवाट विग्रिएको, म्याद समाप्त भएको साथै तातो) कारणले भ्याक्सिनको गुणस्तर भए नभएको मापन गर्न नसक्ने कुरा प्रष्ट पार्दै भि.भि.एम.को प्रयोग गरी गुणस्तरीय खोप सेवा सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न र बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिका खोपहरू प्रयोगमा सहभागीको महत्वपूर्ण भूमिका रहने कुरामा विशेष जोड गर्दै प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।

बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति (Multidose Vaccine Vial Policy -MDVP)



उद्देश्य

यस सेसनको अन्तमा सहभागीहरूले

- बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल अन्तर्गतका खोपहरूको बारेमा जान्नेछन् ।
- बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिको बारेमा जान्नेछन् ।
- बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति लागुहुने ५ वटा शर्तहरू बारेमा थाहा पाउनेछन् ।



कृयाकलाप :

अघिल्लो सेसन सँग जोड्ने, चालु सेसन बारेको अनुभव बुझ्न, सहभागीको ध्यानाकर्षण गर्ने तथा चालु पाठको उद्देश्य, महत्व, पाठमा सहभागीहरूको संलग्नता आदिको बारेमा जानकारी दिने)

बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल भन्नाले के बुझिन्छ ? भनी सहभागीलाई प्रश्न गर्नुहोस् र सहभागीलाई कुनकुन भ्याक्सिन बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल अन्तरगत प्रयोग गरि रहनु भएको छ भनि सोध्दै टिपोट गर्नु होस् । यस्ता खोपहरू कतिदिन सम्म प्रयोग गर्नु हुन्छ ? के के आधारमा प्रयोग गर्नु हुन्छ ? भनि सोध्दै मस्तिष्क मन्थन गराउनु होस् ।

बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिको स्लाईड देखाई उक्त नीतिको परिचय, महत्व, यो नीति अन्तर्गत पर्ने खोपहरू र ५ वटा शर्तहरूको बारेमा ब्याख्यागर्दै सहभागीलाई पाँचवटै शर्त याद गराउनुहोस् ।

नोट : खोप कार्यक्रममा यो नीति बाह्य तहमा खोप सेवा संचालनमा खोप व्यवस्थापन र खोप खेर जानेदर कम गर्न अति नै महत्वपूर्ण भएको साथै ५ (पाँच) वटा आधार कडाईका साथ पालना गर्न जरुरी भएको कुरा विशेष जोडका साथ सम्झाउदै सवैले लागु गर्न प्रोत्साहन गर्नु होस् ।



सेसन मूल्याङ्कन :

यस सत्रको अन्तमा सहजकर्ताले सहभागीहरूलाई मुख्य मुख्य प्रश्नहरू सोध्दै छलफल चलाउने र आवश्यकता अनुसार प्रष्ट्याउने ।

बिशेष जोड दिनुहोस् : नेपाल सरकारले भ्याक्सिनहरू खरिदमा धेरै ठुलो धनराशी खर्च गरेको छ । यो खर्च सम्पूर्ण नेपालीले तिरेको करबाट प्राप्त हुन्छ । तसर्थ भ्याक्सिनको अधिकतम उपयोग गरि खेर जाने दर कम गर्न अत्यावश्यक भएकोले हामी सबैले सबै तहमा बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिलाई प्राथमिकताका साथ लागु गर्नुपर्दछ भन्ने कुरा स्पष्ट रूपमा बताउदै कुनै जिज्ञासा भए समाधा न गर्नु होस् ।

बन्डलीड, सुरक्षित सुई नीति, खोप जन्य फोहोरमैलाको विसर्जन, खोप सुरक्षित राख्न अपनाइने प्रकृया र सुरक्षित सुईका नियमहरू

१. बन्डलीड



उद्देश्य

यस सत्रको अन्तमा सहभागीहरूले

- बन्डलीड भनेको के हो र आवश्यकता बताउन सक्नेछन्
- बन्डलीड कुन कुन तहमा गर्नु पर्दछ भन्न सक्नेछन्
- खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र जिम्मेवारीको बारे जानकारी पाउने छन
- सुरक्षित सुईका नियमहरू जनकारी पाई अनुसरणमा आफ्ने भूमिका बारे महशुस गर्ने छन



कृयाकलाप :

सहभागीहरूलाई अघिल्लो पाठका मुख्य बुँदाहरूको पुनरावलोकन गर्दै खोप सेसन सञ्चालन गर्दा खोप तथा सामग्रीहरू कसरी व्यवस्थापन गर्नुहुन्छ ? खोप कार्यक्रम संचालन गर्दा के कस्ता समस्या भोगि रहनु भएको छ ? किन यस्तो भई रशेको होला ? भनी मस्तिष्क मन्थन गराउनुहोस् र आएका उत्तरहरूलाई प्रशंसा गर्दै **बन्डलीडको स्लाईड देखाई** सहभागीहरूलाई पढ्न लगाई बन्डलीड भनेको के हो, किन आवश्यक छ र कुन कुन तहमा आवश्यक छ भनी व्याख्या गर्दै खोप सेसनमा लक्षित संख्या अनुसार खोप तथा सामाग्रीको उचित व्यवस्थापन गरि कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउन यो कार्य अति महत्वपूर्ण हुने व्याख्या गर्नुहोस् ।

सुरक्षित सुई सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति



उद्देश्य

- खोप सेवामा सुरक्षित सुई नीति, यसको प्रयोग र व्यवस्थापन बारेमा बताउन सक्नेछन् ।

कृयाकलापहरू :

- अधिल्लो पाठको पुनरावलोकन गर्नुहोस् ।
- सुरक्षित सुई भन्नाले के बुझ्नुहन्छ भनी सहभागीहरूलाई प्रश्न गर्नुहोस् र सहभागीहरूलाई जवाफको लागि धन्यवाद दिई सुरक्षित सुई बारे स्लाईड देखाउदै यो नीतिको परिभाषा र महत्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
- सुरक्षित सुई किन आवश्यक छ भन्ने कुरालाई जोड दिई प्रशिक्षकले सुरक्षित सुईका महत्वपूर्ण पक्षहरूलाई प्रष्ट पार्ने ।

ए.डि.सिरीन्जहरू मध्ये पनि फरक-फरक खोपको लागि फरक-फरक ए.डि.सिरीन्ज भएको विषय पनि प्रष्ट पार्नुहोस् ।

- सुरक्षित सुई सम्बन्धी नीतिले अंगालेका आधारभूत कुराहरूबारे बताउदै व्याख्या गर्नुहोस् । अब खोप सेवामा प्रयोग हुने सिरीन्ज, सुईहरू, सेफ्टी बक्स र अन्य फोहोरमैला, वाह्य खोप केन्द्र तथा स्वास्थ्य संस्थामा कसरी व्यवस्थापन गर्ने गरिएको छ, सहभागीलाई पालैपालो सोध्दै अनुभव र व्यवहारको मूल्यांकन गर्नुहोस् । त्यस्तो व्यवहारबाट हुन सक्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरू बारे छलफल गर्दै फोहोरमैला व्यवस्थापनको स्लाईड प्रदर्शन गर्दै यसको महत्व र प्रयोगको प्रकृया वारे प्रष्ट पार्नुहोस् र व्यवहारमा ल्याउन प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।

नोट :

१. खोपमा प्रयोग हुने सुई सिरीन्जलाई अनिवार्य सेफ्टी बक्समा नै राख्ने र अनिवार्य स्वास्थ्य संस्थामा नै ल्याई जलाउन पर्ने कुरामा विशेष जोड गर्दै व्यवहारमा लागु गर्न प्रोत्साहन गर्नु होस् ।
२. यस महिनाको सेसनमा प्रयोग भएका खोपका भायलहरू अर्को महिनाको सेसनसम्म स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित राख्नु पर्छ र अर्को महिनाको सेसन पछि अधिल्लो महिनाको भाएलहरू विसर्जन गर्नु पर्दछ । यसबाट ए.ई.एफ.आई. भएमा खोपको अनुशन्धान तथा अनुगमन गर्न सहज हुन्छ ।

नोट: वाह्यखोप सेसनमा प्रयोग भएका सुई तथा भ्याक्सिन भायल र अन्य सिसाहरू कहिल्यै पनि वाह्य खोप केन्द्रहरूमा नछोडी स्वास्थ्य संस्थामै ल्याउनुपर्ने कुरामा जोड गर्नुहोस् ।

भ्याक्सिन तथा कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुरा:

- भ्याक्सिन वितरण तथा आपूर्ति गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू बताउन सक्नेछन् ।
- कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू बताउन सक्नेछन् ।
- समग्र खोप कोल्डचेन व्यवस्थापन तथा गुणस्तरीय खोप सेवामा स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका र जिम्मेवारी बताउन सक्नेछन् ।



क्रियाकलाप :

सहभागीहरूलाई यस अघि प्रस्तुतिकरण भएका पाठहरूमा खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन तथा गुणस्तरीय खोप सेवाप्रदान गर्ने के के कुरामा ध्यान दिनुपर्छ र स्वास्थ्यकर्मीहरूको भूमिका के के हुन्छ भनी छलफल भएको र सकृय सहभागिता जनाएकोमा धन्यवाद दिदै यस पछि खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन (खोप सुरक्षित राख्न अपनाउने प्रकृया) मा विशेष ध्यानदिनु अति जरुरी हुने बताउदै खोप सेवा प्रदान गर्दा अन्य के के कुरामा ध्यानदिनु पर्ला भनि सहभागिहरू संग मस्तिष्क मन्थन गर्नुहोस् ।

अव स्लाईड देखाउदै खोप सेवाको गुणस्तर कायम राख्न कार्यक्रम संचालन र व्यवस्थापनमा गर्नेपर्ने कुराहरू प्रष्ट पार्नुहोस् । सुन्दा सामान्य लागे पनि कार्यक्रममा ठूलो महत्व राख्ने कुरामा जोड गर्नु होस् ।

यो सेसनलाई आईस प्याक कण्डिसनिङ्ग सँग लिंक गरी सोको महत्वलाई जोड दिनुहोस् र स्वास्थ्य संस्थामा खोप प्राप्त गर्ने क्रममा सावधानी अपनाउनु पर्ने कुरालाई समेत विशेष जोड दिनुहोस् ।

पुन : सेक टेस्टको स्लाईड देखाई कुनै पनि समय धेरै चिसोवाट खोपहरू विग्रिएको शंका लागेमा त्यस्तो खोपहरू चलाउन हुन्न र सेक टेस्ट गर्नु पर्दछ सो जिल्ला स्तरमा मात्र हुने भएकोले खबर गरि जांचको लागि त्यस्तो खोप जिल्ला पठाउनु पर्दछ भनि जानकारी गराउनु होस् ।

मुल्यांकन तथा सारांस

माथि छलफल भए अनुसार तपाईं/स्वास्थ्यकर्मीले गर्नुपर्ने कुराहरू सुरक्षित सूईका नियमहरू छन् अब सो बारे चर्चा गरौं भन्दै स्लाईड देखाई पालै पालो १÷१ वुँदा पढ्न लगाई प्रष्ट पार्नु होस् ।

नोट: खोप कार्यक्रममा खोप बिग्रने, खेर जाने, धेरै थोरै भई कार्यक्रममा बाधाहुने आदि समस्या विशेष गरी जिल्ला र स्थानीय तह भन्दा तल धेरै हुने हुँदा गुणस्तरीय खोप सेवा सञ्चालन गर्न तपाईं हामी स्वास्थ्यकर्मीको नै महत्वपूर्ण भूमिका हुने (खोप, खोप सामग्री आपूर्ति, कोल्डचेन व्यवस्थापन, अनुगमन, अभिलेख प्रतिवेदन, आदि) कुरामा जोड दिदै, यसको सुधारको लागि सबैको समान भूमिका हुने कुरामा प्रष्ट पादै कार्यान्वयनमा प्रोत्साहन गर्दै पाठ समापन गर्नुहोस् ।

सेसन ३ : क

खोप सेसनको योजना, संचालन तथा स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका बारे जानकारी

खोप केन्द्र जानु अधिको तयारी

सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन संचालन

खोप केन्द्र संचालन गर्दा

परामर्शको प्रकृया र मुख्य बुदाहरू

खोप केन्द्र संचालन पश्चात गर्नुपर्ने कार्यहरू



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्तमा सहभागीहरूले निम्न कुराहरू हासिल गर्नेछन् ।

- खोप क्लिनिक एवं सेसनका प्रकारका बारेमा जानकारी प्राप्त गरी खोप सेसन सञ्चालनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको सुची तयारी गर्न सक्नेछन् ।
- ब्यवस्थित खोप सेसनको तयारीको चरणहरू र आवश्यक कार्यहरूबारे ब्याख्या र प्रदर्शन गर्न सक्नेछन् ।
- हातधुने तरीकाको बारेमा प्रदर्शन गरेर देखाउनुका साथै साबुन पानीले राम्रोसंग हातधुनुको महत्व वारेमा बताउन सक्नेछन् ।
- सरसफाई सेसन संचालनको प्रदर्शन र अभ्यास अवलोकन गरि दक्षता हाँसिल गर्ने छन् ।
- भ्याक्सिन क्यारियरबाट भ्याक्सिन निकाल्ने, घोल्ने र फोम प्याडमा राख्ने तरीका प्रदर्शन गरी देखाउन सक्नेछन् ।
- खोपदिने बेलामा सही तरीकाले बच्चालाई समाउने विधि प्रदर्शन गर्न सक्नेछन् ।
- सुईबाट खोप दिने बेलामा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू बताउन सक्नेछन् ।
- खोप दिने साईट, रुट, मात्रा बताउन तथा प्रदर्शन गर्न सक्नेछन् ।
- खोपको बारेमा अभिभावकलाई परामर्श गर्न अभिनय गरि सिप विकास गर्नेछन् ।
- खोप कार्यक्रममा हुन सक्ने त्रुटी र यसबाट हुन सक्ने सम्भावित अवान्छित घटनाहरू बारे बताउन सक्नेछन् ।
- खोप सेसनको अन्तमा गर्नुपर्ने कार्यहरूको बारेमा ब्याख्या गर्न सक्नेछन् ।
- खोप जन्य फोहरमैलाको उचित बिसर्जनको बारेमा बताउन सक्नेछन् ।

आवश्यक सामग्री:

भ्याक्सिन क्यारीयर, आइसप्याक, जीप लक ब्याग, भ्याक्सिन, घोलक, घोलक सिरिन्ज, ड्रपर, सवै प्रकारका ए.डि.सिरिन्ज, खोप दिन अभ्यास गर्न डमी वा अन्य बस्तु, सेफ्टी बक्स, प्लास्टिक ब्याग, कटन, बालस्वास्थ्य कार्ड, खोप रजीष्टर, तथा पुर्ण खोप प्रमाण पत्र, डिफिल्टर अनियमितता खोज पुर्जा, ट्याली सिट, खोप केन्द्र ब्यानर, ए.ई.एफ.आई फाराम, सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन संचालन निर्देशिका, पेन्सिल, कलम, सादा कागज, पावर प्वाइन्ट प्रिजेन्टेशन, न्युज प्रिन्ट पेपर, मास्किङ टेप, मार्कर ।

खोप दिन अभ्यास गर्न डोमी वा कांक्रा, केरा आदि ब्यवस्था गर्ने

नोट : सहजकर्ताले आवश्यक सामग्रीको तयारीबारे अधिल्लो दिन नै सुनिश्चित हुनुपर्दछ ।



सिकाई विधि :

प्रश्नोत्तर, छलफल, प्रस्तुतिकरण, मस्तिष्क मन्थन, प्रदर्शन, भूमिका अभिनय



कृयाकलाप :

अगाडिको सत्रका मुख्यमुख्य बुँदाहरूको पुनरावलोकन गरि खोपहरू कसरी विग्रन्छन ? खोप कोल्डचेन ब्यवस्थापनका मुख्य कुरा, सुरक्षित सूईका आधारहरूबारे छलफल गर्दै खोप तातो र चिसो दुवै कारणले विग्रने हुनाले गुणस्तरीय खोप सेवाको लागि हामीले नै ध्यानदिनु पर्नेमा जोड गर्दै आगामी सेसन बारे छलफल सुरु गर्नुहोस् ।

खोप सेवा बडा टोल सम्म मेहनतका साथ खोप सेसन संचालन गरिरहेको र तपाईंहरूको योगदान महत्वपूर्ण रहेको भन्दै प्रशंसा गर्नु होस् ।

स्वास्थ्य संस्था तथा मातहतमा सञ्चालन हुने खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा तपाईंहरू के के तयारी, कसले र कहिले कहिले गर्ने गर्नु हुन्छ भनी सहभागीहरूलाई सोध्नुहोस् । खोप सेसन संचालनमा भोगेका समस्याहरू (खोप तथा समाग्री अभाव) के के छन ? के कारणले यस्ता समस्या आउछ होला? यस्तो समस्या आउन नदिन के गर्नु पर्ला ? जस्ता प्रश्न गर्दै छलफल चलाउदै अब हामी खोप सेसन संचालनको चरण र प्रकृयाहरू बारे छलफल गर्ने जानकारी गराउदै खोप सेसन तयारीको र खोप सेवा सञ्चालनको ३ वटा चरणहरूको स्लाईड देखाई (खोप केन्द्र जानु अगाडी गर्नु पर्ने तयारी, खोप सेसन सञ्चालन गर्दा ध्यानदिनु पर्ने कुरा र खोप सेसन पश्चात गर्नु पर्ने काम) प्रष्ट पार्नुहोस् । साथै हामी पछि अभ्यास, अभिनय गर्ने छौं भनि जानकारी दिनु होस् ।

नोट : खोप सेवाको प्रभावकारितामा खोप तथा सामाग्रीको उपलब्धता निरन्तर सुनिश्चित गर्नु र सामाग्री अभाव तथा धेरै हुन नदिन हामीले नै ध्यान दिएमा कार्यक्रम प्रभावकारी हुने कुरा प्रष्ट पार्नुहोस् ।

खोप सेसनसंगै हाल एकिकृत रुपमा रोटा खोप सगै सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन पनि संचालन गरिएको छ । सहभागिहरूलाई सबैको मा संचालन भएको नभएको जानकारी लिनुहोस् । संचालन नभएको भए कारणबारे छलफलगर्दै रोटा, टाईफाइड जस्ता Enteric खोपहरू शुरु भए पछि खोपको साथै सरसफाई र बालपोषणमा प्रवर्द्धन गरेमा मात्र भाडापखाला, टाइफाइड, हेपाटाइटिस जस्ता रोगहरू नियन्त्रण गर्न सकिने, खोपबाट मात्र त्यसता रोगहरू नियन्त्रण नहुने हुँदा यो कार्यक्रम अति महत्वपूर्ण रहेको प्रष्ट पार्नुहोस् ।

सरसफाई प्रवर्द्धनको स्लाईड देखाई सरसफाई सेसनबाट ६ वटा ब्यवहार परिवर्तनमा जोड गरिएको र यो सेसनबाट अपेक्षा गरिएको कुराहरु बताउदै खोपसगै यि ब्यवहार प्रवर्द्धन गर्नसके समग्र बाल स्वास्थ्यमा सुधार हुने र हाम्रो ठूलो भूमिका हुने कुरा प्रष्ट पार्नुहोस् ।

सरसफाई सेसनमा के के सेसन वा कृयाकलाप छन् भन्दै सहभागिसंग छलफल गर्दै **स्लाईड देखाएर** जम्मा ३ वटा सेसन भएको र विभिन्न क्रियाकलाप भएको प्रस्तुत गर्दै छलफल गर्नुहोस् । सेसन संचालनको प्रकृत्यामा सबै सेसनमा गर्ने पर्ने कुराहरु बारे सहभागिहरूसंग छलफल गर्दै अनुशरण गर्न जोड गर्दै प्रष्ट पार्नुहोस् ।

खोप सेसन संचालन र स्वास्थ्यकर्मीको भुमिकाको स्लाईड देखाउदै : खोप दिने बेलामा खोप तयारी गर्दा के के गर्नु हुन्छ भनि केहि सहभागिलाई सोध्दै उत्तरको लागि प्रशंसा गर्नुहोस् र स्लाईडको कुराहरू थप ब्याख्या छलफल गर्दैछलफल प्रष्ट पार्नुहोस् । यो अति संबेदनशिल कार्य तपाईंहरूले नै फिल्डमा गरिहनु भएको छ, यसको गुणस्तर सुधार पनि तपाईंहरूबाट नै सम्भव छ तसर्थ ईमान्दार भएर कार्य गर्न सम्भाउदै प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।



सारंश तथा मुल्यांकन :

१. खोप सेवा संचालनमा जानु अघि गर्नु पर्ने कुराहरू र महत्व के होला ?
२. खोप सेवा संचालन गर्दा गर्नु पर्ने कुरा के के होलान ? खोपको तयारी गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू केके होला ?
३. सरसफाई सेसन संचालनमा अपेक्षित ६ ब्यवहार के के होलान ?
४. सरसफाई सेसन संचालन गर्दा सबै सेसनमा अनुशरण गर्ने कुराहरू के के हो ?
५. परामर्श गर्दा भन्नै पर्ने बुँदाहरू भन्न लगाउनु होस् ।
६. खोप सेसन सके पछि गर्नु पर्ने कार्यहरू के के हो ? आदि जस्ता प्रश्न पालै पालो सोध्दै मुख्य कुराहरूको सारंश बताउदै सहभागिहरू लाई ब्यवहारमा उतार्न प्रोत्साहन गर्दै सेसन समाप्त गर्नु होस् ।

सेसन ३ : ख

खोप सेसनपूर्व तयारी, सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन संचालन, खोप सेसन संचालन र परामर्श सम्बन्धि अभिनय तथा प्रदर्शन

सहभागिहरूलाई कुनै विधिको प्रयोग गरी (नयाँ, पुराना, महिला, पुरुष मिलाई) ४ समुहमा विभाजन गर्ने र निम्न विषयमा समूहगत प्रस्तुति, अभिनय र प्रदर्शनको लागि जानकारी गराउने

समुह १. खोप केन्द्रमा जानु अगाडीको तयारी (सूचि अनुसार सबै कर्मचारीले स्वास्थ्य संस्थामा), २० मिनेट

समुह २. सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन संचालन, ३० मिनेट

समुह ३. खोप सेसन संचालन, परामर्श र खोपसेसन पश्चातको कार्य (घोल्लु पर्ने खोपहरू : बि.सि.जी र दादुरा), २५ मिनेट

समुह ४. खोप सेसन संचालन, परामर्श र खोपसेसन पश्चातको कार्य (घोल्लु नपर्ने तयारी खोपहरू खोपहरू : पेण्टा, एफ.आई.पि.भी र रोट्टा खोप), २५ मिनेट

सहजकर्ताले समुहमा अभिनय/प्रदर्शन गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू र परामर्शको बुंदाहरूको स्लाईड देखाई छोटो व्याख्या सहित प्रष्ट पार्ने

सबै समुहलाई एकै पटक शिर्षक अनुसारका विषयहरू समुहबाट छलफल गरी जिम्मेवारी बाँडफाँड, सामाग्री तयारी गर्न १० मिनेट समय दिई सहजकर्ताले ठाँउ व्यवस्थापन (फर्निचर, हातधुने ठाँउ, खोपहरू, खोपकेन्द्र ब्यानर, आमाहरूलाई बसाउने, कार्ड आदि)मा सहजिकरण गर्ने ।

त्यसपछि सहजकर्ताले अनुगमन चेकलिष्ट वितरण गर्दै एक समुहले प्रदर्शन गर्दा अन्य समुहले चेकलिष्ट भर्ने र छलफल सेसनको अन्तमा मात्र गरिने कुरा जानकारीगराउने ।

खोप सेसनको तयारी र संचालन सेसनमा समुह अध्यास, प्रदर्शन र अभिनय गर्दा गरिने अवलोकन चेकलिष्ट (Observation Check list)

क. खोप सेसन संचालनपूर्वको तयारी अवलोकन चेकलिष्ट				
सि.नं.	विवरण	गरेको	नगरेको	कैफियत
१.	भोलिको तयारीको लागि स्टाफहरूको छलफल			
२.	आवश्यक सामग्रीको तयारीको आधारहरू (लक्ष, विगत महिनाको प्रगति, सुक्ष्मयोजना, विगतको खर्च आदि) बारेमा छलफल			
३.	आवश्यक सामग्रीको सूचिको आधारमा सामग्रीको रुजु			
४.	भोलिको लागि चाहिने सबै सामग्री सूचि अनुसार भएको र प्रयाप्त भए, नभएको यकिन			
५.	भोलिको खोप सेसनको बारेमा स्व.से.र समुदायमा विभिन्न माध्यमबाट खबर, जानकारी			
६.	भोलिको सेसन संचालनमा जान तोकिएको कर्मचारी लाई जानकारी			
ख. खोप सेसन संचालनको तयारी र सरसफाई सेसन संचालनपूर्वको तयारी अवलोकन चेकलिष्ट				
१.	सबै आमाहरूलाई बस्ने ठाँउ सहित सेसन संचालनको तयारी			
२.	खोपकेन्द्र ब्यानर उपयुक्त ठाँउमा प्रदर्शन			
३.	हातधुने ठाँउको तयारी र सबैले हात धुने जानकारी			
४.	सेसन शुरुवातको लागि अतिथिको व्यवस्था गरेको नगरेको			
५.	सम्बन्धित सेसनको लागि सामग्रीको तयारी र जिम्मेवारी बाँडफाँड			
६.	सेसन संचालन गर्दा निर्देशिकाको अनुशरण			
७.	नमुना परिवारको आधारबारे फ्लप चार्टको प्रयोग गरि सेसन संचालन			
८.	ऐना, नमुना परिवारको प्रशंसा पत्र वितरण र प्रयोगको जानकारी			
९.	अर्को महिनाको सेसनको लागि जानकारी			

ग. खोप सेसनमा खोपको तयारी, खोप दिने, परामर्श गर्ने र खोप सेसन पछिको कार्य				
१.	पालै पालो खोप लिन लाईन मिलाउने कार्य			
२.	खोप कार्ड लिएर अभिलेख प्रतिवेदन (खोप कार्ड र रजिष्टरमा) अध्यावधिक			
३.	बच्चा संख्याको आधारमा आवश्यक खोप, डाईलुएन्ट क्यारियरबाट भिकेर फोमप्याड माथि राख्ने			
४.	खोपहरू दिन मिल्ने भए नभएको जांच (मिति, भि.भि.एम., चर्के फुटेको वा अन्य)			
५.	खोप घोल्दा र तान्दा उपयुक्त प्रकृया अपनाएको			
६.	खोप खोले पछि वा घोले पछि समय र मिति लेख्ने			
७.	बच्चालाई दिने खोप, उपयुक्त मात्रा र खोप दिने स्थान निर्धारण र उपयुक्त तरिकाले खोप दिएको			
८.	खोप दिनको लागि बच्चा तथा आमाको उपयुक्त आसन मिलाउने			
९.	दिन लागेको खोप, फाईदा र असर बारे आमा लाई बताउने			
१०.	खोपको पुरा मात्राको महत्व बारे जानकारी र फेरि कहिले आउने बारे आमालाई सम्झाउने			
११.	परामर्श गर्दा के भएमा तुरुन्त आउने बारे राम्ररी सम्झाउने			
१२.	खोप दिए पछि सिरिन्ज लगाएत अन्य फोहरको उचित ब्यवस्थापन			
१३.	परामर्श गरेको कुरा बुझे नबुझेको अनुगमन गर्ने (फेरि कहिले आउने, के भएमा तुरुन्तै आउने, कार्डको महत्व)			
१४.	खोप लिन छुट बच्चा पहिचान गर्ने			
१५.	बांकी खोप तथा सामाग्रीको उपयुक्त तरिकाले ब्यवस्थापन			
१६.	खोप सेसनमा प्रयोग भएको सामाग्रीहरू ठिक ठाउमा बुझाउने			
१७.	सहयोग गर्ने सबैलाई धन्यवाद दिदै अर्को खोप सेसनको लागि आमन्त्रण तथा सहयोगको अपिल			

समुहको अभिनय वा प्रदर्शन शुरुहुनु अघिनै प्रशिक्षकले प्रदर्शन गर्ने समुह बमहेको समुहलाई यो चेकलिष्ट एक समुहमा कम्तिमा २ वटा वितरण गरी प्रदर्शन भै रहंदा अवलोकन गरेर भर्न जानकारी गराउने । जुन समुहको जुन विषयमा प्रदर्शन हुन्छ सो नै यसमा भर्न भनि प्रष्ट जानकारी दिनु पर्दछ ।



मुल्यांकन

समुहले प्रदर्शन सके पछि समुहकै प्रदर्शन गर्ने ब्यक्ति र सहभागिलाई पहिली आफ्नो अनुभव भन्न लगाउनु होस्

१. तपाईंले यहां आफैले अभ्यास गर्दा राम्रो गरेको कुरा के के होला ?
२. आफुले काम गरिरहेको र हाल तालिममा सहभागि भएर अभ्यास गर्दा के फरक वा केहि नयां कुरा सिक्नु भयो ?
३. तपाईंको विचारमा अब्झै राम्रो गर्न सुधार गर्नु पर्ने कुरा के होला ? आदि प्रश्न गरेर अनुभव आदान प्रदान गरे पछि अवलोकन चेकलिष्ट भरेको समुहबाट राम्रो गरेको कुराहरू र सुधार गर्नु पर्ने कुराहरू पृष्ठपोषण दिन लगाउनु होस् र सहजकर्ताले थप छलफल गर्दै प्रष्ट पानुहोस् । सबै समुहको प्रदर्शन र छलफल सकिए पछि सारंश स्लाईड देखाएर खोप सेसनमा जानु अधिको तयारीको महत्व, व्यवस्थित रूपमा सरसफाई सेसन र खोप सेसन संचालनको महत्व बताउदै सबैले यसमा ध्यान दिन आग्रह गर्दै समुह र सहभागिलाई धन्यावाद दिदै सेसन समापन गर्नुहोस् ।

नोट : यस सेसनमा सहभागीहरूले पूर्व तयारीको महत्व, सरसफाई सेसन संचालनको आवश्यकता र प्रकृया, खोप तयारी गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू, सुरक्षित खोप सेसन, उपयुक्त तरिकाले खोप दिने तरिका, फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन, खोप दिँदा अभिभावकलाई भन्नै पर्ने कुराहरू (कुन खोप दिएको, कुन रोगवाट वचाउँछ, कति पटक लगाउनु पर्छ, फेरि कहिले आउनु पर्छ, मिति समेत र के भएमा तुरुन्तै आउनु पर्छ, खोप लगाए पछि हुने सामान्य असरहरू, कार्डको सदुपयोग, संरक्षण र महत्व आदि) भन्न र गर्न ज्ञान सीप हांसिल गरेको कुरामा प्रशिक्षक यकिन हुनुपर्दछ ।

सेसन ४

दिन भरको सारंश र छलफल

दोस्रो दिनको संक्षेपिकरण ३० मिनेट (सबै सहजकर्ताहरू र सहभागिबाट) : सहभागिहरूलाई आज दिन भर छलफल गरेको विषयबस्तुको बारे र सहभागिले आज सिकेका मुख्य कुराको बारेमा पुन स्मरण गर्न हामी छलफल गर्छौं भनि ध्यानाकर्षण गराउनु होस्

- सहभागिलाई पालै पालो आज तपाईंले सिकेको मुख्य कुरा भन्नुहोस् भनि भन्न लगाउने । (खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन, खोप सेसनको योजना, सञ्चालन र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका)
- आइसप्याक कन्डीसनिङ्ग बारे ।
- भि.भि.एम कने अनुगमन बारे।
- बहुमात्रा भ्याक्सिन भायलको प्रयोग, बन्डलीङ्ग र सुरक्षित सुई नीति बारे।
- कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू बारे छलफल गराउने ।
- खोप सेसनको योजना, सञ्चालन र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिकाबारे पालै पालो सोधी छलफल गराई प्रष्ट्याउनु होस् ।
- यस पछि सारंश भन्ने स्लाईड देखाई मुख्य बुदा भन्दै, पढ्न लगाउदै मुख्य मुख्य कुरामा जोड गर्दै तपाइको ठूलो भूमिका रहेको बताउनु होस् र पुनः कार्यक्रम के के गरेर र कसले सुधाने भनि सोध्दै के हामी सुधार गर्न सक्छौं ? हामी प्रतिवद्ध हुन्छौं भनि पुन सोध्दै ल सवैले ताली पिटौं, प्रतिवद्धता जनाऔं भनि तालि पिट्न लगाउनुहोस् र सवैले आफ्नो दायित्व सम्भक्त कार्य गरौं, देसको लागि योगदान गरौं, अब पहिले भन्दा फरक सोच र कार्यशैली आवश्यक हुने कुरामा जोड गर्दै शुभकामना छ भनि प्रोत्साहन गर्दै सेसन समाप्त गर्नु होस् ।
- सहभागिलाई भोलिको लागि समय तथा तयारीको छलफल गराई सहमति गराएर सबैलाई धन्यवाद दिदै समापन गर्नुहोस् ।
- यस दिनको अन्तमा सहजकर्ताहरूको बैठक बसी समग्र पाठको समीक्षा तथा कार्य विभाजन गर्नुहोस् ।

३ तेस्रो दिन

दोश्रो दिनको पुनरावलोकन र आज छलफल गर्ने सेसन माथी प्रकाश



समय:

३० मिनेट

सहजकर्ताले दोश्रो दिनको पाठका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको सारंशबारे केहि सहभागिहरूलाई : हिजो दिनभरमा तपाईंले सिकेको तपाईंलाई महशुस भएको कुनै कुरा भन्नुहोस् भन्दै १. खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन कसरी गर्नुपर्दछ ? २. खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन नीतिहरू के के रहेछन् ? खोप कोल्डचेन व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू के के छन् ? खोप सेसनको योजना कसरी गर्ने रहेछ ? खोप सेवा सञ्चालनमा स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका कस्ता रहेछन आदि जस्ता प्रश्न पालै पालो सोध्दै खोपको महत्वपूर्ण पक्ष गुणस्तरीय खोप सेवा हो, तसर्थ अब हामी खोपको गुणस्तर कायम कसरी गर्न सकिन्छ र हाम्रो भुमिका के हुन्छ भनि सधै सजग हुनुपर्छ भनि बताउनु होस् । आज हामी नियमित खोप सुदृढीकरण र पूर्णखोप सुनिश्चिताको लागि सुक्ष्मयोजनाको महत्व, अभिलेख र प्रतिवेदन, पूर्ण खोप घोषणा प्रक्रिया र जिम्मेवारी र अन्त्यमा खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको सर्भिलेन्सको बारेमा छलफल गर्छौं भनी तालिम तालिका प्रस्तुत गर्नुहोस् । सबै सहभागिहरूले सकृय सहभागिता देखाई समान रुपमा सिक्न र बुझ्न आवश्यक हुने कुरा बताउनु होस् ।

सेसन १

नियमित खोप सेवाको सुदृढीकरण र पूर्णखोप सुनिश्चितताको लागि सुक्ष्म योजना



समय:

२ घण्टा ३० मिनेट

१. सुक्ष्मयोजनाको परिचय : १५ मिनेट

२. सुक्ष्मयोजनाको तयारी प्रकृया र प्रयोग : १५ मिनेट

३. सुक्ष्मयोजना फारमहरूको परिचय र विशेषता : १० मिनेट

४. सुक्ष्मयोजना तयारी अभ्यास : १ घण्टा ५० मिनेट



यो सेसनको मुख्य उद्देश्य

१. सुक्ष्मयोजनाको महत्व र तयारी प्रकृया र प्रयोगको बारे जानकारी पाउने छन्
२. सुक्ष्मयोजना फारमहरू र विशेषता बारे जानकार हुने छन्
३. सुक्ष्मयोजना फारम भर्ने, खोप प्रगति अनुगमन, समस्याको पहिचान र सुधारको लागि योजना बनाउन सिक विकास गर्ने छन्



आवश्यक सामग्री :

बोर्ड मार्कर, प्रस्तुतिकरण स्लाईड, अभ्यास गर्न तथ्यांक र सुक्ष्मयोजना फारमहरू

खोपसेवा सुदृढीकरणको लागि सुक्ष्मयोजना भन्ने स्लाईड देखाउनुहोस् र केहि सहभागिहरूलाई पालैपालो सुक्ष्मयोजना भनेको के होला वा के बुझ्नु हुन्छ ? भनि सोध्दै आएको उत्तरहरू बाईमा टिपोट गर्नु होस् ।

अभै सहभागिहरूलाई सुक्ष्मयोजना किन बनाउनु पर्ला वा के फाईदा होला भनि मस्तिष्क मन्थन गराउदै आएका उत्तरहरू टिपोट गर्नुहोस् ।

१. क -कसको स्वास्थ्य संस्थामा सुक्ष्मयोजना बनाउने गर्नु भएको छ ?

२. यदि बनाएको भन्ने उत्तर आएमा सो फारममा के के विवरण हुन्छ ?

३. यसबाट के कुरामा सजिलो वा फाईदा भएको छ ? भनि प्रश्नहरू सोध्नुहोस् र उत्तरको लागि धन्यवाद दिनुहोस्।

यदि सुक्ष्मयोजना बनाएको छैन भन्ने भएमा किन होला भनि छलफल गरि कारण पहिचान गर्नुहोस् (थाहा नभएर, फारम नभएर ??)

अब सुक्ष्मयोजनाको परिचय, तयारी प्रकृया, प्रयोग, महत्व, विशेषताहरू आदिको स्लाईड प्रस्तुतिकरण गर्नुहोस् । बेला बेलामा सहभागिलाई नै बुंदा पढ्न लगाउदै छलफल गर्दै

१. खोपसेवामा हुने समस्या तत्काल स्थानिय स्तरमा नै पहिचान गर्न, स्थानिय स्तरबाट नै समाधान गर्न,
२. स्थानिय सरोकारवालाहरूको सहभागिता र सहयोगमा खोप कभरेज वढाउन, निरन्तर पूर्णखोप सुनिश्चित गर्न
३. खोप र खोपजन्य सामाग्रीको बास्तविक आवश्यकताको आधारमा आपूर्ति वितरण सहज बनाउन

सुक्ष्मयोजनाको ठूलो महत्व छ । हामीले धेरै प्रयासहरू गरिरहेका छौं, तथापी कहिले खोप तथा सामाग्री कमिहुने, कहिले धेरै हुने, बच्चाहरू खोप लाउन छुटिरहने, कहां र किन छुटे भनेर थाहा नहुने, खोपको जिम्मा तपाईं खोप दिनेको मात्र हो भने जस्तो सोच भईरहेको आदि कारण बास्तविक सुक्ष्मयोजनाको तयारी र कार्यान्वयन नभएर हो भनि विशेष जोड दिदै प्रष्ट पानुहोस् ।

सुक्ष्मयोजना कुनै नयां र थप काम हैन यो नियमित हामीले गरिरहेको कामलाई अझ प्रभावकारी बनाउने र सामुहिक रुपमा जिम्मेवारी लिने प्रकृया हो । सुक्ष्मयोजना हामी सबैले बनाउनु पर्दछ, यदि सोच बनायौं र गर्ने प्रयास गरेमा हामीले बनाउन सक्छौं भनि प्रोत्साहन गर्दै सहजिकरण गर्नु होस् ।

यस पछि सुक्ष्मयोजना फारमहरू देखाउदै छोटो जानकारी दिदै विशेषताहरू (खोपकेन्द्र स्तरमा ट्याली सिट भर्ने, प्रत्येक महिना प्रतिवेदन पठाउदा वा बनाउदा यि फारमहरूमा पनि अभिलेख भर्ने, मासिक अनुगमन र पृष्ठपोषण तथा थप सुधार गर्ने, र वर्षको अन्तमा फारमहरू पूण भरिदै जान्छ र प्रगतिको विश्लेषण, समस्याको पहिचान, सुधारको योजना बनाउने, बास्तविक तथ्यांकको आधारमा खोप तथा सामाग्रीको योजना बनाउने र विगत वर्षको उपलब्धि सहित प्रत्येक वर्ष श्रावण पहिलो हप्तामा १ प्रति सुक्ष्मयोजना पालिका, जिल्लामा पठाउने प्रकृया र विशेषता माथि प्रकास पादै अब यो अनिवार्य र निरन्तर गर्नु पर्दछ भनि जोड गर्नुहोस् ।

अब हामी सुक्ष्मयोजना तयारीको अभ्यास गर्छौं भनि जानकारी गराउनु होस् र सहभागिलाई हिजोकै ४ सहहमा बाँडिन, टेवलमा गोलो भएर बस्न जानकारी गराई सो व्यवस्थापन गर्नु होस् ।

१. ४ वटै समुहमा १- १ सेट सुक्ष्मयोजना फारम दिनु होस्
२. सबै समुहमा १- १ प्रति अभ्यासको लागि विवरण /तथ्यांक दिनु होस् ।
३. सबै समुहमा १- १ प्रति खोपकेन्द्र स्तरको ट्याली सिट दिनुहोस् । सके सम्म ट्याली सिट सबै सहभागिहरू लाई १- १ प्रति दिनुहोस् ।

सहजकर्ताले सुक्ष्मयोजना फारम प्रदर्शन गर्दै

शुरुमा खोप केन्द्र स्तरको ट्याली सिट तयारी गर्न अभ्यास गराउनु होस् । यो १ खोपकेन्द्रमा एउटा र एउटैले १२ महिना हुने, वर्षको अन्तमा खोपकेन्द्र स्तरको प्रगति अवस्था र समस्या पहिचान हुने भनि यसको महत्व बुझाउनु होस् । सहभागिलाई तपाइहरूकै खोपकेन्द्रको अनुमानित तथ्यांक भर्न भन्नुहोस् ।

त्यस पछि अगाडी नै तयार गरेको अभ्यास गर्ने तथ्यांकबाट वा खोप केन्द्र स्तरको ट्याली सिटबाट सुक्ष्मयोजना तयार गर्न डाटाहरू भर्न र विश्लेषण गर्न सहजिकरण गर्दै (प्रगति/कभरेज, ड्रपआउट, खोप आमदानी खर्च, खेर जानेदर) अभ्यास गराउनु होस् र मासिक अनुगमन र सुधार गर्ने कुरामा समृत जोड गर्नु होस् ।

सुक्ष्मयोजना फारममा भएको ३ वर्षको प्रगति संख्या चढाउने फारम देखाएर महत्व बताउदै सरदर प्रगति निकाल्न सिकाउनु होस् र यसको आधारमा बि.सि.जी .सिरिन्ज तथा बहुमात्राको खोपहरूको योजना बनाईने बताउदै यो तथ्यांकको आधारमा खोप तथा सामाग्री अनुमान गर्ने फारमको तयारी प्रदर्शन गर्दै सहभागिलाई पनि भर्न लगाउनु होस् ।

बि.सि.जी, दादुरा र जे.ई जस्ता घोल्ले र सेसन पछि चलाउन नमिल्ने खोपहरू कसरी मागी रहनु भएको छ भनि सहभागिलाई सोध्दै छलफल गरेर यि खोप कमिमा १ सेसन भायल र खोप केन्द्रमा खोप लिन आउने संख्याको आधारमा थप भायल योजना गर्नु पर्दछ भनि बुझाउनु होस्। यि खोपहरू कुन सेसनमा कति चाहिन्छ भनेर यकिन गर्न तपाइहरू वा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी बाहेक अरुलाई एकिन थाहा हुन्न । तसर्थ सुक्ष्मयोजना बनाउन र कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउन तपाइहरूको ठूलो महत्व छ भनि प्रोत्साहन गर्नु होस् । यसरी नै सिरिन्ज सेफ्टी बक्सहरूको अनुमान गर्न बताउनु होस्।

अब खोप प्रगतिको विश्लेषणको आधारमा आगामी वर्ष सुधारको लागि योजना (खोप सेसनको पुनर्योजना, खोप पहुंच बढाउन योजना र पूर्णखोप सुनिश्चितताको लागि योजना बनाउने फारमहरू प्रदर्शन गर्दै सहजिकरण गरेर तयारी गर्न लगाउने ।

अन्तमा अधिल्लो वर्षको योजना अनुसार नियमित खोप र पूर्णखोपमा भएको उपलब्धि भरेर पठाउने फारम देखाएर भर्न सहजिकरण गर्नुहोस्। पूर्णखोपको विवरण भर्न पूर्ण खोप घोषणाको कृयाकलापको अभिलेखबाट भर्नु पर्ने कुरा बताउनु होस् ।

अब सहभागिहरूको समुहबाट अनुभव भन्न लगाउनु होस् । केहि कठिन भएको भए सहजिकरण गर्नुहोस् । प्रत्येक वर्ष पालिका र वडा स्तरमा सुक्ष्मयोजना बनाउन तपाईंहरू समेतलाई सहभागि गराई अभिमुखिकरण र अभ्यास गर्ने कार्यक्रम हुने भएकोले तहाँ अझ बस्तुगत अभ्यास हुने र तपाइहरूले पनि सहयोग गर्नु पर्ने कुरा बताउदै :

केहि सहभागिहरूलाई :

१. सुक्ष्मयोजना किन बनाउनु पर्ने रहेछ ?
२. यो कसले र कहाँ बनाउनु पर्ने रहेछ ?
३. कहिले बनाउनु पर्ने रहेछ ?
४. सुक्ष्मयोजनाको प्रयोग के के काममा र कहिले कहिले, कहाँ कहाँ ? हुने रहेछ जस्ता प्रश्न उत्तर र छलफल गर्दै (उत्तर : मासिक निरन्तर, तत्काल प्रगति अवस्थाको पहिचान, छुट बच्चाको खोजि र खोप दिने, सामाग्रीको ब्यवस्थित आपूर्ति, स्थानिय स्तरमा सहयोग र परिचालन गर्न, वडा, स्वास्थ्य संस्था, पालिका र जिल्लामा प्रयोग)

अब वडा स्तरमा वार्षिक सुक्ष्मयोजना बनाएर खोप कार्यक्रमको सुधार र पूर्णखोप सुनिश्चिततामा निरन्तरता दिन हामी सबै लाग्नु पर्नेमा जोड गर्दै तपाइहरूको योगदान ठूलो रहने बताउदै सेसन समापन गर्नु होस् ।

सेसन २

अभिलेख, प्रतिवेदन, प्रगति, अनुगमन तथा तथ्यांक विश्लेषण र यसको प्रयोग

अघिल्लो सेसनको मुख्य बुंदाहरू सुक्ष्म योजनाको महत्व, तयारी प्रकृया, प्रगति अनुगमन आदिको सारांश बारे प्रश्नोत्तर गर्दै मूल्यांकन गर्दै यो सेसनको उद्देश्य, महत्व सेसन सञ्चालन प्रकृया (प्रस्तुतिकरण, छलफल र अभ्यास) आदिको बारेमा बताउनुहोस् ।



उद्देश्य :

यस सत्रको अन्तमा सहभागिहरूलाई

- खोप कार्यक्रमा प्रयोग हुने HMIS फारमहरूको बारे जानकारी हुनेछ ।
- खोप सेसनमा प्रयोग हुने HMIS फारमहरू भर्ने सीप विकास हुनेछ ।
- खोप कार्यक्रमको अभिलेख, प्रतिवेदन गर्ने तथा तथ्यांक विश्लेषणको महत्व बुझी विश्लेषण गर्ने सिप विकास हुनेछ ।
- खोप प्रगति अनुगमन र भ्याक्सिन आपूर्ति गर्ने प्रक्रियावारे जानकारी हुनेछ ।
- खोपकेन्द्र स्तरीय ट्याली सिटको तयारी र प्रयोग बारे ज्ञान सीप विकास हुनेछ ।



आवश्यक सामग्री :

तालीम पुस्तिका, खोप संग सम्बन्धीत निम्नानुसार HMIS फारामहरू

- डिफल्टर/अनियमतिता खोज पुर्जा (HMIS 1.5)
- प्रेषण पुर्जा (HMIS 1.4)
- खुला समायोजन फाराम यउभल त्वार्थि कजभभत (HMIS 1.6)
- बाल स्वास्थ्य कार्ड (HMIS 2.1)
- पूणखोप कार्ड
- खोप रजिष्टर (HMIS 2.2)
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका रजिष्टर- (HMIS 4.2)

- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका कार्यक्रमको मासिक प्रतिवेदन- (HMIS 9.1)
- समुदायस्तर स्वास्थ्य कार्यक्रमको मासिक प्रतिवेदन- (HMIS 9.2)
- मासिक प्रगति प्रतिवेदन- Monthly Progress Report(HMIS 9.3)



सिकाई विधि:

प्रवचन, समुह छलफल, प्रश्नोत्तर, प्रदर्शन र अभ्यास

१. अभिलेख प्रतिवेदन फारमहरूको परिचय र महत्व | 🕒 २० मिनेट

सहजकर्ताले HMISको तालिम सवै स्वास्थ्यकर्मीहरूले पाए नपाएको छलफल गरि नपाएको भए क्रमश पाउने र सो भर्ने प्रयोग गर्ने तरिका (अभिलेख तथा प्रतिवेदन गर्ने) बारे उक्त तालिमबाट ज्ञान सीप विकास हुने बताउदै यो सेसनमा विशेष गरी फर्म फरमेटको परिचय र खोप सेवामा तथ्यांकको विश्लेषण र प्रयोगको बारेमा छलफल गरिने कुरा बताउनु होस् ।

खोप सेवामा HMISको कुन कुन फारमहरू प्रयोग भई रहेको छ भनि केहि सहभागिलाई सोध्दै आएको उत्तर न्युजप्रिन्ट वा बोर्डमा टिप्नुहोस् । यि अभिलेख प्रतिवेदन फारमहरूबाट खोप सेवामा के कस्तो फाईदा भई रहेको छ भनि छलफल चलाउनु होस् ।

स्लाईड देखाई खोप सेवामा प्रयोग हुने फर्म फर्मेटहरू देखाउदै छोटो जानकारी दिनुहोस् । **खोप कार्ड देखाउदा** खोप कार्डमा खोपको के के अभिलेख गरिरहनु भएको छ ? भनि सोध्दै खोप कार्डमा भर्ने सवै विवरण भर्ने र **खोप रजिष्टर देखाउदा** केहि सहभागिलाई खोप रजिष्टरमा कति भाग हुन्छन वा यो रजिष्टरमा के के विवरण भर्ने गरेको छ भनि सोध्नु होस् । खोप रजिष्टर देखाउदै ६ भागहुने र सवै विवरण भर्नु पर्ने कुरामा ब्याख्या गर्दै प्रष्ट पार्नु होस् ।

सवै फारम देखाई यी मध्ये प्रयोग नभएका फारमहरू पहिचान गराई (प्रेषण पुर्जा, खोप रजिष्टरको सवै भाग सेसन संचालन, खोप आम्दानी खर्च, ए.ई.एफ.आई. आदि) तिनीहरूको महत्वबारे बताउनु होस् ।

बिभिन्न HMIS फारामहरूको महत्व तथा आवश्यकताबारे सहभागी पुस्तिका र एच.एम.आई.एस तालिम पुस्तिका अध्ययनबाट जानकारी हुने बताउनुहोस् ।

२. तथ्यांकको विश्लेषण र प्रयोग समय | 🕒 ४० मिनेट

हामीले खोपको अनुगमन र विश्लेषण गर्ने तरिका बारे अधिल्लो सुक्ष्मयोजनाको सेसनमा पनि केहि जानकारी लिएका छौ, अहिले पनि हामा सो बारे केहि जानकारी र अभ्यास गर्छौ भनि जानकारी गराउनु होस् ।

केहि सहभागिहरूलाई

१. खोपको प्रगति कसरी अनुगमन गर्ने गरेको छ ?, के के कुराहरू विश्लेषण गरिरहेको छ ? के के कुराहरू विश्लेषण गर्नु पर्ला र किन भनि सोध्ने ।

सहजकर्ताले स्लाईड प्रस्तुत गरी तथ्यांक विश्लेषण र प्रयोग, कभरेज, ड्रप आउट, भ्याक्सिन खेर जाने दर आदि निकाल्ने तरिका बारे बताउदै छलफल गर्नुहोस् ।

स्लाईडमा भएको खिम्चि स्वास्थ्य संस्थाको खोपको लक्ष्य र प्रगति विवरण देखाई

सहभागिहरूको कपिमा प्रगति, ड्रप आउटदर खोप खेर जाने दर र त्यो स्वास्थ्य संस्थाको समस्या वा category पहिचान गर्न १० मिनेट समय दिएर अभ्यास गराउनु होस् ।

१० मिनेट पछि एकजनाको कपि अर्कोसंग साट्न लगाउनु होस् र उत्तर भएको स्लाईड देखाई तुलना गर्न लगाउनु होस् । केहि सहभागिहरूलाई कुन कुन सहि र गलत भयो, सबै मिलेको कतिजना, सबै भन्दा धेरै नमिलेको कुन हो सोध्दै छलफल गर्दै अभ्यास गर्दै गएमा सबैले गर्न सकिने, यो बारेमा सहभागि पूस्तिकामा बिस्तृत भएको र अध्ययन गर्न जानकारी गराउनु होस् । अन्त्यमा संक्षेपीकरण गर्दै सहभागिहरूको सिकाईको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।



मुल्यांकन :

सारांश बताउदै : अभिलेख, प्रतिवेदनको महत्व खोप कार्यक्रमको अभिलेख, प्रतिवेदन तथा तथ्यांक विश्लेषणमा स्वास्थ्यकर्मीहरूको भूमिका र यो तालिमको महत्वको बारेमा विशेष जोडको साथ प्रष्ट पार्ने । खोप कार्यक्रमको बास्तविक अवस्थाको अनुगमन गर्न खोपकेन्द्र स्तरको ट्यालीसिट अनिवार्य प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्दै आफुले गरेको कामको सहि अभिलेख प्रतिवेदन र तथ्यांकको प्रयोगबाट कार्यक्रममा हामीले नै सुधार गर्ने हो, तसर्थ तपाइहरूको भूमिका ठूलो हुने बताउदै ब्यवहारमा लागु गर्न प्रोत्साहन गर्दै सेसन समापन गर्नु होस् ।

सेसन ३

पूर्ण खोप घोषणा तथा दिगोपना प्रकृया,
जिम्मेवारी र योजना तयारी

समय:

६० मिनेट



उद्देश्य:

यस सत्रको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- पूर्ण खोपको परिभाषा र औचित्य बताउन सक्नेछन् ।
- पूर्ण खोप सुनिश्चितताका लागि पुरा गर्नुपर्ने प्रकृयाहरू र जिम्मेवारीको बारेमा ब्याख्या गर्न सक्नेछन् ।
- स्थानिय स्तरमा पूर्ण खोप घोषणा र दिगोपनामा स्वास्थ्यकर्मीहरूको जिम्मेवारी र भूमिका बारे जानकारी प्राप्तगरी महशुस गर्नेछन् ।
- पूर्णखोप सुनिश्चितता कार्यक्रमको अभिलेख तथा प्रतिवेदन प्रकृया र जिम्मेवारी बारे जानकारी पाउने छन्



आवश्यक सामग्री:

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट प्रिजेन्टेसन तथा पूर्ण खोप सुनिश्चितता घोषणा निर्देशिका २०७७



सिकाई विधिहरू :

समूह छलफल, प्रश्नोत्तर, मस्तिस्क मन्थन, प्रस्तुतिकरण



क्रियाकलापहरू :

मस्तिस्क मन्थन गराउनुहोस् : केहि सहभागीहरूलाई यस अधिको सेसनहरू सुक्ष्मयोजना तयारी र अभिलेख प्रतिवेदनमा मुख्य आफुले सिकेका र महशुस गरेका कुरा भन्नु लगाई पुनरावलोकन गर्दै अब यो सेसनमा हामी पूर्णखोप सुनिश्चितता र दिगोपनाको महत्व र प्रकृया बारेमा छलफल गर्ने छौ र यो सेसन अति महत्वपूर्ण रहेको जानकारी गराई ध्यानाकर्षण गराउनु होस् ।

सहभागीहरूलाई आफ्नो कार्य क्षेत्र भित्र पूर्णखोप सुनिश्चत वडा, पालिका कार्यक्रम सम्पन्न भएका सहभागी हरूलाई हात उठाउन लगाउने र पूर्ण खोप भनेको के हो र कुन प्रकृयाबाट यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्नुभयो भनि सहभागिलाई पालै पालो प्रश्न गर्दै आएका बुँदाहरू सहायक प्रशिक्षकले टिप्पै जानुहोस् ।

यसरी पूर्णखोप घोषणाको कृयाकलापहरू गरेर के उपलब्धि भयो? भनि सोध्नुहोस् (छुट बच्चा भएको नभएको, पूर्णखोप दिएको नदिएको, नियमित खोपको सूचि तयार भएको, समुदायको सहभागिता ?)

पूर्ण खोप घोषणा नभएका स्वास्थ्य संस्थाका सहभागीहरूलाई सोको कारण बारे छलफल गराउनुहोस् ।

सहभागीहरूलाई तीन समूहमा विभाजन गरी छलफल गराई प्रस्तुति गराउने :

सहभागीहरूलाई ३ समूहमा विभाजन गरी १० मिनेट समय दिएर समूहमा छलफल गरी आएका सामुहिक बुँदाहरू आफ्नै कपीमा १ जनाले टिपोट गरी प्रस्तुतिकरण गर्नुपर्ने बताउनुहोस् ।

पहिलो समूह: पूर्ण खोप सुनिश्चतताका औचित्य र फाइदाहरू (कपिमा बुँदा टिपोट गर्ने)

दोस्रो समूह: पूर्ण खोप सुनिश्चत गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रकृयाहरू (कपिमा बुँदा टिपोट गर्ने)

तेश्रो समूह: पूर्ण खोप सुनिश्चतता घोषणा पश्चात निरन्तरताको लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू (कपिमा बुँदा टिपोट गर्ने)

समूह कार्यपछि तत्काल समूहबाट बुँदाहरू भन्न लगाउने र सवैलाई धन्यवाद दिदै अब हामी यिनै विषयमा छलफल गर्छौं भनि

सहजकर्ताले स्लाईडहरू प्रस्तुतीकरण गरी

१. खोप कार्यक्रमको मुख्य लक्ष रोग रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्नु हो
२. यसको लागि सवै खोप सवै वच्चाहरूले प्राप्त गरेको हुनु पर्छ
३. तर ड्रपआउट बढ्दै गई रहेको छ भन्दै रोगहरूको **रुलाईड देखाएर** यस्तो अवस्था वा रोगहरू देखा परिरहेमा हामीले खोप दिएको खासै अर्थ नहुने, उद्देश्य पुरा नहुने कुरा बताउनु होस् ।

अब अन्य स्लाईड देखाएर पूर्ण खोपको औचित्य, प्रक्रिया र दिगोपनाको रणनीति, समितिहरू । जिम्मेवारी आदि बारेमा व्याख्या गर्दै हरेक वर्ष निर्देशिका अनुसारचैत्र भित्रमा घरधुरी सर्वेक्षण र लाईन लिस्टिड गर्नेपर्ने र सो कार्यमा हामी स्वास्थ्यकर्मी कै जिम्मेवारी रहेको र हामीले नै गर्नु पर्ने कुरामा जोड गर्नु होस् । प्रत्येक वर्ष बैशाख महिनामा वडा पालिका पूर्णखोप सुनिश्चतता प्रमाणिकरण गरि प्रतिवेदन गर्नु पर्ने कुरा प्रष्ट पार्नु होस् ।

सर्वेक्षण गर्दा छुट बच्चाहरूलाई खोप दिने तालिका तथा अभिलेख र प्रतिवेदनको बारेमा प्रष्ट पार्नु होस् । पूर्णखोपको कृयाकलाप गर्दा गर्ने पर्ने कृयाकलापहरू, अभिलेख र प्रतिवेदनको अध्यावधिक गर्नु पर्ने बारे विशेष जोड दिएर प्रष्ट पार्नुहोस् ।

पूर्णखोपको दिगोपनाको लागि स्थानिय तहको वार्षिक योजना समेतमा समावेश गराई पालिका सभाबाट स्वीकृत र सार्वजनिकरण गर्न स्थानिय स्तरका सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहने कुरा विशेष जोडका साथ बुझाउनुहोस् ।

पूर्णखोप कार्यक्रम संग सम्बन्धित अनुसूचिहरू देखाई छोटो जानकारी गराउनु होस् ।

मूल्याङ्कन विधि :

पाठको अन्तमा सहभागीहरूलाई निम्न प्रश्नहरू सोध्नुहोस् ।

१. वच्चालाई सबै खोपहरू प्राप्त भयो भनी कसरी एकिन गर्न सकिन्छ, (सबै बच्चा, सबै खोपहरू, सबै ठाउँका) ?
२. पूर्ण खोप सुनिश्चित कार्यक्रमबाट स्वास्थ्यकर्मी / स्वास्थ्य संस्थालाई के कुरामा सहज हुन्छ ?
३. पूर्ण खोप सुनिश्चित भयो भनी एकिन गर्ने र विवरण अध्यावधिक गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी कसको होला ?
४. पूर्ण खोप घोषणा कार्यक्रममा साभेदारीको विकास कसरी गर्न सकिएला (गा.पा., न.पा., वडा र संघसंस्थाहरू) ?
५. पूर्ण खोप घोषणाका प्रक्रिया के के हुन् र स्वास्थ्यकर्मीको प्रमुख भूमिका / कार्य कुन होला आदि जस्ता प्रश्न सोध्दै छलफल गर्दै मूल्यांकन गरी

अन्तमा तलको मुख्य नोट सारंशको रूपमा भएको भनी सहभागिलाई पढ्न लगाई प्रष्ट पार्नुहोस् ।

सारंश

१. रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्न खोप सेवा प्रदान गरिएको हो, यसको लागि सबै बालबालिकाहरूले सबै खोप प्राप्त गरेको सुनिश्चित हुनु पर्दछ ।
२. सबै बालबालिकाहरू लाई गुणस्तरिय खोप प्रदान गर्ने जिम्मा हाम्रै हो ।
३. अनेक प्रयास गर्दा पनि केहि बच्चाहरू छुट भै रहेका छन्

५. नियमित खोपका साथै वर्षमा एक पटक घरधुरी सर्वेक्षण (खोज र खोप) गरेर खोप दिन सोच गरेमा सहजै यो कार्य गर्न सकिन्छ (माघ, फाल्गुन र चैत्र भित्रमा)
६. पूर्णखोपको महत्व र जिम्मेवारी बारे स्थानिय जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरू लाई बुझाई, सहभागिता, सहयोग जुटाई अपनत्व विकास गर्ने कार्य पनि हाम्रै हो, जसबाट खोप कार्यमा हामी लाई नै सहयोग हुन्छ ।
७. खोप कार्यक्रमको सुदृढीकरण र पूर्णखोपको लागि पटक पटक स्थानिय तहमा जानकारी गराउने, योजना पेश गर्ने गर्नु पर्दछ ।
८. निर्देशिकाको प्रकृया अनुसार प्रत्येक वर्ष पूर्णखोप सुनिश्चित र प्रमाणिकरण (बैशाखमा) गराई अभिलेख तथा प्रतिवेदन अध्यावधिक गर्नु पर्दछ ।
९. पूर्णखोप कार्यक्रम नियमित कार्यक्रम नै हो र साभ्ना प्रयासबाट मात्र प्रभावकारी हुन्छ ।

नोट :

१. उक्त कार्य सम्पन्न गर्दा स्थानीय स्तरको सहभागिता जुटाई स्थानीय वडा देखि नै पूर्ण खोप सुनिश्चित भएको प्रमाणित गराउनको साथै तोकिएको अभिलेख, प्रतिवेदन अध्यावधिक गरी व्यवस्थित गर्नुपर्ने कुराहरू समेत विशेष जोडका साथ सहभागीहरूलाई बताई महशुस गराई पूर्ण खोप सुनिश्चितता र दिगोपनाको लागि प्रतिबद्धता लिनुहोस् ।
२. स्वास्थ्य संस्थामा सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूको बैठक बसी पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्न प्रत्येक वर्षको कुनै महिना (माघ, फाल्गुन र चैत्र) लाई घरधुरी सर्वेक्षण महिना तोकि सबैको सहयोगमा सर्वेक्षण गरी वैशाख महिनाभित्र पूर्ण खोपको अभिलेख, प्रतिवेदन अध्यावधिक गरी स्थानीय वडा, स्वास्थ्य संस्था वाट प्रमाणिकरण गराई न.पा., गा.पा.मा पठाउने र न.पा., गा.पा. सभा वाट प्रत्येक वर्ष पूर्ण खोप सुनिश्चित भएको घोषणा गराउने ।

सेसन ४

खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको खोज पडताल तथा निगरानी (सर्भिलेन्स)



समय:

१ घण्टा ३० मिनेट



उद्देश्य:

यस सत्रको अन्त्यमा सहभागी हरूले

- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अर्न्तगत हाल सर्भिलेन्स भइरहेका रोगहरूको Case definition भन्न सक्नेछन् ।
- सर्भिलेन्सको महत्व बुझि प्रतिवेदन तथा प्रयोगशाला परिक्षण प्रकृया र जिम्मेवारीको बारे बुझ्ने छन् ।



आवश्यक सामग्री :

सर्भिलेन्स सम्बन्धीको फ्लेक्स प्रिन्ट, जिरो रिपोर्टिङ फाराम, फ्लिप चार्ट, प्रस्तुतीकरण स्लाईड ।



सिकाई बिधि :

समूह छलफल, प्रस्तुतीकरण



क्रियाकलापहरू :

यस अघिको सेसनको छोटो पुनरावलोकन गर्दै यो सेसनको जानकारी उद्देश्य यबारे बताउनु होस् ।

सहभागीहरूलाई सर्भिलेन्स भनेको के बुझ्नुहुन्छ भनी सोध्नुहोस् र उत्तरहरूलाई टिपोट गर्दै सर्भिलेन्सको परिभाषा र महत्वबारे प्रष्ट्याउदै विगत दुई वर्ष भित्र खोपबाट बचाउन सकिने कुनै रोगीहरू वा प्रकोप/महामारी भएको थियो कि भनी सहभागीलाई पालैपालो सोध्नुहोस् । यदि देखा परेको भए के गर्नु भयो भनी सोध्दै छलफल चलाउनुहोस् ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रममा सर्भिलेन्स गरिने रोगहरू के के हुन्, तपाईंहरूले कुनकुन रोगको रिपोर्टिङ गर्नुहुन्छ, भनी सहभागीलाई पालैपालो सोधी आएका उत्तरलाई टिपोट गर्नुहोस् र सही उत्तरलाई प्रोत्साहन गर्नुहोस् ।

प्रस्तुतीकरणमा भएको चित्रको स्लाईड देखाई रोगहरूको वारेमा र सर्भिलेन्सको वारेमा छलफल गर्नुहोस् ।

चित्र देखाउँदै तपाईंको कार्यक्षेत्रमा Acute Flaccid Paralysis, Suspected Measles like illness, Neonatal tetanus र Acute Encephalitis syndrome का बिरामी देख्नु भएको छ/छैन भनी प्रश्न सोधी छलफल गर्नुहोस् ।

प्रस्तुतिकरण स्लाईड देखाउँदै खोपबाट बचाउन सकिने माथिका ४ वटा रोगहरूको सर्भिलेन्सको औचित्य वारे जानकारी गराउँदै सहभागिलाई पढ्न लगाई सर्भिलेन्सको परिचय र सर्भिलेन्स गरिने रोगहरूको वारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।

आवश्यकता अनुसार प्रिजेन्टेशन देखाई AFP, Measles like illness, MNT case र AES caseको case definition स्पष्ट पार्ने । यस्ता केसहरूको समुदायबाट खोजि गरी तत्काल जानकारी र प्रतिवेदन गर्ने साथै प्रयोगशाला नमुना संकलनमा स्वास्थ्यकर्मीको ठूलो भूमिका हुने वारेमा जानकारी गराउनु होस् ।

मूल्याङ्कन विधि: सेसनको अन्तमा सहभागीहरूलाई मुख्यमुख्य प्रश्नहरू सोधी प्रश्नोत्तर विधिको माध्यमबाट मूल्याङ्कन गर्नुहोस् (ए.एफ.पि. भनेको के हो, ए.ई.एस. भनेको के हो, शंकास्पद दादुराको महामारी भन्नाले के बुझ्नु हुन्छ, एम.एन.टी. भन्नाले के बुझ्नु हुन्छ, भन्दै कसरी कहाँ जानकारी गराउने ? स्याम्पल कसरी कलेक्सन गर्ने ? कहाँ पठाउने ? आदि प्रश्न गर्दै प्रष्ट पारेर सेसन समापन गर्नुहोस् ।

सेसन ५

दिन भरको सारंश र छलफल

तेस्रो दिनको संक्षेपिकरण | ⌚ ३० मिनेट

सबै सहजकर्ताहरू र सहभागिबाट) : सहभागिहरूलाई आज दिन भर छलफल गरेको विषयबस्तुको बारे र सहभागिले आज सिकेका मुख्य कुराको बारेमा पुन स्मरण गर्न हामी छलफल गर्छौं भनि ध्यानाकर्षण गराउनु होस्

- सहभागिलाई पालै पालो आज तपाईंले सिकेको मुख्य कुरा भन्नुहोस् भनि भन्न लगाउने ।
- यस पछि सारंश भन्ने स्लाईड देखाई मुख्य बुदा भन्दै, पढ्न लगाउदै मुख्य मुख्य कुरामा जोड गर्दै तपाइको ठूलो भूमिका रहेको बताउनु होस् र पुनः कार्यक्रम के के गरेर र कसले सुधारने भनि सोध्दै के हामी सुधार गर्न सक्छौं ? हामी प्रतिवद्ध हुन्छौं भनि पुन सोध्दै ल सबैले ताली पिटौं, प्रतिवद्धता जनाऔं भनि तालि पिट्न लगाउनुहोस् र सबैले आफ्नो दायित्व सम्भक्त कार्य गरौं, देसको लागि योगदान गरौं, अब पहिले भन्दा फरक सोच र कार्यशैली आवश्यक हुने कुरामा जोड गर्दै शुभकामना छ भनि प्रोत्साहन गर्दै सेसन समाप्त गर्नु होस् ।
- सहभागिलाइ भोलिको लागि समय तथा तयारीको छलफल गराई सहमति गराएर सबैलाई धन्यवाद दिदै समापन गर्नुहोस् ।
- यस दिनको अन्तमा सहजकर्ताहरूको बैठक बसी समग्र पाठको समीक्षा तथा कार्य विभाजन गर्नुहोस् ।



चौथो दिन

तेश्रो दिनको पुनरावलोकन र आज छलफल गर्ने सेसन माथी प्रकाश



समय:

३० मिनेट

सहजकर्ताले तेश्रो दिनको पाठका मुख्य मुख्य बुँदाहरूको सारंशबारे केहि सहभागिहरूलाई : हिजो दिनभरमा तपाईंले सिकेको तपाईंलाई महशुस भएको कुनै कुरा भन्नुहोस् भन्दै आज हामी खोप पश्चात हुनसक्ने अवाञ्छित घटना (Adverse Events Following Immunisation (AEFI), खोप ऐन तथा नियमावली र नियमित खोप सुदृढीकरण, महामारी देखापरेमा गर्नुपर्ने कार्य तथा ORाको बारेमा छलफल गर्छौं भनी तालिम तालिका प्रस्तुत गर्नुहोस् । सबै सहभागिहरूले सकृय सहभागिता देखाई समान रुपमा सिक्न र बुझ्न आवश्यक हुने कुरा बताउनु होस् ।

सेसन १

खोप पश्चात हुनसक्ने अवाञ्छित घटना (Adverse Events Following Immunisation (AEFI))



समय :

१० मिनेट



उद्देश्यहरू :

यस पाठको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- ए. ई. एफ.आई.को परिभाषा बताउन सक्नेछन् ।
- सामान्य तथा गम्भिर खालका ए. ई. एफ.आई. पहिचान गर्न सक्नेछन् ।
- ए. ई. एफ.आई.का कारणहरू वर्णन गर्न सक्नेछन् ।

- ए. ई. एफ.आई. सर्भिलेन्समा खोप कार्यकर्ताको जिम्मेवारी बताउन सक्नेछन् ।
- गम्भिर प्रकारका ए. ई. एफ.आई.को प्रारम्भिक (सामान्य) व्यवस्थापन तथा तुरुन्त प्रेषण गर्ने अवस्थाको बारे जानकारी प्राप्त गरि कार्यसम्पादन गर्न सक्षम हुनेछन् ।
- Anaphylactic reactionको व्यवस्थान र adrenaline (AEFI KIT)को प्रयोग बारे जानकारी र सिप हासिल गर्ने छन ।
- ए. ई. एफ.आई.को अभिलेख तथा प्रतिवेदन र अनुसन्धानमा प्रकृया बारे बताउन सक्ने छन् ।



आवश्यक सामग्रीहरू :

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट स्लाईडहरू, केस स्टडी, adrenaline inj र 1 ml. syring, न्युजप्रिन्ट, मार्कर



सिकाई विधि :

मिनि लेक्चर, छलफल, प्रश्नोत्तर, समूह छलफल, मष्तिक मन्थन, घटना अध्ययन



कृयाकलाप :

सहभागिहरूलाई सहभागि गराई अघिल्लो दिनको पाठको मुख्य बुंदाहरू र सिकाईको पुनरावलोकन गरि सारंश बताउंदै प्रष्ट पार्नु होस् ।

अब हामी खोप कार्यक्रममा भई रहने र कार्यक्रमलाई प्रभाव पार्न सक्ने खोप पश्चात हुने अवाञ्छित घटनाहरूको बारेमा छलफल गछौं, यो तपाइहरूको लागि अति महत्वपूर्ण छ भन्दै यो पाठको उद्देश्य र महत्वबारे जानकारी गराउनुहोस् ।

ए.ई.एफ.आई. भनेको के हो भनी प्रश्न गर्नहोस् र आएका जवाफहरूलाई न्युज प्रिन्टमा टिपोट गर्नुहोस् ।

तपाईंहरूको क्षेत्रमा खोप कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा कुनै घटना वा समस्याहरू हुने गरेको छ छैन ? के के कस्ता कस्ता घटनाहरू हुने गरेको छ ? तपाईंहरूको विचारमा यस्ता घटना खोप सेवासँग सम्बन्धित हो कि हैन होला ? आदि प्रश्न सोध्दै मस्तिष्क मन्थन गराउनु होस् । उत्तरहरू न्युज प्रिन्ट वा बोर्डमा टिपोट गर्नु होस् । यस्ता घटनाहरू भएको भए तपाईंहरू वा स्वास्थ्य संस्था वा अन्य निकायबाट के के गरिएको थियो ? खोप कार्यक्रममा के प्रभाव भयो ? भनि सम्बन्धित सहभागिलाई सोध्दै छलफल गर्ने र सहभागिहरूको उत्तर, अनुभवलाई धन्यवाद दिदै

एउटा सत्य कथामा आधारित केस स्टडी अध्ययन गरौं भनि १५ मिनेट समय दिनु होस्

- सहभागिलाई यथास्थानमा ३ जनाको समुह हुन भन्नुहोस्
- सकेसम्म केसस्टडी प्रत्येक सहभागिलाई प्रिन्ट गरेर वितरण गर्नुहोस् र अध्ययन गर्न भन्नुहोस् वा
- स्लाईड देखाएर सहजकर्ता वा १ जना सहभागिलाई ठूलो स्वरमा पढ्न भन्नुहोस्
- अन्य सहभागिहरूलाई ध्यान दिएर सुन्न र घटनाको बुंदा टिप्न भन्नुहोस्
- सबै बाचन गरि सके पछि ३ जनाको समुहबाट तलका प्रश्नहरूको उत्तर टिपोग गर्न भन्नुहोस्
- समुह कार्य सकिए पछि प्रत्येक समुहबाट पालै पालो एक एक बुंदा नदोहोच्याई भन्न लगाउनुहोस् ।



घटना अध्ययन

घटना १:

वैशाख महिना खोप केन्द्र सञ्चालनको लागि सधैँ भै आधा घण्टा अगाडी स्वास्थ्यकर्मी पुगि खोप सेसनको तयारी गरे, केहि बच्चाहरू आईसकेका थिए । सो स्वास्थ्य संस्थामा OJT मा आएका २ जना स्वास्थ्यकर्मी पनि खोप कार्यमा सहयोग गर्न आएका थिए, उनिहरूले खोप घोल्न सहयोग गर्छन । स्वास्थ्यकर्मीले बच्चा आईसकेको हुनाले हात समेत नधोइ सबै खोपहरूको तयारी गर्न थाले, OJT मा आएका स्वास्थ्यकर्मीले पनि सघाए । भ्याक्सिनहरू क्यारियर वाट र घोलक भोला वाट भिकी तयार गरे । सबैलाई लाईनमा मिलाई खोप कार्ड तथा रजिष्टर अध्यावधिक गरी वच्चा संख्या अनुसार डि.पी.टी र दादुरा खोप सिरिञ्जमा तानी सफा र सितल ठाउँमा टेवलमा राखे र क्रमश खोप दिनथाले । खोप पश्चात आधा घण्टा बस्ने सल्लाहाका साथ खोपको महत्व, लगाउने मात्रा, फेरी आउने समय र कार्डको हिफाजत समेतको वारेमा राम्ररी बुझाए । आएका वच्चालाई खोप दिई सकेपछि OJTको स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई खोप चलाउँदै गर्नु भनि स्वास्थ्यकर्मी १० मिनेटको लागि वाहिर गए । सोही समयमा केही बालबालिका खोप लगाउन आए । उक्त समयमा खोप केन्द्र सञ्चालन भएको स्थानमा राम्ररी घाम लागिसकेको थियो । वि.सी.जी., पोलियो, दादुरा खोप भ्याक्सिन क्यारियरवाट भिकेर वाहिर टेवलमा राखिएको थियो । केहि समय पछि स्वास्थ्यकर्मीहरू आएर बांकी खोप दिए। खोप सेसनमा घाम आईसकेकोले खोप विग्रन्छ भन्दै सितल ठाउँमा टेवल सारे । पछि पुन २ जना बच्चाहरू आए, स्वास्थ्यकर्मीले १ जनालाई पेण्टा र अर्को बच्चालाई दादुरा रुवेलाको दोस्रो मात्रा दिए । खोप सेसन सकिन १ घण्टा

बाँकी थियो खोप लिन आउने बच्चाहरू सकिएकोले बाँकी खोपहरू खोलेको नखोलेको सबै जिपलकमा राखि भ्याक्सिन क्यारियर भित्र राख्दै खोप सेसनको व्यवस्थापन गरि सबै जना खोप सेवा राम्रो भएकोमा खुशी हुँदै दिउँसो १:३० वजे तिर आ आफ्नो स्वास्थ्य संस्थातिर फर्किए ।

दिउँसो १:४५ र २ बजे लाग्दा ३ जना बच्चा खोपको लागि आए । तर स्वास्थ्यकर्मी नभएकोले फर्किए । दिउँसो ४:०० वजे तिर विहान खोप लगाएका ५, ६ जना बच्चाहरू अचानक कडा विरामी (रोईरहने, ज्वरो आउने, वान्ता हुने) भएको भनि गाउमा हल्ला भयो र म.स्वा.स्व.सेविकाले अस्पताल लान सल्लाह दिईन र बच्चाहरू अस्पताल भर्ना गरे । विहान खोप लगाएको कारणवाट विरामी भएको भनि जिल्ला लगायत देश भर नै भोलि पल्ट शनशानी खबर फैलियो । वडा अध्यक्ष र म.स्व.से.ले स्वास्थ्य संस्थामा खबर गरे, खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी खोप सेसन सकेर आफ्नो घर गई सुकेको हुनाले ईन्चार्जले खबर गरे । खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले आफूले खोप राम्ररी दिएको, मलाई दोष लाउने हो भने अर्को महिना देखि खोप संचालन गर्न नसक्ने जवाफ दिए । भोलि पल्ट सांभ्र तिर १ जना बच्चाको मृत्यु समेत भयो । अन्य बच्चाहरू उपचार पछि ५ दिनमा निको भई फर्किए। उपचारमा प्रति बच्च सरदर ५०००० खर्च समेत भएको देखियो । अस्पताल भर्ना भएका वाहेकका पनि केही बच्चाहरूलाई ज्वरो आएको, गाँठागुठी बसेको र धेरै दुखेको जस्ता समस्या भएको जानकारी समेत प्राप्त भएको थियो । उक्त स्वास्थ्य लगायत अन्य ठाउँहरूमा समेत खोप प्रति अविश्वास र शडका भएको कारण केही महिना कार्यक्रम सञ्चालनमा कठिनाई भएको थियो । स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई अति कठिनाई भएको थियो । अनुसन्धान वाट समेत उक्त घटना खोप सेवा सञ्चालनमा भएको त्रुटी वाट भएको एकिन गरेको थियो ।

माथिको घटना अध्ययन वाट निम्न कुराको जवाफ तयार गर्नुहोस् ।

- माथिको घटनामा के के भएको छ रु (सवल र कमजोर पक्ष)
- माथि भएको घटनामा ए.ई.एफ.आई.हो वा होईन, यदि हो भने कुन प्रकारको ए..ई.एफ.आई.हो ?
- उक्त घटना हुनमा के कस्ता त्रुटीहरू कँहा कँहा भएका छन् ?
- भविष्यमा यस्ता घटनाहरू दोहोरिन नदिन के कस्ता सावधानीहरू अपनाउन पर्ला ?
- यस्ता घटना घटेमा तपाइ कसरि व्यवस्थापन गर्नुहुन्छ ? यसमा स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी के के हुनसक्छ ?

समुहको प्रस्तुतिकरण पछि सहजकर्ताबाट मुख्य बुंदाहरू माथि छलफल गर्दै ए.इ.एफ.आई. खोप कार्यक्रमको मुख्य समस्या हन सक्ने बताउदै अब छलफलगरौ भनि

ए.इ.एफ.आई.को परिचय, प्रकार, कारणको स्लाईड देखाई प्रस्तुतिकरण र छलफल गर्नुहोस् । सहभागीहरू लाई विचविचमा सहभागी गराउदै प्रश्नहरू सोध्दै तलका बुंदाहरूमा विशेष जोड दिदै प्रष्ट पार्नुहोस् ।

१. खोप पश्चात यस्ता घटना हुन सक्छन तर खोपबाट नभएको हुन सक्छ
२. सामान्य घटनाहरू खोप पश्चात सामान्यतया भईरहन सक्छन तर यस्ता घटनाहरू आफै कम हुने र स्थानिय स्तरमा ब्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।
३. सामान्य प्रकारका घटनाहरूको पनि HMIS मा निरन्तर प्रतिवेदन गर्नु पर्दछ ।
४. खोप पश्चात कहिलेकाहि गम्भिर प्रकारका घटनाहरू हुन सक्छन, यस्ता घटना खोपबाट हुने सम्भावना अति न्यून छ
५. यस्ता घटनाबाट ज्यान समेत जान सक्छ । तसर्थ यस्ता घटनाको समयमै जानकारी गर्ने, अनुसन्धान गर्ने र उपचार ब्यवस्थापन गर्ने कार्य प्रभावकारी रूपमा गर्नु पर्दछ ।
६. ए.इ.एफ.आई.को कारण हरूमा खोप संग सम्बन्धित कारण हाम्रो लागि खासै समस्याको रूपमा हुदैन
७. कार्यक्रममा हुने त्रुटीबाट हुने घटना र संयोगवश हुने घटनाहरू कार्यक्रमको लागि टूलो समस्या हो ।
८. कार्यक्रम संचालनमा हुने त्रुटीहरू हामीले शुन्य वनाउनु पर्दछ, खोप कोल्डचेन, सुरक्षित सूई, गुणस्तरिय खोप सेवा संग सम्बन्धित हुन्छ ।

गम्भिर प्रकारको घटना : खोप पश्चात हुने गम्भिर प्रकारको घटनाहरू मध्ये Anaphylactic Reaction र Toxic shock Syndrome अति गम्भिर अवस्था हो र यसको तत्काल उपचार ब्यवस्थापन हुन सकेन भने ज्यानै जान सक्छ भनि ध्यानाकर्षण गर्नु होस् ।

सहभागीहरूलाई यस्ता प्रकारको ए.इ.एफ.आई.को गम्भिर अवस्थाहरू/प्रकारहरूको कारण के के होला भनी प्रश्न सोध्दै Toxic shock Syndrome सामान्यतया कार्यक्रममा हुने त्रुटीबाट हुन सक्छ र Anaphylactic Reaction खोपसंग सम्बन्धित कारणबाट हुने र यो अतिगम्भिर घटना तर विरलै हुने घटना हो, हाल सम्म खोप कार्यक्रममा यो घटना भएको छैन भनि बताउनु होस् ।

तसर्थ खोप पश्चात हुने घटनाहरूमा सामान्यतया हुन सक्ने घटना र संयोगवश हुने घटनाहरू नै कार्यक्रमको लमगि समस्या हो भनि बताउदै

Anaphylactic Reaction र Toxic shock Syndrome अति गम्भिर अवस्था हुने भएकोले सधै सचेत र उपचार ब्यवस्थाको लागि तयारी अवस्थामा हुनु पर्दछ भनि प्रष्ट पादै सहभागीको ध्यानाकर्षण गराउनु होस् ।

Anaphylactic Reaction / Toxic shock Syndromeको स्लाईड देखाएर

सेप्टिक शकको चिन्ह लक्षण र उपचार बारे बताउनु होस् । यस पछि **Anaphylactic Reactions**ो पहिचान, चिन्ह, लक्षण, उपचार प्रकृया र **adrenaline**को प्रयोग, मात्रा बारेमा प्रदर्शन गर्दै व्याख्या गर्नुहोस् ।

स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका र संचारको स्लाईड देखाई

ए.ई.एफ.आई.बाट बचाउन वा घटना भएमा सोको व्यवस्थापन गर्न तपाईंहरूको ठूलो भूमिका हुने बताउदै

- खोप कोल्डचेन व्यवस्थापन र गुणस्तर काय गर्ने
- सहि मात्रा, सहि खोप र सहि स्थानमा दिने
- खोप दिंदा प्रभावकारी परामर्श (सामान्य असर र के भएमा तुरुन्तै आउन बारेमा) गर्ने
- ए.ई.एफ.आई.को तत्काल प्रतिवेदन गर्ने, अनुसन्धान र उपचार व्यवस्थापनमा सयहयो गर्ने
- यस्ता घटनाको बारेमा तोकिएको र जानकार ब्यक्तिले मात्र सूचना सम्प्रेसन गर्ने

घटना थाहा पाउन साथ स्थानिय जनप्रतिनिधि, स्थानिय प्रशासनलाई जानकारी गराउने र खोपको कारणले नहुन सक्छ, यसको विज्ञबाट अनुसन्धान हुने बारे जानकारी गराउने आदि कार्यमा तपाईंहरूको ठूलो भूमिका हुने र यि कार्यहरूबाट खोपकार्य सूचारु गर्न, बच्चालाई जोखिम हुनबाट बचाउन र आफू पनि सुरक्षित हुन सहयोग हुने कुरा प्रट पार्ने ।

अवाञ्छित घटनाहरूको प्रतिवेदन र अनुसन्धान सम्बन्धि फारमहरूको **स्लाईड** देखाई व्याख्या गर्नुहोस् । सामान्य घटनाहरूको पनि मासिक प्रतिवेदन गर्न जानकारी गराउनु होस् ।

सबै प्रकारका AEFIको अभिलेख तथा प्रतिवेदन गर्ने प्रकृया सिकाउनुहोस् ।

नोट : ए.ई.एफ.आई.का घटनाहरूले खोप कार्यक्रम लगायत जनस्वास्थ्यका अन्य कार्यक्रमलाई नराम्रो प्रभाव पार्न सक्छ । खोप सेवा पछि हुन सक्ने सामान्य असरहरूको वारेमा स्वास्थ्यकर्मीले सचेतनापूर्वक समुदायलाई जानकारी गराउनु पर्दछ । हाल सम्म भएका अवाञ्छित घटनाहरूलाई हेर्दा कार्यक्रममा हुने त्रुटी र संयोगवश हुने घटना नै मुख्य देखिएको छ । कार्यक्रममा हुने त्रुटीहरू स्वास्थ्यकर्मीले शून्य बनाई गुणस्तरीय खोप सेवाप्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ यस अधिका पाठमा छलफल तथा व्याख्या गरिएका खोप तथा कोल्डचेन व्यवस्थापन सम्बन्धिका कार्यहरू खोप कार्यकर्ताहरूले नै अनुसरण गरी अवाञ्छित घटनाहरूलाई न्यूनिकरण गर्न सकिने कुरामा विशेष जोडका साथ प्रष्ट पादै पाठ समापन गर्नुहोस् । ए.ई.एफ.आई. का घटनाहरू हुन सक्छन तर स्वास्थ्यकर्मीले तत्कालै प्रतिवेदन गर्ने, उपचार व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने, स्थानिय सरकारीवालाहरू लाई जानकारी र समन्वय गर्ने र सो सम्बन्धि तथ्य सूचनाहरू तोकिएको ब्यक्तिबाट मात्र संप्रेसन गर्ने गर्नु पर्दछ ।

सेसन २

खोप ऐन तथा नियमावली



समय :

४५ मिनेट



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- खोप ऐनको आवश्यकता र महत्वबारे जानकारी प्राप्त हुनेछ ।
- खोप ऐन र नियमावलीमा भएको मुख्य मुख्य व्यवस्थाबारे जानकारी प्राप्त हुनेछ ।
- खोप ऐन र नियमावलीमा भएको स्वास्थ्यकर्मीहरूको जिम्मेवारी बारे जानकारी प्राप्त हुनेछ



आवश्यक सामग्री :

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट, खोप ऐन र खोप नियमावली



सिकाई विधि :

प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर, छलफल, मस्तिस्क मन्थन



कृयाकलापहरू:

यस अगाडिको पाठका मुख्य बुँदाहरूको पुनरावलोकन गर्दै केही सहभागीहरूलाई खोप ऐन र नियमावलीको बारेमा के थाहा छ भनी प्रश्न गर्दै छलफल सुरु गर्नुहोस् ।

खोप ऐनबाट खोप सेवामा के सजिलो होला भनी प्रश्न गर्दै छलफल सुरु गर्नुहोस् ।

सहभागीहरूलाई खोप ऐन र नियमावली अध्ययन पुस्तिकामा रहेको र सो अध्ययन गर्ने पर्ने, सो बारे सवैले जानकारी राख्ने पर्ने र कार्यान्वयन गर्नु पर्ने कुरा वताउनु होस् ।

खोप ऐन तथा नियमावली नेपाल कानुन परिषदको वेवसाईट www.nepal law commission.gov.np ट पनि हेर्न सकिने बताउनु होस् ।

सहजकर्ताले पावरप्वाइन्ट देखाई मुख्य मुख्य कुराहरूलाई जोड दिई छलफल गराउनुहोस् ।

मूल्याङ्कन विधि : सत्रको अन्तमा सहभागीहरूलाई मुख्य मुख्य प्रश्नहरू सोधी प्रश्नोत्तर विधिको माध्यमबाट मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

नोट : खोप ऐनले खोप सेवाको व्यवस्थापन र बाल अधिकार माथि जोड दिएको र खोप सेवादिने सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूको दायित्व भएको कुरामा प्रष्ट पार्नुहोस् ।

सेसन ३

नियमित खोप सुदृढीकरण, महामारी देखापरेमा गर्नुपर्ने कार्य तथा ORI



समय :

४५ मिनेट



उद्देश्य :

यस सेसनको अन्त्यमा सहभागीहरूले

- नियमित खोप सुदृढीकरणको महत्व र प्रकृया बारे जानकारी प्राप्त गर्नेछन् ।
- नियमित खोप सुदृढीकरणमा स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका बारे महशुस गर्ने छन् ।
- खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू विशेष गरि दादुरा रुवेला देखा परेमा गर्नुपर्ने कार्य र जिम्मेवारी बारे जानकारी पाउने छन् ।



आवश्यक सामग्री :

सहभागी पुस्तिका, पावर प्वाइन्ट



सिकाई विधि :

प्रस्तुतिकरण, प्रश्नोत्तर, छलफल, मस्तिस्क मन्थन



कृयाकलापहरू:

यस अगाडिको पाठका मुख्य बुँदाहरूको पुनरावलोकन गर्दै केही सहभागीहरूलाई खोप ऐन र नियमावलीमा खोप सम्बन्धि भएको ब्यवस्थाको मुख्य कुराहरू के के होलान भनि प्रश्न गर्दै छलफल सुरु गर्नुहोस् । खोप ऐन बालबालिकाको बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्न सवै बालबालिकाहरू लाई अनिवार्य र गुणस्तरिय खोप उपलब्ध गराउने ब्यवस्था गरेको कुरा जानकारी गराउनु होस् ।

यसै सन्दर्भमा अब यो सेसनमा सवै बालबालिकालाई गुणस्तरिय र पूर्ण खोप सुनिश्चित गर्न नियमित खोप सुदृढीकरणको महत्व, प्रकृया र स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका बारे छलफल गर्ने छौ । साथै कहिँ कतै खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरू देखा परेमा तत्कालै गर्नु पर्ने कार्यहरू बारे समेत छलफल गर्ने छौँ भनि बताउनु होस् ।



सेसन संचालन प्रकृया :

सहभागिहरू लाई नियमित खोप सुदृढीकरण भनेको के होला? के के गर्नु पर्ला भनि केहि सहभागिलाई प्रश्न गर्दै खोप कार्यक्रमको मुख्य पक्ष सवै बालबालिकाले तालिका बमोजिम पूर्णखोप प्राप्त गरेको र खोप गुणस्तरिय भएको यकिन गर्नु हो भनि बताउनुहोस् । यस बारेमा हामीले पहिलो दिन नै छलफल गरेको कुरा बताउदै

विभिन्न कारणले नियमित खोपमा बच्चाहरू छुटिरहेका हुन्छन, ड्रपआउट भईरहेका हुन्छन । रोग नियन्त्रण, निवारण र उन्मुलन गर्ने लक्ष्य हाँसिल गर्न सवै खोप सवै बालबालिकालाई तालिका अनुसार दिन जरुरी हुन्छ, तर बच्चाहरू छुटि रहेका हुन्छन भन्दै

तपाईंहरूको कार्यक्षेत्रमा यस्तो अवस्था छ छैन भनि केहि सहभागिलाई सोध्नुहोस् । यसरी बच्चा छुट्ने कारण के के होला भनि सोध्दै सहभागिबाट आएको उत्तर बोर्डमा टिपोट गर्नुहोस् र विभिन्न अध्यन अनुगमनबाट नियमित खोपमा बच्चा छुट्ने कारणहरू निम्न रहेको भन्दै स्लाईड देखाई सहभागिलाई १-१ बुदा पढ्न लगाउनुहोस् ।

सो पछि सहभागिहरूलाई तपाईंको कार्यक्षेत्रमा यि कारणहरू छन् छैनन ? भनि प्रश्न गर्दै के कारणहरू समाधान गर्न सकिन्छ ? भनि छलफल गर्नु होस् । कसरी सकिएला, तपाईंहरू कसरी यि समस्या समाधान गर्न सक्नु हुन्छ, के के गर्न पर्ला ? भनि प्रश्न सोध्दै स्लाईड देखाउदै ब्याख्या गर्नु होस् ।

यस्तो अवस्था आउन नदिन वडा, स्वास्थ्य संस्थाको सुक्ष्मयोजना बनाउने, मासिक खोप सके पछि छुट बच्चाको पहिचान गरि तत्काल खोप पुरा गराउन पहल गर्ने र खोप कोल्डचेन गुणस्तरिय भएको यकिन गरि निमित्त सुदृढीकरण गरेमा यस्तो अवस्था कम हुँदै जाने, यसको जिम्मेवारी हाम्रै हो अझ तपाईंको ठूलो भूमिका रहन्छ भनि विशेष जोड दिई बताउनु होस् ।

सेसन ४

तालिम पश्चात गरिने मूल्यांकन



समय:

६० मिनेट

अन्तिम परीक्षा तथा तालीम मूल्याङ्कन Post Test |  ५० मिनेट

मूल्याङ्कन उद्देश्य :

- खोप कार्यक्रम सम्बन्धि आधारभूत तथा नयां जानकारीहरूबारे सहभागिले प्राप्त गरेको ज्ञानको मूल्यांकन हुने
- तालीम पछि सहभागीहरूको प्रभावकारी रूपमा खोप सेवा प्रदान गर्न आवश्यक ज्ञान र सिप अवस्था वारे जानकारी प्राप्त हुनेछ ।
- सहभागीहरूको तालीम प्रतिको धारणा बुझी आगामी दिनमा सुधार गर्नुपर्ने बिषयहरू वारे जानकारी प्राप्त हुने छ ।
- तालिममा प्रभावकारी रूपमा संचालन भए नभएको मुल्यांकन गर्ने र आगामी ब्याचहरू सिकाईहरू थप प्रभावकारी बनाउने



आवश्यक सामग्री :

अपेक्षा संकलन गरिएको मेटा कार्ड, मास्किङ टेप, अन्तिम मुल्यांकनको लागि तयारी स्लाईड, तालीम पृष्ठपोषण फाराम



विधि:

१ पहिलो प्राथमिकताको प्रकृया : Self Administred questionnaire

- अन्तिम मुल्यांकनको प्रश्नावली (पूर्व परिक्षाकै प्रश्नहरू) प्रत्येक सहभागिलाई बाँडने ।
- उत्तर प्राप्त भएपछि एक सहभागिको उत्तर अर्को सहभागिलाई साट्न भन्ने ।
- प्रशिक्षकले सही उत्तर स्लाईडमा देखाउदै र आवश्यकता अनुसार वर्णन गर्दै सही र गलत छुट्याएर सहभागीहरूलाई नै एकले अर्काको नम्बर राख्न लगाउने ।

- अब आ आफ्नै उत्तरपुस्तिका (पूर्व र अन्तिम परीक्षाको) सम्बन्धित सहभागिलाई दिई प्राप्त अंक तुलना गराई सहभागीले प्राप्त गरेको अन्तिम अंक जानकारी गराउन लगाउनुहोस् ।
- पूर्व परिक्षा र अन्तिम परिक्षामा प्राप्त अंकको भिन्नता नै यस तालिमको उपलब्धि भएको जानकारी गराउने । कार्यक्षेत्रमा पुग्दा पनि यसै गरि उत्साहका साथ काम गर्न सके खोप कार्यक्रमको गुणस्तर बढ्ने कुरामा विश्वास गर्न सकिने भन्दै सहभागीहरूलाई प्रोत्साहित गर्नुहोस् ।
- सहजकर्ताले तुलनात्मक चार्ट बनाएर तालिम प्रतिवेदनमा समावेस गर्ने

२. समय भएमा यो विधिबाट पनि गर्न सकिन्छ, यसको लागि स्लाईड पनि संलग्न छ ।

- सहभागिहरूलाई ४ समुहमा विभाजन गर्ने (स्लाईडको प्रदर्शनबाट गर्ने, पहिलो स्लाईड प्रश्न र सोहि प्रश्नको दोस्रो स्लाईडमा उत्तर छ)
- हांजिरी जवाफ जस्तो प्रकृयाबाट मुल्यांकन हुने जानकारी दिने
- तर यसमा टोलि नेता नहुने समुहको सवै सदस्य लाई पालै पालो प्रश्न आउने र पालैपालो उत्तर दिनु पर्ने कुरा बताउने ।
- शुरुमा प्रश्नको उत्तर दिएमा पूर्णमार्क २ हुने बताउने ।
- पालो भएको ब्यक्तिले उत्तर दिन नसके वा गलत उत्तर दिएमा सोहि समुह भन्न पाईने र एक पटक मात्र मौका हुने तर आधा मात्र (१ नं. मात्र) आउने कुरा बताउने ।
- यो पनि उत्तर गलत भएमा अर्को समुहमा पास हुने । यसरी पास भएको प्रश्नको उत्तर दिएमा आधा मार्क (१ नं.) आउने कुरा बुझाउने ।
- यसको लागि ४ समुहको नामाकरण गरि स्कोर बोर्ड बनाएर स्कोर राख्नु पर्दछ ।
- समय निर्धारण गरि प्रश्न भनि सके पछि उत्तर दिने समय पहिलो ब्यक्ति लाई ३० सेकेन्ड र अन्य लाई १५ सेकेन्ड दिने
- यसरी सवै सदस्यहरू लाई पालै पालो प्रश्न सोध्दै मुल्यांकन गर्ने ।
- अन्तमा समुहको स्कोर सुनाउदै सवैलाई धन्यवाद दिने ।

प्रश्नको सहि उत्तर निम्न अनुसार हाइ लाईट गरिएको छ ।

प्रदेश सरकार
सामाजिक विकास मन्त्रालय
स्वास्थ्य निर्देशनालय....

स्वास्थ्य कार्यालय,.....



खोप लगाउने स्वास्थ्यकर्मीहरूका लागि खोप सम्बन्धी तालिमको प्रश्नावलीको उत्तर

तलका वाक्यहरू ठीक बेठिक भनेर चिन्ह लगाउनुहोस् ।

१. सबै भ्याक्सिनहरू +२ देखि +८ डिग्री से. मा भण्डारण गर्न सकिन्छ ।
२. सबै भ्याक्सिनहरू तातोले बिग्रन्छन् भने कुनै भ्याक्सिन चिसोले पनि बिग्रन्छन ।
३. भ्याक्सिनहरू डोमेस्टिक रेफ्रिजेरेटरमा सुरक्षित साथ राख्न सकिन्छ ।
४. दुई वटा जिवित खोपहरू एकै दिनमा दिनु हुदैन ।
५. खोप लगाए पश्चात संयोगवश घट्ने घटनाहरू AEFI अन्तर्गत पर्दैनन् ।

तलका प्रश्नहरूमा दिइएका उत्तर मध्ये सही उत्तरमा मात्र गोलो चिन्ह लगाउनुहोस् ।

६. नियमित खोप कार्यक्रमा एफ.आई. पि.भी. खोपको उचित मात्रा कति हो ?

- (क) १ मि.लि. (ख) ०.०५ मि. लि.
(ग) ०.५ मि.लि. (घ) ०.१ मि.लि.

७. आइस प्याक कण्डिसनिङ्ग नगरेमा बिग्रन सक्ने भ्याक्सिनहरू कुनकुन हुन् ?

- (क) डि.पि.टी.-हेप बी- हिव, टि.डी., एफ.आइ.पी.भी, पि.सी.भी, रोटा
(ख) ओ.पि.भि, डि.पि.टी.-हेप बी, दादुरा-रुबेला
(ग) दादुरा-रुबेला, एफ.आइ.आइ.पी.भी, बिसिजी, टि.डी,
(घ) पि.सी.भी, ओ.पि.भि, डि.पि.टी.-हेप बी- हिव

८. कुन कुन भ्याक्सिनहरू खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी आफैले तयार गर्नुपर्ने हुन्छ ?

- (क) एफ.आइ.पी.भी., डिपिटी, पी.सी.भी (ख) पेण्टा, टि.डी, ओ.पि.भि.रोटा,
(ग) रोटा, बि.सि.जी, दादुरा-रुबेला, जे.ई . (घ) बि.सी.जी, दादुरा-रुबेला, जे.ई.

९. मासुमा (Intra -muscular) दिइने खोपहरू कुन कुन हुन् ?
- (क) डि.पि.टी.-हेप बी- हिव, पि.सी.भी, टी.डी., टि.सि.भी.
- (ख) डि.पि.टी.-हेप बी- हिव, टि.डी, रोटा
- (ग) डि.पि.टी.-हेप बी- हिव, दादुरा-रुबेला र पि.सि.भी
- (घ) टि.डी, दादुरा-रुबेला, जे.ई., बि.सि.जी.
१०. हाल Intra dermal दिइने खोपहरू खोपहरू के के हुन् ।
- (क) रोटा र एफ.आई.पि.भी (ख) एफ.आई.पी.भी., बि.सि.जी र जे.ई.
- (ग) दादुरा-रुबेला र जे.ई (घ) एफ.आई.पि.भी र बि.सि.जी
११. छाला र मासु बीच (Sub -cutaneous) दिइने खोपहरू कुन कुन हुन्?
- (क) बि.सि.जी.,डि.पि.टी.-हेप बी- हिव (ख) एफ.आई.पी.भी. र बि.सि.जी
- (ग) दादुरा-रुबेला र जे.ई. (घ) टि.डी र जे.ई.
१२. नियमित खोपमा पि.सि.भी खोप कुन उमेरमा दिइन्छ?
- (क) ६, १० र १२ हप्तामा (ख) ६, १० हप्ता र ९ महिना
- (ग) ६, १० हप्ता र १२ महिना (घ) ६ हप्ता, १२ हप्ता र ९ महिनामा
१३. खोप छुट भएको वा ड्रपआउट भएको बच्चालाई कति उमेर सम्ममा खोप पुरा गराउनु पर्दछ ?
- (क) १२ महिना सम्ममा (ख) २३ महिना सम्ममा
- (ग) ३५ महिना सम्ममा (घ) ५९ महिना सम्ममा
१४. हाल बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीति (Multi Dose Vaccine Vial Policy -MDVP) मा तलका मध्ये कुन कुन खोपहरूमा लागू भएको छ ?
- (क) बि.सि.जी.,डिपिटी-हेप बी-हिव,टि. डी, रोटा
- (ख) दादुरा-रुबेला, टि.डी, एफ.आइ.पी.भी.
- (ग) डिपिटी-हेप बी-हिव,टि.डी, पि.सि.भि, ओ पि भि. र टि.सि.भी.
- (घ) दादुरा-रुबेला,बि.सि.जी., जे.ई.,पि.सी.भी
१५. एउटा स्वास्थ्य संस्थामा ४ बटा खोप केन्द्र छन्, त्यहा पेन्टा १, २ र ३ मात्रा सबैको मासिक सरदर ३७ डोज खोप लगाउछन् भने त्यो स्वास्थ्य संस्थामा मासिक पेन्टा कति भायल खोप आवश्यक होला?

- (क) ३ भायल (ख) ४ भायल
(ग) ५ भायल (घ) ६ भायल

१६. भ्याक्सिन भायल मनिटर (भि.भि.एम) केको सूचक हो ?

- (क) चिसोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने
(ख) तातोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने
(ग) म्याद सकिएको देखाउने
(घ) चिसो र तातोको कारणबाट भ्याक्सिन बिग्रिएको देखाउने

१७. राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत सर्भिलेन्स भईरहेको रोगहरू कुन कुन हुन् ?

- (क) क्षयरोग, हेपाटाइटिस-बी, शंकास्पद दादुरा-रुबेला, नवशिशु धनुष्टंकार
(ख) हेपाटाइटिस-बी, अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात, निमोनिया, भ्यागुते रोग, क्षयरोग
(ग) क्षयरोग, भ्यागुते रोग, अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात, शंकास्पद दादुरा-रुबेला
(घ) अतिशीघ्र लुलो पक्षाघात (ए.एफ.पी), शंकास्पद दादुरा-रुबेला, नवशिशु धनुष्टंकार, एक्वट इन्सेफलाइटिस सिन्ड्रोम (ए.ई.एस)

१८. तलका वाक्य मध्ये कुन वाक्य गलत हो ?

(क) नेपालबाट पोलियो रोग उन्मुलन भई सक्यो ।

- (ख) NDHS २०१६ अनुसार नेपालका करिब १ प्रतिशत बालबालीकाले कुनै पनि खोप पाएका छैनन र तिनीहरू हाम्रै कार्य क्षेत्रमा पनि हुन सक्छन
(ग) NDHS २०१६ अनुसार खोप शुरु गरेका बालबालिका मध्य अन्तिम खोप लिन करिव २१ प्रतिशत बालबालिकाहरू छुटीरहेको देखिएको छ ।
(घ) दक्षिण एशियाबाट सन् २०२३ सम्ममा दादुरा रुबेला रोग निवारण गर्ने लक्ष राखिएको छ, यसको लागि नियमित खोपमा दादुरा रुबेला खोपको दुवै मात्राको कभरेज सवै तहमा ९५ प्रतिशत भन्दा माथि भई कायम रहेको हुनु पर्दछ ।

१९. आवश्यक खोप तथा खोप सामग्रीलाई संगै सप्लाई गर्ने प्रकृत्यालाई के भनिन्छ ?

- (क) बण्डलिङ्ग (ख) EEFO
(ग) Cold Chain (घ) Logistic Management

२०. नयां तालिका अनुसार .एफ.आई.पि.भी. खोप खोप नियमित खोपमा कुन उमेरमा दिइन्छ ?
- (क) ६ हप्ता र १२ हप्तामा (ख) ६ हप्ता र १४ हप्तामा
(ग) १४ हप्ता र ९ महिनामा (घ) ६ हप्ता र १० हप्ता
२१. खोप केन्द्रमा सरसफाई प्रवर्द्धन सेसन कसले संचालन गर्नु पर्दछ ?
- (क) महिला स्वास्थ्य स्वयंम सेविका (ख) स्वास्थ्य संस्था प्रमुख
(ग) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी (घ) संघ संस्थाको प्रतिनिधि
२२. पूर्णखोप घोषणाको लागि कुन उमेर समुहको बच्चाको खोप सर्वेक्षण गरी पूर्णखोपको पहिचान र बिश्लेषण गरिन्छ ?
- (क) ० देखि १५ महिनासम्म (ख) ० देखि १२ महिना
(ग) १६ देखि २३ महिना (घ) ५ वर्ष भित्र
२३. बहुमात्रा भ्याक्सिन भायल नीतिका खोपहरू (डि.पी.टी.हेव.वी.हिव, ओ.पि.भि, पि.सि.भी.टि.डी. टि.सि.भी)आज खोलिएको खोपको भायल वाह्य खोप सेसनमा कतिदिन सम्म प्रयोग गर्न सकिन्छ ?
- (क) ६ घण्टा सम्म (ख) ३ दिन सम्म
(ग) ७ दिन सम्म (घ) २८ दिन सम्म
२४. खोप घोलु अघि भ्याक्सीन भायल र घोलक कम्तीमा कति समय अघि देखि समान तापक्रममा राख्नु पर्छ ?
- (क) कम्तीमा ६ घण्टा (ख) कम्तीमा १२ घण्टा
(ग) कम्तीमा २४ घण्टा (घ) कम्तीमा ४८ घण्टा
२५. खोप सेसन संचालन गर्दा भ्याक्सीन भायललाई मा राखि संचालन गर्नु पर्छ ।
- (क) टेबल माथि फोम प्याडमा
(ख) भ्याक्सीन क्यारीयर भित्र फोम प्याडमा
(ग) कण्डीसनिङ्ग गरेको आईस प्याकको प्वालमा
(घ) भ्याक्सीन क्यारीयर भित्रको जिपलक ब्यागमा

तालिमको प्रि र पोस्ट टेस्टको नतिजाको विश्लेषण तालिका निम्नानुसार तयार गर्नुहोस् ।

प्रश्न नं	प्रिटेस्ट				पोस्ट टेस्ट			
	सहि उत्तर	गलत उत्तर	जम्मा सहभागी	सही उत्तरको प्रतिशत	सहि उत्तर	गलत उत्तर	जम्मा सहभागी	सही उत्तरको प्रतिशत
१								
२								
३								
४								
५								
६								
७								
८								
९								
१०								
११								
१२								
१३								
१४								
१५								
१६								
१७								
१८								
१९								
२०								
२१								
२२								
२३								
२४								
२५								
औषत	औषत प्रिटेस्ट प्रतिशत				औषत पोस्टटेस्ट प्रतिशत			

प्रिटेस्ट प्रोस्ट टेस्टको नतिजालाई एक्सेल सिटमा ईन्ट्री गरि विश्लेषण गरेमा सजिलो हुन्छ । यो विवरण तालिम प्रतिवेदनमा अनिवार्य समावेश गर्नु पर्दछ ।

तालिम मूल्याङ्कन फारम

सबलपक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू
<p>व्यवस्थापन :</p> <p>विषयबस्तु :</p> <p>प्रस्तुतीकरण र तालिम संचालन प्रकृया :</p> <p>तालिम सामाग्रीहरू :</p> <p>तालिम अबधी :</p> <p>प्रशिक्षकहरूको कृयाकलाप र ब्यवहार :</p>	

नोट : तालिमको अन्तमा पोष्ट टेष्ट संगै प्रत्येक सहभागीहरूलाई यो फारम दिई तालिमको बारेमा पृष्ठपोषण लिने र सोको आधारमा सहजकर्ताहरूले आगामी तालिममा सुधार गर्दै जाने । सहभागीहरूबाट प्राप्त तालिम पृष्ठपोषणलाई ग्रहण गरी आगामी दिनमा सुधार गरिनेछ भन्दै सत्र अन्त गर्ने र तालिम पृष्ठपोषण लाई उपयुक्त समयमा सम्बन्धित निकायमा पठाउने ।

सेसन ५

सारांश तथा प्रतिवद्धता



समय:

४५ मिनेट

पोष्ट टेष्ट सकिए पछि मुख्य प्रशिक्षकले ४ दिनको तालिमको सारांश सेसन संचालन गर्ने अन्य प्रशिक्षकले पूर्व र पोष्ट परिक्षको नतिजा समायोजन र विशलेषण गरि सारांश सेसनको अन्तमा स्कोर देखाउने ।



मुख्य प्रशिक्षक :

चौथो दिनको अन्तिम सेसनमा सबै सेसनहरूमा समेटिएका विषय वस्तुका प्रमुख बुँदाहरू र अव खोप सेवा प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाउन तपाईं के गर्नुहुन्छ रु (कभरेज वढाउन, ड्रप आउट घटाउन, खोप सेवा नियमित गर्न, खोप खेर जाने दर घटाउन, खोप कोल्डचेन सामग्रीको समुचित प्रयोग गर्न, खोप कोल्डचेन व्यवस्थापन, गुणस्तरीय खोप सेवा सञ्चालन, ए.ई.एफ.आई.को व्यवस्थापन, खोप छुट बच्चाहरूलाई खोप दिन,सुक्ष्मयोजना तयारीको महत्व,प्रकृया र जिम्मेवारी, पूर्णखोप सुनिश्चितताको प्रकृया र जिम्मेवारी आदिको बारेमा सहभागीहरूबाट नदोहराई एक एक बुँदा भन्न लगाउनुहोस् र टिपोट गर्नुहोस् ।

विचारको लागि धन्यवाद दिदै स्लाईड देखाएर सहभागीहरूलाई एक एक बुँदा पढ्न लगाई अवलम्वन गर्न सकिने वा नसकिने, प्रमुख भूमिका कसको रहने भन्दै समुदाय स्तरमा गर्न सकिने गर्ने पर्ने कार्यहरू प्रकास पादै सहमत गराउँदै प्रतिवद्धता जाहेर गराउनुहोस् । ४ दिनको तालिमा गरेको सहयोग र सकृयताको लागि धन्यवाद दिनु होस् ।



राष्ट्रिय खोप-तालिका

पटक/भेट	कुन उमेरमा	कुन खोप
१	 जन्मने वित्तिकै	बि. सि. जी. 
२	 ६ हप्तामा	रोटा पोलियो पि. सि. मी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब 
३	 १० हप्तामा	रोटा पोलियो पि. सि. मी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब 
४	 १४ हप्तामा	पोलियो एफ.आई.पि.मी. डि.पि.टी.-हेप बी-हिब 
५	 ५ महिनामा	एफ.आई.पि.मी. पि.सि.मी. दादुरा-रुबेला 
६	 १२ महिनामा	जापानिज इन्सेफलाइटिस 
७	 १५ महिनामा	दादुरा-रुबेला टाइफाइड 

खोप लगाएता पनि सधै सररफाईका सबै व्यवहारहरूको पालना गरौं ।

खोप निःशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ



नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा
बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा
टेकु, काठमाण्डौ